

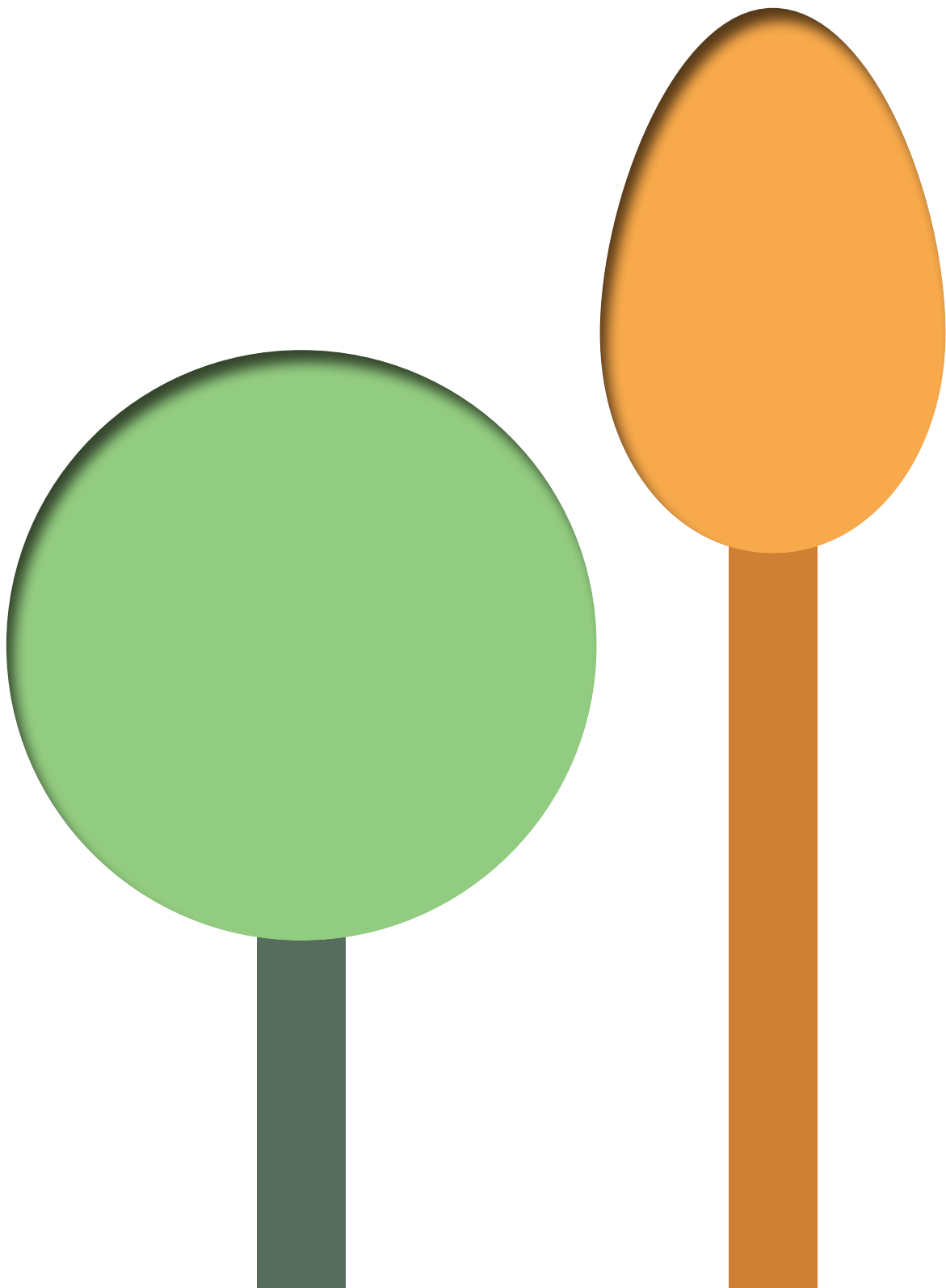
Lærerkompetanse i trearbeid

En undersøkelse av faglærerutdanningen i design, kunst og håndverk v/HSN og HiOA

Ragnild Tomina Holten

Kandidatnummer: 303

Lærerkompetanse i trearbeid

En undersøkelse av faglærerutdanningen i design, kunst og håndverk v/HSN og HiOA

RAGNHILD TOMINA HOLTEN

Masteravhandling - Fagdidaktikk, kunst og design
Avdeling for estetiske fag, Høgskolen i Oslo og Akershus
Våren 2017

Lærerkompetanse i trearbeid

En undersøkelse av faglærerutdanningen i design, kunst og håndverk v/HSN og HiOA

Master i estetiske fag: Fagdidaktikk, kunst og design

Kandidatnummer: 303

Høgskolen i Oslo og Akershus

Fakultet for teknologi, kunst og design

Institutt for estetiske fag

Emnekode: MEST5900

© 2017 Ragnhild Tomina Holten

TAKK TIL

Takk til førsteamanuensis Ingvild Digranes for veiledning i startfasen av dette masterprosjektet, og takk til førsteamanuensis Else Margrethe Lefdal for veiledning spesielt i slutfasen. Takk til informantene mine og alle som tok seg tid til å svare på spørreundersøkelsen. Vil også takke pappa fordi han er verdens beste pappa. Og sist men ikke minst mine fantastiske venner og kjæreste for innspill, diskusjoner og gjentatte gjennomlesninger; Greta, Ane og Livi.

Oslo, 21.04.2017

SAMMENDRAG

Denne masteravhandlingens overordnede tema er lærerkompetanse i trearbeid. Undersøkelsen dreier seg om kompetanse, verdsetting og undervisning ved faglærerutdanningen i design, kunst og håndverk ved Høgskolen i Sørøst-Norge, Notodden og Høgskolen i Oslo og Akershus. For å undersøke dette har følgende problemstilling blitt stilt:

Hvordan er opplæring i trearbeid verdsatt ved landets faglærerutdanninger i design, kunst og håndverk, - hva er faglærernes erfaring med opplæringen de har fått på fagområdet, og hvordan vurderer de egen kompetanse i trearbeid for undervisning i grunnskolen?

Problemstillingen blir belyst gjennom et dybdeintervju med to av lærerne som underviser i trearbeid ved de to høgskoleinstitusjonene. For å få en innsikt i hvilken erfaring uteksaminerte studenter sitter med, og hvordan de vurderer egen kompetanse i trearbeid for opplæring i grunnskolen, blir en kvalitativ spørreundersøkelse benyttet. Ved å bruke både kvalitativ og kvantitativ metode gir avhandlingen et innblikk i hvordan undervisningssituasjonen i trearbeid er både ved de to høgskolene, men også hvilke erfaringer og tanker faglærere i kunst og håndverk har fra grunnskoleopplæringen i norsk skole.

Det praktisk-estetiske arbeidet er presentert i oppgaven i form av bilder for å markere kapitlene i avhandlingen, i tillegg til å fremheve prosjektets tematikk. Arbeidene vil vises sammen med flere selvlagde gjenstander på masterutstillingen. Det praktisk-estetiske arbeidet i dette prosjektet er enkle bruksgjenstander, skjeer og skåler, laget med tradisjonelle håndverksteknikker som er tilpasset til undervisning på grunnskolenivå. Gjennom året har jeg jobbet både teoretisk og praktisk på verkstedet, og har jevnlig publisert bilder og video på en Instagramkonto, «straight.from.the.woods», som per dags dato har om lag 300 følgere (21.04.2017). Mitt arbeid har også blitt brukt som eksempel og inspirasjon på en barneskole i Oslo.

SUMMARY

This master thesis overarching theme is teacher competence in woodworking. The research revolves around skills, appreciation and teaching by specialised teacher in design, arts and crafts at the University College of Southeast Norway (USN), Notodden and Oslo and Akershus University College of Applied Sciences. To examine this, the following research question has been posed:

How is the training in woodworking valued at the national Specialised Teacher Training in Design, Arts and Crafts education, - what are the teachers experience with the training they have received on the field, and how do they evaluate their own skills in woodworking for teaching in primary schools?

The research question will be explained through in-depth interviews with two of the teachers who teach woodworking at the two university college institutions. To get an insight into the experience graduates have, and how they evaluate their own skills in woodworking for education in primary schools, a qualitative survey was used. By using both qualitative and quantitative methods, the thesis provides a glimpse of how the teaching situation in woodworking is both at the two university colleges, but also the experiences and thoughts teachers in arts and crafts have from the teaching at primary schools in Norway.

The practical and aesthetic work is presented in the thesis in the form of images to mark chapters of the thesis, in addition to highlighting the project's theme. The woodcrafted pieces will be displayed along with several self-made objects on the master exhibition. The practical and aesthetic work in this project are simple everyday objects such as spoons and bowls made with traditional handcraft techniques that are adapted to teaching at primary school level. Throughout the year I have worked both theoretically and practically in the workshop, and has regularly published photos and video on a Instagram account: «straight.from.the.woods», which currently has approximately 300 followers (21.04.2017). My work has also been used as an example and inspiration in a primary school in Oslo.

INNHold

INNLEDNING	1
Debatt og politiske føringer	2
Oppgavens disposisjon	4
PROBLEMOMRÅDET	7
Oppgavens avgrensninger	7
Problemstilling	8
Begrepsavklaringer	8
UNDERSØKELSESFELTET	11
Bakgrunn HSN og HiOA	11
Strukturering av undersøkelsesfeltet	12
Styringsdokumenter	12
Opplæringsloven	13
Ludvigsen-utvalgets apporter (NOU 2014:7 og NOU 2015:8)	13
Meld. St. 28 (2015 - 2016)	15
Rammeplan for faglærerutdanningen	15
Programplan/Studieplan v/HiOA og HSN	16
Kunnskapsløftet LK06	18
Fornyning av Generell del av læreplanen	18
Læreplan i kunst og håndverk, LK06	19
Relevant forskning og debatt	20
Læringsperspektiv/hva er læring?	20
Lærerkompetanse i kunst og håndverk	22
Praktisk og teoretisk viten	25
Skolelederens prioritering	26

FORSKNINGSSTRATEGI	29
Hermeneutikk som vitenskapelig ståsted	29
Blandet metode	30
Intervju	31
Spørreundersøkelse	32
Utvalget	32
Informanter	33
Respondenter	33
Undersøkellesstrategi	33
PRESENTASJON AV UNDERSØKELSEN	35
Spørreundersøkelsen	35
Kategorier	36
Fagkompetanse i grunnskolen	41
Undervisning opp mot kunnskapsløftet	43
Trearbeidsundervisning i grunnskolen	44
Forkunnskaper	47
Undervisningstimer i trearbeid	49
Hva skal en kunst og håndverkslærer kunne?	53
Kompetanseutbytte	57
Kunst og håndverk i fremtidens skole	60
PRAKTISK-ESTETISK ARBEID	63
OPPSUMMERENDE REFLEKSJON	67
VEIEN VIDERE	75
REFERANSELISTE	77
VEDLEGG	81
Vedlegg 1: Godkjennelse fra NSD	V2
Vedlegg 2: Samtykkeskjema informanter	V3
Vedlegg 3: Intervjuguide	V5
Vedlegg 4: Kvantitative data samlet via SurveyMonkey	V6
Vedlegg 5: Stillingsutlysning fra webcruiter: skjermdump	V32

INNLEDNING

Denne masteravhandlingen omhandler verdsetting av trearbeid og lærernes kompetanse knyttet til trearbeid som materialområde i grunnskolefaget kunst og håndverk. I 2014 var jeg ferdig utdannet som faglærer i formgivning, kunst og håndverk fra Høgskolen i Oslo og Akershus. Gjennom utdanningens praksisperioder hadde jeg merket meg at mulighetene for trearbeidsundervisning på ulike grunnskoler var svært varierende, og at mange medstudenter også vegret seg for å ha denne type undervisning når de skulle ut i arbeid. En av årsakene til at jeg tok faglærerutdanningen, skal min gamle lærer i sløyd, Paul, på barneskolen ha mye av æren for. Han var en lærer som kunne "alt" om trearbeid, en dedikert og trygg lærer med haugevis av kompetanse i sitt fag, som elsket å dele sin kunnskap med elevene. Dette smittet over på meg, og da jeg valgte yrkesvei kom tankene om min "sløydlerer" opp - «tenk å kunne få gi en slik glede ved trearbeid til andre!» Da jeg nå sitter som ferdig utdannet faglærer og ser hvordan faget har utviklet seg, er det vanskelig å tenke på at barn kan gå gjennom grunnskolen uten å få den samme erfaringen som meg fra dette materialområdet. Å lese om at flere og flere skoler legger ned spesialrom for trearbeid, og at skoleledere velger å ikke ansette faglærere med høy kompetanse i faget underet meg, og dette la grunnlaget for å forske videre på dette feltet. Er det slik at det er så liten interesse for at elevene skal lære å jobbe med praktisk skapende arbeid i ulike materialer? Er trearbeid et dalende fagområde innenfor kunst og håndverksfaget? Hva med lærerne som har mange studiepoeng i kunst og håndverk, hva slags kompetanse har de? Hva skal til for å ha god undervisning i trearbeid? Vil elevene få en engasjert lærer som motiverer og inspirerer til kreativitet og lærelyst i fagområdet? Og hvilken kompetanse trengs for å kunne drive et trearbeidsverksted i grunnskolen på en forsvarlig måte?

Slik jeg ser det, er det essensielt å søke svar på om nyutdannede faglærere har tilfredsstillende kompetanse for trearbeidsundervisning. Treårig faglærerutdanning i design, kunst og håndverk, er i dag kun mulig å ta ved to av landets høyskoler: Høgskolen i Sørøst-Norge og Høgskolen i Oslo og Akershus. Jeg har undersøkt hvordan trearbeidslærere ved disse høyskoleinstitusjonene vurderer undervisningen på studiets materialområde for tre. Jeg så det også som relevant å gjennomføre en spørreundersøkelse blant faglærere i kunst og håndverk, for å finne ut hvordan de vurderer sin egen kompetanse i trearbeid etter endt utdanning.

DEBATT OG POLITISKE FØRINGER

I arbeid med denne masteravhandlingen har jeg fått en forståelse av at det er en rekke ulike faktorer som er med på å skape utfordringer for kunst og håndverksfaget generelt, og trearbeid spesielt. Hva som prioriteres når det gjelder ressurser påvirker skolen på alle nivåer. I *Form nr. 2/2017* peker Bodil Hage Hansen på svake rammebetingelser for faget, manglende prioritering av fagkompetanse, og de følgene det allerede har fått (Hansen, 2017). Dette blir også bekreftet i *skolefagsundersøkelsen 2011* (Espeland et al., 2013). Kunst og håndverk er ett av de fagene i norsk skole som går under betegnelsen praktiske fag, men i grunnskolens 1.-7. årstrinn stilles det ikke lenger krav til at lærerne har utdanning i faget (Utdanningsdirektoratet, 2016). Kunst og håndverksfaget er på mange skoler ikke hva det potensielt burde vært. Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen lanserte i desember 2016 et forslag om å dele faget i et mer teoretisk kunstfag og et mer praktisk håndverksfag, og han mener at det er løsningen for å styrke fagets stilling i skolen (Skårderud, 2016). Flere lærere og fagpersoner har i etterkant av kunnskapsministerens forslag, påpekt at faget heller lider under dårlige rammevilkår, at skoleledere gjerne har prioritert såkalte basisfag slik at mange av lærerne som blir satt til å undervise i kunst og håndverk mangler utdanning i faget. Forslaget om å dele faget har opprørt mange innen fagfeltet, som mener en deling vil føre til negative konsekvenser. Bibbi Omtveit, lektor i kunst og håndverk og redaktør i det fagdidaktiske tidsskriftet *Form*, skriver i innlegget *Kunst og håndverk kan ikke deles!* at kunst og håndverk ikke lenger vil bli en del av allmenndannelsen hvis faget deles. Kunnskapsminister Røe Isaksen ønsker at elever skal velge mellom et kunstfag og et håndverksfag på ungdomsskolen. Kreativitet og innovasjon vil da falle mellom to stoler. Omtveit ber kunnskapsministeren prioritere

tydeligere i skolen, slik at hele kunst og håndverksfaget blir ivaretatt. Å prioritere kvalifiserte lærere med fagkompetanse, verksteder, klassesdeling og tid, slik at elevene kan oppnå dybdeløring, vil være en bedre måte å styrke faget. På den måten vil barn og unge bli rustet for fremtidens utfordringer, slik statsminister Solberg har påpekt er viktig for innovasjon og for fremtiden når oljen ikke lenger er et alternativ (Omtveit, 2017). I kronikken *Ikke splitt kunst og håndverksfaget* understreker Karianne Bjellås Gjeldre og Ellen Aslaksen, begge dekaner avd. Design og Kunst og håndverk, Kunsthøgskolen i Oslo, at det må et kunnskapsløft til i kunst og håndverksfaget: «Elevene må møte lærere som har kunst og designfaglig kompetanse på høgt nivå og evne til å lære fra seg på elevenes nivå. Krav til fagkunnskap må bli like selvsagt i kunst og håndverk som i matematikk eller norsk.» (Gilje & Aslaksen, 2017). Fokuset til allmennlærer Arne O. Walbye i debatten, er at en deling av faget kan føre til en sosial klassesdeling, fordi "arbeiderbarn" vil velge det praktiske faget, mens "akademikerbarn" vil velge det teoretiske. Han er bekymret for at barn allerede i 7. klasse da vil måtte velge utdanningsvei, og ved å dele faget på ungdomsskolen vil ikke alle 10. klassinger være aktuelle søkere til håndverkerfag. Walbye trekker frem at om man får en praktisk/muntlig eksamen i kunst og håndverk på 10. trinn, vil dette kunne påvirke skoleeiere til å prioritere både lærerkompetanse, undervisningstid, verksteder og materialer til faget (Walbye, 2017). Ingvard Bråten, høgskolelektor i kunst og håndverk ved Høgskulen på Vestlandet, minner om at før faget forming kom (på 60-tallet) hadde vi fagene sløyd for gutter og håndarbeid for jenter i norsk skole. Etter 1960-tallet fikk planverkene et felles faginnhold for alle elevene, og denne tradisjonen vil departementet nå rokke ved når de vil dele faget igjen. Denne gangen er det ikke deling mellom kjønnene, men en deling mellom elevenes interesser. Likevel frykter Bråten at delingen vil kunne skille mellom kjønn, fordi den kjønnsstereotype oppfatningen om hvilke materialer som passer for gutter og jenter ennå ikke helt har sluppet taket. Han er, i likhet med Walbye, redd for at delingen også skal skille mellom sosiale strukturer. Kunnskapsministeren har uttalt at han ser faren i disse skillene, men trekker verdien av å kunne velge ut fra interesse som et viktigere argument. At elever skal kunne velge fag ut fra hva de interesserer seg for er i og for seg en god tanke, men hvorfor skal dette bare gjelde for kunst og håndverksfaget? Hvorfor er det ikke aktuelt å dele naturfaget, slik at elevene kan velge mellom biologi eller fysikk? (Bråten, 2017).

OPPGAVENS DISPOSISJON

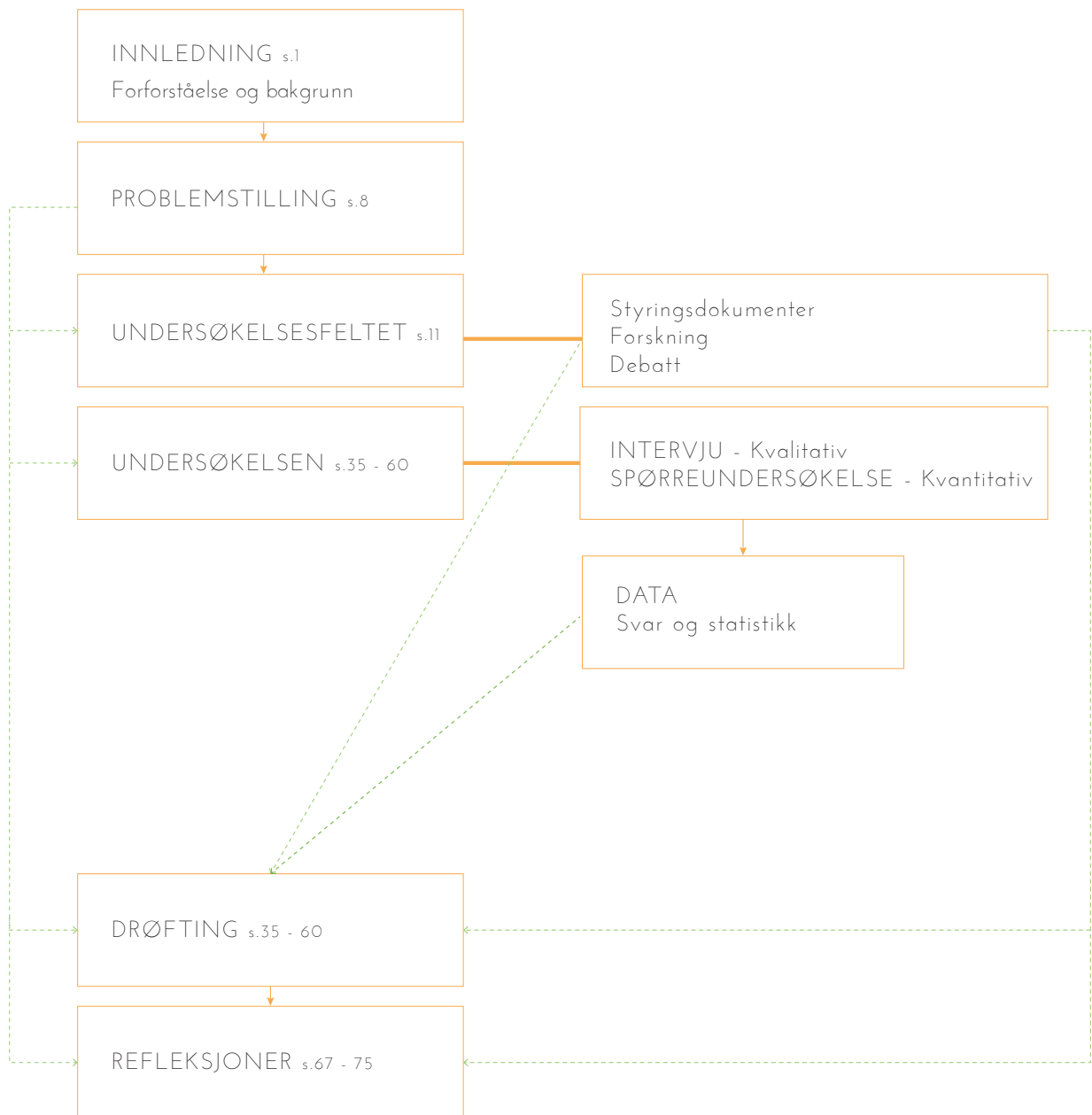

Avhandlingen består av åtte kapitler. Litteraturliste og vedlegg kommer til slutt.

- Kapittel 1, *Innledning*, tar for seg personlig bakgrunn og min for forståelse for oppgavens tema, samt en introduksjon til undersøkelsesfeltet, og strukturering av oppgavens oppbygning.
- Kapittel 2, *Problemområdet*, inneholder oppgavens avgrensninger, problemstillingen, og forklaringer på oppgavens sentrale begreper.
- Kapittel 3, *Undersøkelsesfeltet*, presenterer styringsdokumenter som er gjeldende for undervisning i norsk grunnskole og høyskoleutdanningen, forskning som belyser oppgavens tematikk og relevante debatter som omtaler kunst og håndverksfaget.
- Kapittel 4, *Forskningsstrategi*, her er hermeneutikk som vitenskapsteoretisk ståsted beskrevet og forklart. Kapitlet utdyper også de metodologiske grepene jeg har tatt for å kunne besvare avhandlingens problemstilling.
- Kapittel 5, *Presentasjon av undersøkelsen*, består av et utvalg av undersøkelsens innhentede empiri via intervjuer og spørreundersøkelse, problemstillingen belyses gjennom dette kapitlet ved bruk av sitater og diagrammer som blir drøftet opp mot teori og egne refleksjoner underveis.
- Kapittel 6, *Praktisk-estetisk arbeid*, gir en forklaring på prosjektets praktisk-estetiske komponent, med målsetting og prosessen fram mot masterutstillingen, og hva mitt praktisk-estetiske arbeid har bidratt med.
- Kapittel 7, *Oppsummerende refleksjon*, her er avhandlingens problemstilling og tema reflektert sammen med funnene fra undersøkelsen og undersøkelsesfeltet.
- Kapittel 8, *Veien videre*, gir implikasjoner for videre forskning.

En visualisering av prosjektets organisering vises på neste side.

Gjennom oppgaven vil jeg presentere bilder av mitt praktisk-estetiske arbeid, dette

for å vise at jeg har jobbet parallelt med det praktiske og det teoretiske. Bildene vil i avhandlingen brukes for å markere et nytt kapittel og de skal understreke oppgavens tematikk, jeg vil derfor ikke kommentere disse bildene i teksten, bildene taler for seg selv. Bilder som illustrerer teksten, vil presenteres på en annen måte, slik at man oppfatter disse som en naturlig del av innholdet.

PROBLEMOMRÅDET

Målet mitt for avhandlingen er å belyse faglærerutdanningenes forbedringspotensial i trearbeid. Prosjektets intensjon er å styrke og forbedre kunst og håndverk som fag i grunnskolen.

OPPGAVENS AVGRENSNINGER

For å avgrense omfanget av undersøkelsen, har jeg valgt å bruke faglærere i kunst og håndverk som har gjennomført utdanningen ved enten Høgskolen i Sørøst-Norge eller Høgskolen i Oslo og Akershus de siste fem årene, som kvalifiserte respondenter til spørreundersøkelsen. Jeg har også avgrenset omfanget av oppgaven, ved å kun intervjué én lærer fra hver av høyskolene som underviser i trearbeid på faglærerutdanningen. Studieledeere, tidligere trearbeidslærere eller andre i høyskolesystemet vil derfor ikke være en del av denne undersøkelsen.

Selv om fagområdet på HiOA inneholder både tre og metall i samme periode på faglærerutdanningen, vil jeg kun se på trearbeidsundervisningen i denne perioden. Ved HSN er inndelingen av fagperiodene noe annerledes, hvor arbeid med metall ikke er blandet med trearbeidet. Mitt inntrykk er også at det ofte skilles mellom tre- og metallarbeid i grunnskolen og at det derfor ikke vil være hensiktsmessig å ta med metall i denne undersøkelsen da dette kan føre til at svarene fra informantene mine ikke gir nok konkrete svar.

PROBLEMSTILLING

Hvordan er opplæring i trearbeid verdsatt ved landets faglærerutdanninger i design, kunst og håndverk, - hva er faglærernes erfaring med opplæringen de har fått på fagområdet, og hvordan vurderer de egen kompetanse i trearbeid for undervisning i grunnskolen?

Jeg vil søke å finne svar på problemstillingen gjennom intervjuer og spørreundersøkelse, og vil drøfte begge spørsmålene i problemstillingen parallelt med presentasjonen av undersøkelsen.

BEGREPSAVKLARINGER

Her vil jeg redegjøre for sentrale begreper som blir brukt i avhandlingen.

Verdsatt

I problemstillingen bruker jeg begrepet verdsatt om hva slags prioriteringer som blir gjort, og hvordan faglærerutdanningene vurderer trearbeid i forhold til andre materialområder. I tillegg vil begrepet omfatte hvordan studenter og lærere ved utdanningene anerkjenner undervisningen som betydningsfull eller ikke.

Kompetanse

I denne avhandlingen støtter jeg meg til Ludviksen-utvalgets *NOU-rapport* (2015) og Anne Inga Hilsen og Anna Hagen Tønders (2013) definisjoner av begrepet kompetanse. «Det sentrale poenget med kompetanse er anvendelse, det vil si kapasitet til å ta i bruk kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver» (NOU 2015:8, 2015, s. 10). Videre kan vi forstå begrepet kompetanse som et individs evne til å kunne utføre en oppgave på riktig måte. En kombinasjon av kunnskaper, ferdigheter og oppførsel kan sees på som kompetanse, og det blir brukt til å forbedre ytelse, evne eller utføre en gitt rolle (Hilsen & Tønder, 2013, s. 3).

Fagkompetanse

Fagkompetanse brukes i avhandlingen om den faglige fordypningen en lærer har som er knyttet til undervisning i det obligatoriske skolefaget kunst og håndverk. Avhandlingen tar kun for seg kunst og håndverksfaget og det er derfor snakk om

formell fagkompetanse knyttet kun til dette faget. Når jeg skriver om «lærere uten fagkompetanse», er det snakk om manglende fagkompetanse i faget kunst og håndverk, og betyr nødvendigvis ikke at læreren er uten en annen form for formell utdanning. Begrepet faglærer brukes kun om lærere med minimum 180 studiepoeng i kunst og håndverk, altså at de har godkjent faglærerutdanning i kunst og håndverk.

Trearbeid

Jeg betegner trearbeid som et område innenfor skolefaget kunst og håndverk. Tre er ett av materialene en som lærer skal la elevene få erfaring med, og la de forsøke å løse gitte oppgaver i, i henhold til kompetansemålene. Når jeg omtaler trearbeidsundervisning eller arbeid i materialet tre i skolen, så vil jeg der det passer bruke begrepet fagområde.

Rammefaktorer og rammebetingelser

Rammefaktorer og rammebetingelser vil i avhandlingen brukes om ulike komponenter som enten muliggjør eller begrenser trearbeidsundervisning. Jeg støtter meg til Gunn Imsens definisjon av begrepene: «forhold som virker inn på undervisningen, og som bidrar til å regulere, fremme eller hemme den på ulike måter» (Imsen, 2009, s.336). Forhold som går inn under begrepene er: trearbeidsverksted, utstyr, verktøy, gruppestørrelse, tid i verkstedet, lovverk og styringsdokumenter, og økonomiske forhold.

Høgskolenes navn og forkortelser

Når jeg senere i avhandlingen refererer til HSN, er det faglærerutdanningen i design, kunst og håndverk ved Høgskolen i Sørøst-Norge jeg mener. Det samme gjelder når jeg refererer til HiOA, da er det faglærerutdanningen i design, kunst og håndverk ved Høgskolen i Oslo og Akershus jeg mener.

UNDERSØKELSESFELTET

I denne delen av avhandlingen vil jeg presentere teori, forskning og gjeldende styringsdokumenter. Dette blir gjort med formål om å gi en beskrivelse av utdanningssystemet, både for grunnskolen og for høyskolene. Relevante artikler og debattinnlegg vil også bli presentert, da de går direkte inn på avhandlingens tema.

BAKGRUNN HSN OG HIOA

Historien til de to høyskoleutdanningene kan ha en betydning for utdanningstilbudet slik de har i dag, og jeg har derfor valgt å legge ut litt om bakgrunnen til disse her. Faglærerutdanningen ved HSN startet opp som Statens sløyd- og teiknelærarskole i 1938. Skolen skulle gi lærere en ettårig videreutdanning i sløyd og tegning. En toårig utdanning for faglærere i tresløyd ble lagt til i 1961 og i 1965 ble navnet endret til Statens lærerskole i forming, Notodden, forkortet til SLFN (NSD: Forvaltningsdatabasen, u.å.a).

Faglærerutdanningen ved HiOA kan spores tilbake til Blaker tidlig på 1900-tallet. Blakers historie som undervisningssted startet i 1917, da den nye sentralskolen for husflidsundervisning ble lagt dit. I 1966 endret skolen navn til Statens lærerskole i forming, Blaker. Fram til 1970-tallet var det kun menn som fikk plass som elever på skolen. I 1982 fikk skolen status som høyskole, og endret igjen navn til Statens Lærerhøyskole i forming, Blaker, forkortet til SLFB (NSD: Forvaltningsdatabasen, u.å.b). Det var der den treårige faglærerutdanningen hadde hovedvekt på materialområdene tre, metall og keramikk, men de tilbød også et årsstudium i

formgivning og produktutvikling (Fossnes, 1983). I 1994 ble SLFB slått sammen med en rekke andre regionale høyskoler til Høgskolen i Akershus. 1. August 2011 ble Høgskolen i Oslo og Høgskolen i Akershus igjen slått sammen, og ble til Høgskolen i Oslo og Akershus, der faglærerutdanningen i design, kunst og håndverk er i dag (T. I. Hansen, 2016).

STRUKTURERING AV UNDERSØKELSESFELTET

For å strukturere presentasjonen av undersøkelsesfeltet, har jeg valgt å basere meg på læreplanforsker Goodlads (1979) teori om fem læreplannivå (Goodlad, 1979). Disse nivåene er: «ideological, formal, perceived, operational and experiential curricula» (Goodlad, 1979, s.60-64). Lutnæs (2007) forklarer Goodlads nivåer slik: ideologi, formelt fastsatte dokumenter, hvordan lærere oppfatter læreplanen, hva lærerne konkret gjør i klasserommet og elevenes erfaringer (Lutnæs, 2007). I dette kapitlet vil jeg presentere ulike dokumenter (nivå 1 og 2) som er styrende for drift av og undervisning i norsk skole, samt høyskolenes rammeplaner innenfor faglærerutdanningen i design, kunst og håndverk. Hvordan lærerne oppfatter, eller tolker og omsetter læreplanen kommer jeg ikke direkte inn på. Undersøkelsen min omhandler både det oppfattede og det operasjonaliserte nivå (3 og 4), der jeg er interessert i hvordan undervisning i trearbeid blir verdsatt, og hvordan faglærere i kunst og håndverk vurderer egen kompetanse på dette fagområdet etter at de har fullført faglærerutdanningen. Det vil si hva som er lærerens erfaring med fagområdet i utdanningen og i grunnskoleopplæringen. Elevenes erfaringer (nivå 5) er på ingen måte mindre interessant, men innenfor denne oppgavens rammer ble det ikke rom for å undersøke dette nivået.

STYRINGSDOKUMENTER (NIVÅ 1 OG 2)

I det følgende vil jeg presentere ulike dokumenter som er styrende for drift av og undervisning i norsk skole, samt høyskolenes rammeplaner innenfor faglærerutdanningen i design, kunst og håndverk.

OPPLÆRINGSLOVEN

Den norske grunnskolen har hjemmel i opplæringsloven, det skal derfor være samsvar mellom opplæringen i skolen og forskriftene til opplæringsloven (Nilssen, 2016). Sammen med læreplanen Kunnskapsløftet (LK06), gir opplæringsloven og forskriftene de formelle rammene for hva opplæringen skal inneholde og hvordan den skal foregå. Grunnskolen er derfor lovpålagt å gi en likeverdig og tilpasset opplæring til alle barn og unge i skolesystemet som er grunnet i en felles lærerplan. Loven har blant annet bestemmelser om vurderingsformer, innhold og organiseringen av undervisningen, samt spesialundervisning (Nilssen, 2016). Lovens forskrifter har også bestemmelser om fag- og timefordeling, kompetansekrav til lærerne, og kommunenes ansvar for skolene. Det er kommunenes ansvar å holde elevene med lære- og lesebøker, skrive- og tegnemateriell og annet undervisningsmaterieell. Opplæringsloven er avgjørende for hvordan undervisningen blir gjennomført. Det vil derfor være essensielt å inneha kunnskapen om hvilke, samt hvordan oppfylle opplæringsloven sine krav. For å kunne gi en kvalitativ undervisning som er tilfredsstillende må enhver lærer ha den riktige kompetansen (Nilssen, 2016).

LUDVIGSEN-UTVALGETS RAPPORTER (NOU 2014:7 OG NOU 2015:8)

I 2013 satte regjeringen sammen et utvalg som skulle vurdere grunnskolens fag opp mot krav til kompetanse i fremtidig samfunns- og arbeidsliv. I *NOU 2014:7 Elevenes læring i fremtidens skole* blir lærerens kompetanse i kunst og håndverk beskrevet som betydningsfull, men at den varierer fra kommune til kommune og på ulike skoler. Utvalget vurderer det slik at profilen til de praktisk-estetiske fagene kan påvirke elevenes mulighet for læring på et dypere nivå, fordi hensynet i LK06 synes å være at faget skal favne bredt (NOU 2014:7, 2014).

15. Juni 2015 la utvalget frem *Fremtidens skole – Fornyelse av fag og kompetanser* (NOU 2015:8, 2015). I hovedrapporten kommer det frem at hvis norsk skole skal kunne bidra til en elevs mestring av privatlivet, som samfunnsborger og yrkesutøver, må skolen, og hjemmet, gjøre slik at elevene utvikler mange ulike kompetanser og en evne til å lære. Det er flere arenaer som kan gi elever læring som de igjen kan ta i bruk for egen utvikling for senere å bli aktive samfunnsborgere.

På bakgrunn av utviklingstrekkene anbefaler utvalget fire kompetanseområder som grunnlag for fornyelse av skolens innhold:

- Fagspesifikk kompetanse
- Kompetanse i å lære
- Kompetanse i å kommunisere, samhandle og delta
- Kompetanse i å utforske og skape.

(NOU 2015:8, 2015, s. 8).

Fra disse fire områdene anbefaler utvalget en fornyelse av norsk og samisk skole, elevene vil da utvikle kompetanse gjennom arbeid med fagene. «Det vil være behov for at elevene utvikler kompetanse innenfor sentrale fagområder som matematikk, naturfag og teknologi, språk, samfunnsfag og etikk og praktiske og estetiske fag også i fremtiden» (NOU 2015:8, 2015, s. 9). Medlemsorganisasjonen *Kunst og design i skolen* formidler sin posisjon i forhold til rapporten: «Flere av de fagovergripende kompetansene er alt integrert i faget kunst og håndverk i grunnskolen» (Lefdal, Digranes, & Moe, 2015, s. 17).

Dette vil ifølge utvalget føre til, at elevene som har gjennomført grunnskolen skal kunne velge utdanning og yrkesretning ut i fra egne interesser og evner, og igjen sørge for rekruttering til alle områder i samfunns- og arbeidsliv. Gjennom rapporten brukes begrepet byggesteiner om det de ser på som sentralt innhold og kompetanse i de ulike fagområdene. Fagets metoder og tenkemåter er en viktig del av disse byggesteinene, dette inkluderer evnen til å tenke kritisk og å kunne løse problemer, praktiske og teoretiske problemer, samt faglige og hverdagsproblemer. Disse byggesteinene utvikles av både praktisk og teoretisk art. Alle teorifag har en praktisk utøvende side, slik som de praktiske fagene og håndverksfagene har et teoretisk kunnskapsgrunnlag. I hovedrapporten anbefales det at matematikk styrkes i skolen, og at den bør synliggjøres bedre i fag der matte er en viktig del av kompetansen, spesielt samfunnsfag og naturfag. Ludvigsen-utvalget påpeker dybdelæring som et sentralt aspekt ved læring. Det sentrale poenget med kompetanse er anvendelse, det vil si kapasitet til å ta i bruk kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver. Elevenes kunnskap om og forståelse av det de har lært, hvordan de kan bruke det de har lært, og når de kan bruke det, er viktig for å oppnå kompetanse.

På denne måten er utvikling av kompetanse og dybdelæring tett forbundet med hverandre. Kompetanseoppnåelse forutsetter dybdelæring (NOU 2015:8, 2015, s. 10). Utvalget trekker også frem viktigheten av bærekraftig utvikling, som bør styrkes i lærerplanen og integreres i flere fag. Her fremheves samfunnsfag og naturfag, det kan se ut som utvalget har oversett kunst og håndverksfagets sentrale rolle som direkte jobber med materiell kultur. «Elevenes tilnærming gjennom ideutvikling og håndverk frem til et ferdig produkt konkretiserer miljøproblematikken på måter som ikke er mulig å få til i andre fag» (Lefdal, Digranes, & Moe, 2015, s. 17).

MELD. ST. 28 (2015-2016) FAG - FORDYPNING - FORSTÅELSE - EN FORNYELSE AV KUNNSKAPSLØFTET

De praktiske og estetiske fagene (musikk, kunst og håndverk, kroppsøving og mat og helse) skiller seg fra innlæring og arbeidsmetoder i de andre skolefagene. Stortingsmeldingen poengterer at disse fagene ikke skal være pustehull fra teoretiske fag for elevene i skolehverdagen. Arbeid med ulike materialer, verktøy og instrumenter kan være en start for kompetanse som er etterspurt i mange forskjellige yrker i arbeidslivet. Spesiell fagkunnskap hos lærere kreves i disse fagene, og rammefaktorene bør legges til rette på den enkelte skole (Meld. St. nr. 28 (2015-2016), 2016).

RAMMEPLAN FOR FAGLÆRERUTDANNINGEN

Forskrift for rammeplan for treårige faglærerutdanninger for praktiske og estetiske fag definerer de nasjonale rammene for faglærerutdanningen for grunnopplæringen. Forskriften tilsier at utdanningsinstitusjonene skal være av høy faglig kvalitet og med en helhet og sammenheng mellom profesjonsfag, fag og praksis. «Utdanningene skal forholde seg til opplæringsloven og gjeldene læreplaner for grunnopplæringen» (Forskrift om rammeplan for PELU, 2013). Faglærerutdanningene i design, kunst og håndverk skal sikre at studentene senere kan videreutvikle skolen som en institusjon som skal sikre elever læring og dannelse i et demokratisk og flerkulturelt samfunn (Forskrift om rammeplan for PELU, 2013).

I følge HiOAs programplan for faglærerutdanningen i design, kunst og håndverk (fakultet teknologi og design) skal man, ved å gjennomføre en bachelor i faglærer i kunst og håndverk (180 studiepoeng), ha utviklet pedagogiske ferdigheter og en estetisk uttrykksevne (Høgskolen i Oslo og Akershus, 2014). Studentene fra både HiOA og HSN skal lære å planlegge og gjennomføre undervisning i grunnskolen, videregående opplæring, folkehøgskoler, voksenopplæring, kunstskoler for barn og annen faglig eller pedagogisk virksomhet (Høgskolen i Oslo og Akershus, 2014). Ved HiOA er trearbeidsundervisning lagt til andre året (emne FKH2000), ved HSN er trearbeid en del av undervisningen både første og andre året (emne 890KUVIK1 og 890KUDE2)

I emnet FKH2000 Kunst og håndverk 2 ved HiOA er undervisningen organisert i verkstedsperioder, og det er i dette emnet trearbeid er representert. HiOAs verkstedsperioder med praktisk skapende arbeid omfatter områdene tegning/grafikk, tekstil og harde materialer. Harde materialer betegner området som innebærer arbeid med tre og metalltråd. I tegning/grafikk skal det arbeides med tegne- og trykkemetoder. I tekstil skal studentene arbeide med sømteknikk og tredimensjonal design. I området harde materialer, altså tre og metalltråd, er det fokus på redesign og tredimensjonal form (Høgskolen i Oslo og Akershus, 2014). Alle områdene skal inneholde «idéutvikling og synliggjøring av idéer i en kreativ prosess» (Høgskolen i Oslo og Akershus, 2014) og digitale medier skal brukes som kreativt arbeidsverktøy. I tillegg står kunnskap om materialers egenskaper og HMS sentralt (Høgskolen i Oslo og Akershus, 2014).

Studentene ved HiOA skal etter å ha gjennomført emnet FKH2000 Kunst og håndverk 2, blant annet å ha kunnskap om/kompetanse til å kunne:

- skapende arbeid innen to- og tredimensjonale uttrykk
- ulike designprosesser fra idé til ferdig produkt
- relevante materialer, teknikker og redskaper
- vedlikehold av redskap og utstyr
- material- og miljølære
- velge ut relevante materialer, teknikker og redskaper

- legge til rette for et stimulerende læringsmiljø
- tilrettelegge for undervisning og veilede i ulike typer idéutvikling og designprosesser
- Vurdere sammenhenger mellom materialer, helse og ressursbruk i et økologisk perspektiv (Høgskolen i Oslo og Akershus, 2014).

I studieplanen for Faglærerutdanning i design, kunst og håndverk (180 studiepoeng) ved HSN (fakultet humaniora, idrett og utdanningsvitenskap) er materialet tre omtalt i emnet Kunsthåndverk, arkitektur og design 2. Der er det beskrevet at etter fullført emne skal studenten inneha «... ferdigheter og kunnskaper i visuelt arbeid i for eksempel rått/tørt tre, leire, metall, tekstil, papirkvaliteter, snø, syntetiske materialer eller kombinasjoner av dette» (Høgskolen i Sørøst-Norge, 2017). Utdanningen ved HSN «skal være av høy faglig kvalitet og med helhet og sammenheng mellom profesjonsfag, fag og praksis» (Høgskolen i Sørøst-Norge, 2017). Målet for utdanningen er at studenten skal opparbeide seg kompetanse til å lede barn og unge i eget praktisk arbeid med ulike materialer og virkemidler. Den utdannede faglæreren vil videre ha en betydelig oppgave i skoleverket, og i det frivillige kulturlivet med å fremme estetiske kvaliteter og til å inspirere barn og unge til å kunne bruke og utvikle skapene evner. Ved å gjennomføre faglærerutdanning i design, kunst og håndverk ved HSN skal studenten få et grunnlag for å kunne utvikle både fagstolthet og yrkesidentitet (Høgskolen i Sørøst-Norge, 2017). Studentene ved HSN skal etter å ha gjennomført emnet 890KUVIK1 og 890KUDE2, Kunsthåndverk, arkitektur og design 2, blant annet å ha kunnskap om/kompetanse til å kunne:

- har grunnleggende kunnskap om utvalgte arbeidsmetoder, materialer, teknikker og redskaper innen kunst og håndverksfaget
- anvende ferdigheter og kunnskaper i visuelt arbeid i for eksempel rått/tørt tre, leire, metall, tekstil, papirkvaliteter, snø, syntetiske materialer eller kombinasjoner av dette
- har kunnskaper om materialers egenskaper og uttrykkspotensial til eget skapende arbeid
- har kunnskap om organisering og tilrettelegging av funksjonelle verksteder og arbeidsforhold (Høgskolen i Sørøst-Norge, 2017).

KUNNSKAPSLØFTET LK06

Gjeldende lærerplanen (LK06), er et formelt styringsdokument som omhandler skolens mål og nivåbestemte innholdskomponenter. LK06 har en generell del, som omhandler skolens mål og verdigrunnlag (Nielsen, 2009). Lærerplanens generelle del klargjør opplæringslovens formålsparagraf. Lærerplanen gir overordnede mål for den opplæringen som skal gis ved norsk grunnskole og videregående, og inneholder de verdiene, det kulturelle og kunnskapsmessige grunnlaget skolen skal gi (Utdanningsdirektoratet, 2015). Når lærerplanen tolkes av den enkelte lærer, kan det oppstå ulikheter i tolkningen som igjen vil føre til at det nødvendigvis ikke er et samsvar mellom det som står i lærerplanen og hvordan undervisningen blir utført på den enkelte skole. Skoleleder ved den enkelte skole skal tolke lærerplanen for alle skolens fag og legge rammer for undervisningen. Skoleleders holdning til de ulike fagene vil være bestemmende for hvem som blir ansatt i de ulike fagene, samt disponeringen av lærere (Nielsen, 2009).

Med LK06 ble det innført kompetansebaserte lærerplaner i alle fag, det betyr at lærerplanen beskriver den kompetansen eleven skal tilegne seg i faget (Nielsen, 2009). I LK06 er kompetanse forstått som evnen til å kunne løse oppgaver og kunne mestre komplekse utfordringer (Nielsen, 2009). I konkrete situasjoner viser elevene kompetanse ved å bruke kunnskaper og ferdigheter til å løse oppgaver. Det kan handle om evnen til å mestre ulike utfordringer på konkrete områder innenfor utdanning, yrke og samfunnsliv, eller mestring på det personlige plan (Utdanningsdirektoratet, 2015).

FORNYING AV GENERELL DEL AV LÆREPLANEN

Den generelle delen av læreplanen skal også fornyes, etter 24 år. På 24 år har utviklingen av samfunnet og skolen gjort at den generelle delen av læreplanen viser et manglende samsvar med formålet og resten av Kunnskapsløftet (Regjeringen, 2014). Kunnskapsdepartementet har foreslått at den nye generelle delen skal få nytt innhold og endre navn til Overordnet del – verdier og prinsipper. Forslaget har blitt sendt ut på høring, men har ikke blitt vedtatt ennå (Vik, 2017).

LÆREPLAN I KUNST OG HÅNDVERK, LK06

I kunnskapsløftet kan man finne ett kompetansemål hvor ordet tre er benyttet; etter 4. årstrinn skal eleven kunne «bruke enkle, hensiktsmessige håndverktøy i arbeid med [...] tre» (Utdanningsdirektoratet, 2006). I tillegg kan vi finne 12 andre kompetansemål i læreplanen som direkte kan knyttes til arbeid med tre:

Etter 2. Årstrinn:

- «lage enkle modeller av hus i naturmaterialer»

Etter 4. Årstrinn:

- «planlegge og lage enkle bruksgjenstander»
- «lage enkle gjenstander gjennom å strikke, veve, filte, sy, spikre og skru i ulike materialer»
- «bruke enkle, hensiktsmessige håndverktøy i arbeid med leire, tekstil, skinn og tre»
- «planlegge og bygge modeller av hus og rom ved hjelp av digitale verktøy og enkle håndverksteknikker»

Etter 7. Årstrinn:

- «lage enkle bruksformer i ulike materialer og kunne gjøre rede for sammenheng mellom idé, valg av materialer, håndverksteknikker, form, farge og funksjon»
- «benytte ulike teknikker til overflatebehandling av egne arbeider»
- «bruke symaskin og enkelt elektrisk håndverktøy i en formgivingsprosess»
- «bruke ulike sammenføyningsteknikker i harde og myke materialer»
- «bygge modeller av hus i målestokk med utgangspunkt i egne arbeidstegninger»

Etter 10. Årstrinn:

- «designer produkter ut fra en kravspesifikasjon for form og funksjon»
- «lage funksjonelle bruksgjenstander og vurdere kvaliteten på eget håndverk»
- «bygge og teste bærende konstruksjoner i ulike materialer»

(Utdanningsdirektoratet, 2006).

RELEVANT FORSKNING OG DEBATT

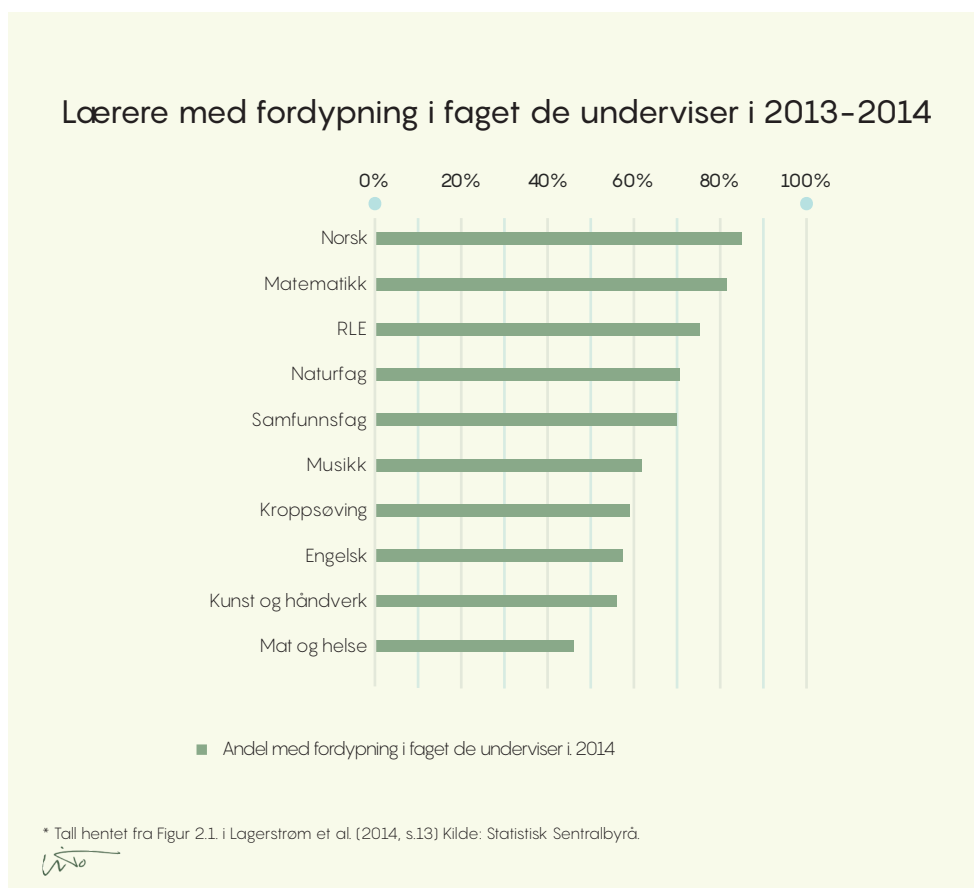
I dette delkapittelet vil jeg introdusere relevant forskning gjort innen skolesystemet og tidligere mastergradsavhandlinger som har forsket på områder tett inntil temaet i min masteroppgave. Det pågår også en debatt angående fornying av skolen, og faget kunst og håndverk, som er relevant å trekke frem i forbindelse med fagets verdsetting, men også kompetanse. Aller først vil jeg beskrive læringsperspektivet jeg forholder meg til når det gjelder hva læring er.

LÆRINGSPERSPEKTIV/HVA ER LÆRING?

Har vi som utgangspunkt, at den enkelte læreren har som formål å tilrettelegge for at elevene skal lære noe, er det interessant å se nærmere på hva nettopp læring er. Hvor kompetent en lærer er i sitt fag, vil ha en påvirkning på hvilken læringsprosess som skapes hos eleven. En kan forstå læring som en «...prosess der erfaring forårsaker permanent forandring i kunnskap eller atferd» (Woolfolk, 2004, s. 128). Enkelte legger vekt på at endringen vedrørende kunnskapen er mer avgjørende enn atferden, mens andre fokuserer på det motsatte. Likevel er læring et så komplekst fenomen, at selv om man er delvis enig om hva læring innebærer, er det mange ulike tilnærminger til hvordan læring skal oppnås i skolen, og hvilken rolle læreren har i dette. I dagens skole holder det ikke å kunne faget, hvis ikke du kan formidle det. I følge Woolfolk er det en rekke komponenter som inngår i den «gode undervisningen», hvor sammenhengen mellom den gode undervisningen og læring har vært fokus. Kjennetegnene på den gode undervisningen og den effektive læreren peker på lærerens kunnskap, tydelighet og varme (Woolfolk, 2004).

Selv om lærerens kunnskap i faget, i seg selv ikke er nok for effektiv undervisning, viser funn at lærere som kan stoffet sitt godt, presenterer stoffet klarere, og vil i tillegg oppdage lettere hvis elever sliter (Woolfolk, 2004). Det er altså en sammenheng mellom elevenes prestasjoner og lærerens utdanning innen undervisningsfeltet. Videre er lærerens evne til å gi klare presentasjoner og forklaringer, viktig for hvilken læringskurve elevene har, jo tydeligere læreren er – jo mer lærer elevene. Til slutt er lærerens varme og entusiasme for faget knyttet opp til elevenes prestasjoner. Dette betyr ikke at det er automatikk mellom disse kjennetegnene hos læreren og

læring, men at dette er to elementer som ofte kan være med på å påvirke elevene. I følge funnene til Woolfolk, så er varme, vennlighet og forståelse viktige trekk hos læreren som påvirker elevenes holdninger til faget, og kan derfor være med på å påvirke elevenes prestasjoner og læring (Woolfolk, 2004). «Hensikten med all undervisning er læring, og læring er noe som skjer i eleven» (Hiim & Hippe, 2011 s.36). en viktig rammefaktor for undervisningen er også den enkelte lærers kvalifikasjoner. Det finnes ikke noe enkelt svar på hvor godt rustet en lærer er til å undervise i ulike fagfelt, men det er vesentlig at læreren er bevisst på sin egen

faglige styrke og svakhet. På den måten kan læreren ta ansvar for å kvalifisere seg videre på områder innenfor faget. Læreren innsikt i sine egne faglige og pedagogiske forutsetninger, og vilje til videre utvikling, er vesentlig for elevenes læring » (Hiim & Hippe, 2011, s. 59).

Figur 1: Lærere med fordypning i faget de underviser i 2013-2014.

Tall fra SSB (Figur 1) viser en dramatisk kompetansesvikt hos lærere i kunst og håndverk, 70 prosent av lærere under 30 år er helt uten studiepoeng i faget, og blant disse lærerne er det totalt 44 prosent som er helt uten fagkompetanse (Lagerstrøm, Moafi, & Revold, 2014). Karen Brønne, førsteamanuensis ved avdeling for kunst og håndverk på høgskolen i Volda, mener at tallene viser en dramatisk kompetansesvikt innenfor kunst og håndverksfagene, og at de politiske kreftene har bidratt til en gradvis nedprioritering av de estetiske fagene (Flydal, 2015). Dette vil svekke fagets omdømme og kan medføre til at faget blir sett på som et tullefag uten læring (Flydal, 2015). Ved at det ikke ansettes kompetente lærere i de estetiske fagene vil faget undervurderes i forhold til basisfagene som matematikk og norsk. Brønne mener at mange som vurderer å bli faglærere kanskje får signaler om at det vil være utfordrerne å få jobb, og at dette gjelder spesielt i de estetiske fagene. På grunnskolen vektlegges dybdekompetanse i basisfagene og det mange skoleledere ser etter når de ansetter nye lærere, blant annet fordi timeplanen skal gå opp og det er da enklere når en lærer kan settes inn i flere timer enn kun i et fag (Flydal, 2015).

Silje Valde Onsrud som er leder av senter for kunstfag, kultur og kommunikasjon på Høgskolen i Bergen (HiB) har poengtert at lærerstudenter med kunstfag i fagporteføljen er viktige på arbeidsmarkedet fordi de sitter på en kompetanse som har en overføringsverdi til andre fag som de kan undervise i (Onsrud, 2015). Her er det da snakk om studenter som har tatt kunstfag i tillegg til grunnskolelærerutdanningen, som igjen kan bidra positivt til skolekulturen generelt (Onsrud, 2015). Chatrine Hansen, professor på grunnskole og faglærerutdanningen på HiOA, mener det er et stort gap mellom lærernes utdanningsnivå og hva lærerplanene krever (Rogne, 2015). De første resultatene fra PISA undersøkelsen (Programme for International Student Assessment) som ble offentliggjort i 2001 var skuffende, de viste at norske elevers leseevne lå på gjennomsnittet av alle deltakende land, da alle 15-åringene i OECD-landene (Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling) var testet i sitt morsmål. Skuffelsen kom på ny i 2003 da resultatene etter PISA undersøkelsen viste at de norske elevene var under snittet i OECD i matematikk (Rogne, 2015). Lærernes kompetanse i teorifag ble et omdiskutert tema. Tidligere måtte man minst ta 30 studiepoeng i praktisk-estetiske fag på grunnskolelærerutdanningen. Med

Kvalitetsreformen som ble innført i 2003 ble dette faget fjernet som obligatorisk fag, slik at studentene kunne ha mer norsk og matte. Debatten rundt resultatene av PISA-undersøkelsen ledet til en ny grunnskolereform; LK06. Et av grepene som ble gjort i et forsøk på å bedre resultatene på PISA-undersøkelsen, var å øke timeantallet i grunnskolen, spesielt i basisfagene (Rogne, 2015).

Tidlig på nyåret 2017 publiserte Utdanningsnytt.no en artikkel skrevet av Tore Risnes, ansatt ved institutt for estetiske fag Høgskolen i Sørøst-Norge, Notodden (Risnes, 2017). Det må et mirakel til mener Tore Risnes som, i sine 17 år som ansatt tett opp mot Faglærerutdanningen på Notodden, har sett en dramatisk endring i studenttall. Over flere år hadde Høgskolen studenttall på over 50, men i år er det kun 14 studenter, og flere av disse tar bare en årsenhet (Risnes, 2017). Faglærerutdanningen i Oslo har også lavere søkertall enn tidligere, og det er nå en svært usikker fremtid for utdanningen. Hovedårsaken er tydelig, faglærerne får ikke jobb når de skal ut på arbeidsmarkedet. Det er for mange lærere uten utdanning i faget som blir satt til å ha undervisning i kunst og håndverk. Deler av problemet ligger også ved at grunnskolelærere med enten et halvtårs undervisning (30 studiepoeng) eller i bestefall et år med kunst og håndverk (60 studiepoeng) får jobbene (Risnes, 2017). Disse lærerne er svært attraktive ettersom de kan undervise på tvers av fagområdene. Studenter som tar grunnskolelærerutdanningen får tilbud om å ta 15, 30, eller 60 studiepoeng i kunst og håndverk, hvor de fleste er det som kan kalles hurtigløsninger enten på nett eller på studiestedet. For studenter som tar 30 studiepoeng vil det konkret være snakk om to samlinger på studiestedet i 8 til 10 dager, i følge fagplanen skal studentene da få tilegnet seg erfaring og dybdekunnskap om to og tredimensjonale materialområder (Risnes, 2017). Det vil si at i løpet av disse dagene skal studentene få nok erfaring, egenferdighet og kompetanse innenfor områder som tegning, arkitektur, IKT, tekstil, leire og tre og metall til å kunne gjennomføre undervisning i faget. Studentene skal da i løpet av en drøy uke kunne drive et verksted og veilede elever, gjerne i grupper på over 20 stykker. Undervisning som kan være avgjørende for at elever fra grunnskolen vil velge yrkesfag og design, kunst og håndverksfag som videre utdanning på videregående. Vi lurer kun oss selv og studentene til faktisk å tro at dette holder, at det er godt nok til å tilby kvalitet i det svært brede faget kunst og håndverk (Risnes, 2017). Når studentene ikke kommer til faglærerutdanningen i kunst og håndverk

ved Notodden, tilbyr de heller alternative løsninger for både å fylle studieplasser, men også for å opprettholde arbeidsplasser. Det kan virke som at det rett og slett er viktigere å opprettholde stillinger enn å virkelig gjøre en innsats for å forsvare fagkunnskapen de nasjonalt er utpekt til å forvalte (Risnes, 2017).

Studenter som gjennom tre år har fått relativt grundig opplæring i alle områdene fra lærerplanen for grunnskole og videregående, kan ikke nok. I artikkelen trekker Risnes frem Ludvigsen-utvalget som mener man må redusere kompetansemålene, og få inn mer dybdelæring på flere områder. Risnes mener dette er nødvendig, men tror at det sitter langt inne for utdanningsinstitusjonene å prioritere og å velge bort (Risnes, 2017).

HSN tilbyr Praktisk pedagogisk utdanning (PPU), dette studiet gir 60 studiepoeng og gir studentene formell praktiskpedagogisk kompetanse, slik at de fagutdannede med profesjonskunnskap og realkompetanse, kan bli lærere og undervise fra 5-13 trinn. Dette fagfolk med gjerne én spesifikk fagkunnskap ofte innen kun et felt. De som tar en PPU utdanning og som har en kunstfaglig bakgrunn kan gjerne være egnet til å undervise i deler av kunst og håndverksfaget, men dessverre har de ofte minimal fagkompetanse innen andre deler av fagfeltet (Risnes, 2017). Så både ved å tilby GLU og PPU studenter deler av kunst og håndverksfaget er det ikke lett for faglærerne i faget. Det kan heller ikke være lett for skoleledere rundt om når det gjelder tilsetninger, å se hvem som har breddekompetanse og hvem som kun har spesifikk fagkompetanse på ett fagområde. Det kan antas at Høgskolen på Notodden, og implisitt i Oslo, tilbyr utdanninger som gjør studenter minimalt skikket til å undervise i et fag, men at de får jobb (Risnes, 2017).

Faget har gjennom flere år hatt lav status i grunnskolen, og flere skoler er uten tilrettelagte verksteder for tekstil eller trearbeid. Det kan komme av at faget krever en faglærer som dessverre, for skoleleder, ofte kun har utdanning i kunst og håndverk, og at faget er for dyrt, og derfor ikke blir prioritert av skoleleder. Kunst og håndverk trenger materialer, spesialrom, redskaper og maskiner, og i stor grad klassedeling. Det går ikke å veilede barn og ungdom i krevende håndverksteknikker, idé- og utviklingsprosesser når de er over 20 stykker, i løpet av én time. Dessverre er resultatet da, slik man kan se avisene omtale, «et fag som produserer søppel» (Risnes, 2017).

For å illustrere viktigheten av de praktisk-estetiske fagene i skolen vil jeg trekke frem Mattis Tesfaye som i 2013 kom med boken *Kloge Hænder*. Her er noen av problemstillingene som samfunnet står ovenfor når det kommer til nedvurderingen av praktiske fag og utdanninger et tema. Delingen av praktisk kunnskap og teoretisk viten er en utfordring for utdanningssystemet og arbeidsmarkedet (Tesfaye, 2013). Samfunnet har gjennom de seneste årene begynt å nedvurdere praktiske fagarbeidere i et forsøk på en mer akademisk velstand, hvor en nedvurdering av de praktiske ferdighetene er et faktum. Det er liten eller ingen respekt for fagligheten hos pedagoger, helsepleieassistenter og renholdspersonell, på lik linje som anseelsen daler drastisk for håndverksfag, som tømrer og murer. Uten godt håndverk og sterk faglighet blir vi dummere (Tesfaye, 2013). Samfunnet må respektere og utvikle den erfaringsbaserte og tause kunnskapen. «Kloge Hænder» har slik sett betydning for et moderne, rettferdig og innovativt samfunn. Hvis nedgangen til håndverksfaget fortsetter, vil det få konsekvenser for vår velferd i det lange løp (Tesfaye, 2013). Man kan låne en bok og lese om hvordan man murer et hus, men det er ikke ensbetydende med at man selv kan utføre arbeidet. Enkelte ting og ferdigheter krever praktisk erfaring, som man ikke kan lese seg til. Det er viktig å gjeninnføre praktiske fag som for eksempel trearbeid, og koble det opp mot fag som fysikk og matematikk, og på den måten kunne understøtte elevenes håndverksmessige og tekniske viten. Teori og håndverk er ikke to motsetninger, det er hverandres forutsetninger (Tesfaye, 2013). Richard Sennett (2009) argumenterer også for håndverkets, og håndverkerens, anseelse, og trekker sammenheng mellom hender og hode. Enhver god håndverker veksler mellom konkret utførelse og tenkning, det er en dialog mellom hender og hode. En gjentagende dialog kan føre til det man kan kalle implisitt læring, at en lærer uten å ha en direkte intensjon om å lære (Sennett, 2009). Et eksempel på dette kan være noe så enkelt som å slå inn en spiker. De første gangene har man fokus på håndbevegelser, hvor på hammeren man holder, hvor hardt man skal slå og hvordan man holder spikeren fast. Etter gjentatte ganger med spikring, vil man ikke lenger tenke over alle disse motoriske og tekniske elementene ved arbeidet. Hensikten med å slå inn spikeren, er ikke nødvendigvis å lære å slå inn en spiker, men ved å gjøre denne handlingen har man innarbeidet en kunnskap i hender og hode, som gjør at en nærmest handler på innstinkt. En

slik kommunikasjon mellom det å gjøre og det å lære, gjelder all type praktisk arbeid med hendene (Sennett, 2009).

SKOLELEDERES PRIORITERING

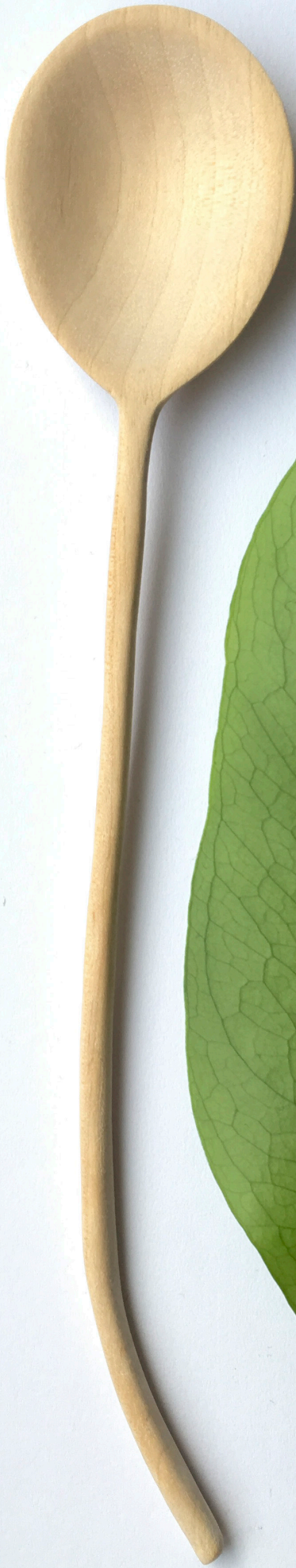
Bilde 1: Dette bildet er tatt på Flåtestad ungdomsskole i Oppegård kommune hvor jeg hadde min første praksisperiode. Baseskolen ble åpnet i 2004, og skolen har ikke tilrettelagt rom til trearbeidsundervisning. De gamle sløydbenkene står i gangen utenfor kunst og håndverksrommet, og da jeg var der i 2012 ble jeg fortalt at de ikke var blitt brukt siden skolen åpnet. (Foto: privat).

Med tall hentet fra skolefagsundersøkelsen 2011, påpeker Kjetil Sømoe «at 4 av 10 lærere sier at skolen deres har svært dårlige eller totalt manglende fasiliteter for trearbeid og keramikk» (Sømoe, 2013, s. 11). Det som kommer frem her, er at det er mange elever i norsk skole som ikke får jobbet med disse materialområdene i løpet av barneskolen. På grunn av mangel på fagkompetanse hos lærerne som underviser og vedlikeholder nødvendig utstyr i trearbeid, legges mange skolars trearbeidsverksted ned (Sømoe, 2013).

I hvilken grad skoleledere verdsetter læreres kompetanse i kunst og håndverksfagene i grunnskolen har blitt undersøkt av Cathrine Lie i 2013. Lie fant i sin undersøkelse at skolelederes beskrivelser av faget, og organiseringen av lærere er forskjellig,

samt at skolelederne vektlegger faget noe ulikt. Funnene i undersøkelsen viste bl.a. at skolelederne i liten grad prioriterte videre- og etterutdanning til kunst og håndverkslærere, selv om manglende utdanning var tilfelle hos flere av lærerne som underviste i faget. Skolelederne som er med i undersøkelsen og som jobber i barneskolen er i mer eller mindre grad opptatt av at lærerne som underviser i kunst og håndverk har fagkompetanse i faget. Et minimumskrav for lærerens kompetanse vurderer skolelederne forskjellig (Lie, 2013). Mangel på spesialrom for trearbeid (bilde 1), og lavt budsjett for kunst og håndverksavdelingen har blitt beskrevet som hemmende av informantene i Nina Høiby sin undersøkelse (Høiby, 2014). Det kommer frem at lærernes praksis ble begrenset av prioriteringene ved skolene, og at dette førte til at elevene fikk varierende erfaring i trearbeid. I tillegg viste Høibys datamateriale at skolens rammefaktorer, som skolens spesialrom og lærerens kompetanse også begrenset mulighetene for trearbeidsundervisning (Høiby, 2014). Av Høiby sine fire informanter som alle var ansatt i grunnskolen, var det bare én som hadde formell fagkompetanse innen kunst og håndverk. Trearbeidsverkstedets tilstand, vedlikehold, lærerens kompetanse og undervisning i trearbeid har en sammenheng med om en skole har en faglærer i kunst og håndverk eller ikke (B. H. Hansen, 2015). Skolelederne informerer at de ønsker en konkretisering og tydeligere føringer som nasjonale standarder for trearbeid og trearbeidsverksteder i læreplanen (B. H. Hansen, 2015). Lærere med formell fagkompetanse i kunst og håndverk har et klarere mål for undervisningen om hva de vil at elevene skal lære, og ikke hva de skal lage (Kunnikoff, 2015). «...Prioriteringen av faget i skolen på ulike strukturelle nivå i stor grad påvirker læreres undervisningspraksis, og hvordan de reflekterer rundt behovet for formell fagkompetanse» (Kunnikoff, 2015, s.109).

FORSKNINGSSTRATEGI

I denne delen av avhandlingen gjør jeg rede for mitt vitenskapsteoretiske ståsted, og hvilke metoder jeg har benyttet for å kunne svare på problemstillingen.

HERMENEUTIKK SOM VITENSKAPELIG STÅSTED

Hermeneutikk betyr fortolkningslære og handler om å forstå og tolke grunnlaget for menneskelig eksistens (Dalland, 2012). Denne tilnærmingen er derfor viktig for alle som forbereder seg på å jobbe med mennesker (Dalland, 2012). Når vi snakker om læring må vi inkludere studenten eller elevens mening om på hvilken måte man best kan mestre oppgaver og utfordringer som kan oppstå i en oppgave. En trenger derfor en metode som kan gi en mulighet til å nærme seg det særegne for det fenomenet man ønsker å utforske (Dalland, 2012). Ut i fra dette perspektivet er det læreren, studenten eller elevens personlige oppfatning eller erfaring knyttet til læring som er sentral. All forståelse må ses i historisk sammenheng, hvordan faget har utviklet seg og hva som er relevant kunnskap innenfor trearbeid. Ettersom mennesket er handlende, ønskende, tenkende og skapende, kan man ikke forklare mennesket ut i fra et positivistisk og naturvitenskapelig tankeskjema. Man må se mennesket som er satt sammen av flere opplevelser, som en helhet som utgjør en opplevelse, eller en erfaring gjennom et livsløp. Det er dette tankesettet som kalles hermeneutikk. Naturvitenskapen gir en forklaring på fenomenet læring, men det er med en hermeneutisk tilnærming man kan oppnå en forståelse av hva det vil si å lære (Dalland, 2012).

Hermeneutisk tolkning innebærer å sette fingeren på de skjulte meningene i et fenomen og deretter tolke disse. Hvordan opplever egentlig studenten de gitte oppgavene? Forskeren må stadig skifte posisjon og veksle mellom de ulike delene og helheten. Hva slags forhold forskeren selv har til læring og trearbeid spiller også en rolle, altså hvilken førforståelse forskeren selv har. Det som er viktig når en går inn for å forske på et felt er å være klar over sin egen førforståelse. Den kunnskapen, tankene, inntrykkene og følelsene man sitter inne med ovenfor området er en ressurs for å kunne tolke og forstå det fenomenet en står ovenfor. Med et hermeneutisk ståsted har man muligheten til å se helheten i forskningsproblemet. For å oppnå en så fullstendig forståelse som mulig, bør man stille helheten i relasjon til delene og skifte mellom helhet og del, og bruke sin egen førforståelse som verktøy i tolkningen (Dalland, 2012). Den hermeneutiske spiralen indikerer at det ikke er noe bestemt utgangspunkt eller slutt punkt for tolkningsakten. Pendlingen mellom de ulike perspektivene, helhet og del, forskerens førforståelse utgjør sammen en helhet som hele tiden utvikles. Tekst, forståelse, tolking, ny forståelse og ny tolkning er i stadig bevegelse og utvikling og er derfor et uttrykk for det menneskelige (Dalland, 2012).

Innledningsvis (min erfaring med trearbeid fra grunnskole og faglærerutdanningen) ble egen opplevelse og oppfatning av trearbeid konkretisert. Egenerfaring har i et hermeneutisk perspektiv, en påvirkning på hva og hvordan forskningen blir utført. Det er ikke dermed sagt at egen førforståelse av et fenomen er noe negativt, men at egne tanker, inntrykk, følelser, og den kunnskap jeg har fra før om trearbeid, kan være en ressurs. Det er viktig å presisere at min bakgrunn som student på faglærerutdanningen i formgivning, kunst og håndverk ved HiOA, samt egen interesse for dette fagfeltet vil kunne påvirke både spørsmålene som ble stilt og tolkningen av svarene. Dette gjelder både for intervjuene og svarene fra spørreundersøkelsen. Likevel mener jeg at ved å benytte meg av både intervju og spørreundersøkelse øker dette validiteten av undersøkelsens helhet.

BLANDET METODE

For å kunne besvare en problemstilling kan en ta i bruk én eller flere metoder. Når flere metoder tas i bruk, kan en kalle det metodetriangulering (Holme & Solvang, 1996). Problemstillingen for masteroppgaven inneholder flere komponenter hvor

det vil være hensiktsmessig å benytte to metoder, både kvalitativ og kvantitativ metode. Dette kan gi et større innblikk i trearbeidsundervisningen på høyskolene ved å samle data fra ulike perspektiver. Hvordan er opplæring i trearbeid verdsatt ved landets faglærerutdanninger i design, kunst og håndverk, - hva er faglærernes erfaring med opplæringen de har fått på fagområdet, og hvordan vurderer de egen kompetanse i trearbeid for undervisning i grunnskolen? Det vil med denne problemstillingen derfor være gunstig å ha et dybdeintervju (kvalitativt) med de som underviser i trearbeid på de to faglærerutdanningene, og foreta en spørreundersøkelse (kvantitativt) hos studentene som har gjennomført perioden med trearbeidsopplæring på høyskolene for å kunne besvare problemstillingen. Ved å benytte både kvalitativ og kvantitativ metode, kan tilliten til analyseresultatene styrkes. Når ulike metoder gir samsvarende resultater, er det tydelig at resultatene ikke har sitt grunnlag i spesielle forhold ved de metodene som er brukt (Holme & Solvang, 1996)

INTERVJU

Det sies at samtalen er det viktigste redskapet du har i arbeidet med andre mennesker (Dalland, 2012). Formålet med det kvalitative forskningsintervju er å få tak i intervjuobjektets personlige oppfatning av den livssituasjonen hun eller han befinner seg i (Dalland, 2012). Med tanke på problemstillingen for avhandlingen vil det derfor være relevant å foreta et dybdeintervju. Her kan intervjuobjektet fortelle sine erfaringer av hvordan det er å undervise, hva de ligger i ordet kompetanse, og hvordan de eventuelt måler kompetanse. Hva som blir vektlagt i undervisningen, hvordan den blir gjennomført. Det vil også være interessant å spørre om de har merket en forandring rundt studentenes forkunnskaper i arbeid med tre. Et viktig spørsmål vil også være om de selv mener at studentene er rustet til å gjennomføre en tilfredsstillende undervisning i grunnskolen etter endt trearbeidsperiode på høyskoleinstitusjonen.

Intervjuguide vil bli brukt under intervjuet, men ikke sendt til intervjupersonene på forhånd. Dette er fordi det ønskes spontane svar, som kan avdekke hvordan deres oppfatning og erfaring med studentene og høyskolen faktisk er. Det er viktig å presisere at de som er blitt intervjuet ikke har, av ulike årsaker, hatt

undervisning med alle studentene som har svart på spørreundersøkelsen. For å styrke troverdigheten i de kvalitative og kvantitative dataene som er samlet inn ser jeg det som vesentlig med en transparent prosess. Det vil si en synliggjøring av valg av forskningsdesign, informant- og respondentutvalg, intervjuguiden, spørreundersøkelsen og egen erfaring. Jeg vil også ha en systematisk og kritisk drøfting av materialet som blir presentert. Leseren vil da få bedre mulighet til selv å vurdere avhandlingens troverdighet (Grønmo, 2004). Grunnet informantenes stilling ved hagsleleinstutisjonene ville ikke en full anonymisering vært mulig, derfor har jeg valgt å få deres samtykke til navnlig publikasjon. dette er godkjent fra NSD (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS).

SPØRREUNDERSØKELSE

Ved en spørreundersøkelse er man mer opptatt av å kartlegge fenomenets utbredelse, altså det tallmessige aspektet til kontrast til den kvalitative tilnærmingen hvor man ønsker å komme i dybden på fenomenet. Det finnes ulike måter å gjennomføre en spørreundersøkelse, enten det er per telefon, på mail eller ansikt til ansikt. Ofte stilles de samme spørsmålene med svaralternativer noe som muliggjør en standardisering av hva respondentene informerer (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2010, s.249). Ved standardisering av svar kan man generalisere fra utvalget til populasjonen. Det er også mulig å lage spørreskjema hvor det er mulig å skrive fritt eller en kan kombinere begge, i et «semistrukturert» spørreskjema, altså med både åpne og lukkede spørsmål (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2010, p. 252).

UTVALGET

For å få et potensielt stort utvalg som kan gi et representativ bilde av faglærerutdanningens situasjon i trearbeidsundervisning, er de som har fullført faglærerutdanningen i design, kunst og håndverk ved enten Høgskolen i Oslo og Akershus eller ved Notodden de siste fem årene valgt ut som mulige respondenter. Valg av tidsbegrensing er grunnet i at jeg ønsket svar som var sammenlignbare med den undervisningen som er i dag. Det kan også være utfordrende for tidligere studenter og gi presise vurderinger av utdanningen hvis det har gått for lang tid siden de ble ferdige.

INFORMANTER

Valg av informanter handler om verdien av å intervju personer som direkte er knyttet til undervisningen i trearbeid på høgskolene. De vil kunne gi innblikk og svar på en kvalifisert og beskrivende måte, og gi en vurdering ut fra avhandlingens problemstilling.

RESPONDENTER

Spørreundersøkelsen fikk totalt 424 respondenter. For at undersøkelsen kun skulle treffe de det gjaldt måtte alle respondentene krysse av og bekrefte at de hadde tatt faglærerutdanning i kunst og håndverk ved enten HSN eller HiOA de siste fem årene. Etter første spørsmål var det igjen 253 gyldige respondenter for undersøkelsen, 87 faglærere utdannet ved HSN og 166 faglærere utdannet ved HiOA. De siste fem årene er det totalt 116 studenter som har fullført faglærerutdanningen ved HSN og 232 studenter fra HiOA. Det betyr at 73% av studentene fra både HSN og HiOA har besvart spørreundersøkelsen «Lærerkompetanse i trearbeid».

UNDERSØKELSESSTRATEGI

Intervjuene ble gjennomført på intervjupersonenes arbeidsplass, altså både på Høgskolen i Oslo og Akershus, Pilestredet og på Høgskolen i Sørøst Norge, Notodden. Begge intervjuene ble tatt opp med båndopptaker slik at ingen uttalelser skulle bli borte til senere transkribering. Det transkriberte materialet vil kunne bli gjort tilgjengelig ved forespørsel. Ettersom det er meningene og opplevelsene til lærerne som er betydningsfulle for avhandlingen, er fyllord som «ikke sant» «eh» og gjentakelser fjernet, muntlig dialekt er skrevet om til bokmål. Svarene som blir presentert er skrevet slik at meningsinnholdet i utsagnene kommer frem, men at deler av den muntlige fremtoningen er fjernet.

PRESENTASJON AV UNDERSØKELSEN

I dette kapittelet vil jeg presentere de viktigste funnene fra undersøkelsen. Med problemstillingen i fokus vil intervjuene og svar fra spørreundersøkelsen drøftes opp mot hverandre og det teoretiske grunnlaget som ble presentert i kapittelet: Undersøkelsesfeltet.

Hvordan er opplæring i trearbeid verdsatt ved landets faglærerutdanninger i design, kunst og håndverk, - hva er faglærernes erfaring med opplæringen de har fått på fagområdet, og hvordan vurderer de egen kompetanse i trearbeid for undervisning i grunnskolen?

Høgskolelærerne sine svar vil bli presentert opp mot tabellene fra spørreundersøkelsen og drøftet underveis. Dette har jeg funnet mest hensiktsmessig for å se sammenhengen mellom de kvalitative og kvantitative svarene i undersøkelsen, og for å gi et mest mulig helhetlig bilde på utbyttet av trearbeidsundervisningen på høyskolene. For å komplimentere de kvantitative tabellene vil sitater fra respondentene i undersøkelsen presenteres der jeg ser det som hensiktsmessig for å understreke et poeng eller tilføye tallene som presenteres. Disse sitatene vil bli merket med blå hermetegn, slik som dette: ””

SPØRREUNDERSØKELSEN

Spørreundersøkelsen ble sendt ut via epost og delt på flere grupper for lærere i kunst og håndverk på Facebook. Dette ble gjort for at undersøkelsen skulle nå flest mulig av de som har fullført utdanningen som faglærer i kunst og håndverk ved enten HiOA eller HSN de siste fem årene, av totalt 348 uteksaminerte studenter

svarte 253 stykker. Ved at 73% av alle faglærere som har fullført utdanningen ved høyskolene har svart på spørreundersøkelsen min, vurderer jeg dette som et svært representativt utvalg.

KATEGORIER

Spørreundersøkelsen hadde to åpne spørsmål: *Hvilke tanker har du gjort deg om trearbeidsundervisning i grunnskolen?* og *Hvorfor ser du trearbeidsundervisning som relevant/ikke relevant i dagens grunnskoleopplæring?* I svarene til disse spørsmålene var faglærerne delvis gjentakende, de tok opp aspekter og synspunkter rundt trearbeidsundervisning i grunnskolen av samme karakter. Jeg har kategorisert svarene i fire ulike kategorier, som tar for seg temaene faglærerne påpeker. Disse kategoriene er:

Rammebetingelser

Innenfor rammebetingelser har jeg plassert svar som kommenterer utstyr og verktøy, romlige forhold, og tilstanden til skolens verksted. Tid i verkstedet, lovverk og styringsdokumenter, økonomi og gruppestørrelse.

Innholdskomponenter

Planlegging, undervisningens innhold, håndverks tradisjon, kunnskap og erfaring med trearbeid, innhold i faget i henhold til lærerplanen.

Kompetanse

Lærerens kompetanse, elevenes tidligere kompetanse og utvikling gjennom faget, materialkunnskap, yrkesliv, motoriske og praktiske ferdigheter, problemløsning, bærekraft og miljø, prosessforståelse, reparasjoner og vedlikehold, kreativitet, konstruksjon og tredimensjonal form, sansemotorikk, ordinær allmennutdanning og utvikling av det helhetlige mennesket.

Verdsetting, verdien av faget

Faget kan være en inngangsport til eventuelt senere valg av yrkesliv, innovasjon, kunne mestre å reparere, bærekraft og miljø, tverrfaglig, mestringsfølelse og motivasjon, konkrete produkter, kunne gjenkjenne kvalitet og tillegge seg materialforståelse, videreføring av tradisjon, kultur og historie, praktiske ferdigheter,

allmenndannende, naturkunnskap, utvikling av kreativitet og skaperevne.

Slik sektordiagrammet (figur 2) viser er det innenfor kategoriene kompetanse og verdsetting, verdien av faget at faglærerne har kommenterer mest. På de neste sidene (figur 3 & 4) illustreres hyppigheten av ordene og temaene som er benyttet til å besvare de åpne spørsmålene.

Figur 2: Diagrammet viser i hvilken grad faglærerne har gjennom de åpne spørsmålene nevnt temaer som kan plasseres innenfor de fire kategoriene.

Ordskyen under (figur 3) illustrerer ordene og temaene som ble brukt i svarene til faglærerne på spørsmålet om hvilke tanker de har gjort seg om trearbeidsundervisning i grunnskolen. Størrelsen på ordet indikerer hyppigheten. Kompetanse er det ordet som blir benyttet mest, hvor respondentene både omtaler elevenes kompetanse men også egen og andre læreres kompetanse. At faget er nedprioritert går også igjen blant respondentene, da dreier svarene seg både om nedprioritering i grunnskolen, men også på høyskolen. Mangel på spesialrom, utstyr og at skolen ikke har delingstimer, som går igjen i respondentenes svar. Det påpekes at for store grupper verken er forsvarlig, eller gir undervisning med et tilfredstillende læringsutbytte. Det at lærerplanen nærmest ikke blir nevnt ser jeg som litt underlig, da det faktisk er den som legger styringene for hva underviningen skal inneholde. For hvis det hadde vært tydeligere krav om hva elevene skulle tilegne seg av kunnskap i materiale tre, ville det vært enklere å sette krav til både lærerkompetanse, delingstimer, utstyr og materialer.

*Figur 3: Ordsky fra spørsmålet *Hvilke tanker har du gjort deg om trearbeidsundervisning i grunnskolen?**

” Når jeg hadde treundervisning i grunnskolen hadde vi som oftest erfarne trearbeidslærere som virkelig kunne faget sitt. Dette motiverte, og jeg følte jeg lærte noe. Jeg erfarer nå at trearbeid ikke blir prioritert høyt nok, og vi kan se at trearbeidssaler og kompetanse på området blir nedprioritert. Dette er trist, særlig med tanke på den undervisningen jeg fikk fra faglærerutdanningen ikke motiverte eller ga meg den kunnskapen jeg trenger for å kunne gjennomføre gode undervisningsopplegg. Om vi ikke kan være gode eksempler og fremme trearbeid, hvordan skal skoleledere kunne skjønne og ønske å prioritere dette faget da?”
(Respondent fra spørreundersøkelsen).

” Fagfeltet er nedprioritert, mangelfullt i henhold til verksted, materiell maskiner og kunnskap. Krever ildsjeler som ”sloss” for fagets rett til å leve. Når økonomien blir stram, kutter de midlene til kunst og håndverks avdelingene”
(Respondent fra spørreundersøkelsen).

” Det er alt for lite av det. Selv har jeg ikke budsjett nok til å kunne gjennomføre det. Jeg har også for store undervisningsgrupper, 25-30 elever. Sløydsalen akkomoderer ikke flere enn 15. Det er også tilbakemeldinger fra elever at sløyd er savnet”
(Respondent fra spørreundersøkelsen).

” Viktig, rødlista undervisning. Rik på tradisjoner, historie, teknikker å hvile teori på, muligheter for nyskapning og miljøfokusert undervisning”
(Respondent fra spørreundersøkelsen).

Figur 4: Ordsky fra spørsmålet *Hvorfor ser du trearbeidsundervisning som relevant/ikke relevant i dagens grunnskoleopplæring?*

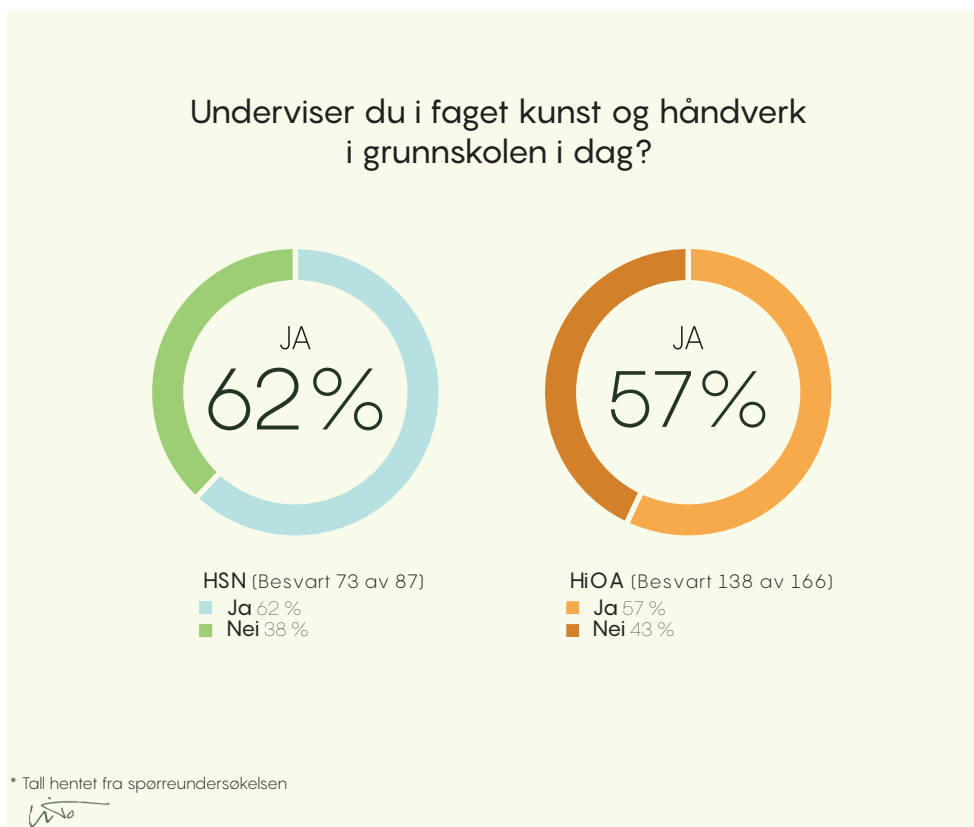
På spørsmålet om respondentene ser trearbeidsundervisning som enten relevant eller ikke relevant er det ingen som skriver at faget ikke burde prioriteres, eller være en del av grunnutdanningen i Norge (figur 4). Dette er ikke direkte overraskende, da det er faglærere i kunst og håndverk som svarer på undersøkelsen. På en annen side kan det hende at enkelte mener andre deler av kunst og håndverksfaget burde prioriteres i større grad, da det er 112 respondenter som velger å ikke svare på dette spørsmålet. Respondentene trekker i stor grad frem at faget er allmenndannende, at det gir elevene praktiske ferdigheter og grunnkunnskaper, og at trearbeidsundervisning gir elevene mestrings og kunnskap om bærekraft og miljø. Historie og tradisjon blir også i stor grad trukket frem som et viktig aspekt ved faget, og at det gir elevene læring om kvalitet, og at faget kan være en inngangsport til senere valg av yrkesvei.

” Faget krever en lærer med et visst kompetansenivå for at det skal bli en vellykket opplæring [...]”
(Respondent fra spørreundersøkelsen).

FAGKOMPETANSE I GRUNNSKOLEN

Hvorfor tror du at det er så få som søker seg inn på utdanningen?

Så lenge vi tilbyr utdanningen til grunnskolelærerutdanningen og nettbasert utdanning for de som har jobb i skolen men ønsker seg 30 studiepoeng i faget, pluss at de kanskje har norsk og matte, så er det nær sagt de som vil få jobbene. Til tross for at de har minimalt med kompetanse i kunst og håndverk. Så det tror jeg er hovedgrunnen, det er vanskelig å få seg jobb. Flere av våre studenter som har gått her i tre år, og at de kanskje har tatt en master i tillegg strever hardt med å få seg relevante jobber (Risnes).

Etter et søk på webcruiter.no for stillingsutlysninger for kunst og håndverklærere i grunnskolen i dag, ser man at de aller fleste skolene setter 60 studiepoeng, eller mindre, som krav i kunst og håndverk, i tillegg til at søker også burde ha noen studiepoeng i realfag (Vedlegg 5). Dette støttes også av undersøkelsen til Lie, hvor skolelederne ikke er så opptatt av at lærerne som underviser

Figur 5: Viser hvor mange av respondentene som underviser i faget kunst og håndverk i dag.

i kunst og håndverk har fagkompetanse i faget (Lie, 2013). Faglærere som har bachelor i kunst og håndverk, vil nok derfor komme i andre rekke dersom det er søkere med allmenn- eller grunnskolelærerutdanning, med 30 eller 60 studiepoeng Kunst og håndverk. Som figur 5 viser, er det av alle som har svart på spørreundersøkelsen, kun 62 % faglærere fra HSN og 57 % faglærere fra HiOA som har jobb i grunnskolen i dag. Om dette skyldes at respondentene ikke ønsker, har fått avslag på ansettelse i grunnskolen, eller om respondentene har andre jobber som er relatert til utdanningen og sin fagkompetanse, kan ikke leses ut fra undersøkelsestallene. Likevel kan dette gi et bilde av utdanningssituasjonen i Norge. Det er oppsiktsvekkende at en så stor prosent av de som har faglærerutdanning i kunst og håndverk ikke jobber i grunnskolen, spesielt med tanke på at hele 44 % av lærere som underviser i kunst og håndverk i grunnskolen (tall fra 2014) ikke har noen fordypning i faget (Lagerstrøm et al., 2014, p. s. 74). Slik Onsrud har uttalt; hvis kvaliteten av disse fagene skal bli tydeligere må de tas mer alvorlig. Undervisningen må foretas av lærere med kompetanse og kvalitet, ikke av lærere som ikke kan håndverket selv (Onsrud, 2015). Det er tankevekkende at det er et så stort antall fagkompetente lærere, som kunne undervist i skolen, men at stillingene er besatt av noen som ikke har profesjonsutdanning i faget de underviser i. Har ikke læreren kompetanse i faget, kan det være vanskelig å gi eleven den riktige opplæringen og vurderingen. For hvordan skal man vurdere kvalitet, av både egen undervisning og elevenes ferdigheter, hvis man ikke har kompetanse? Lærere med faglærerutdanning i kunst og håndverk har en større prioritering av læring i sin undervisning, i motsetning til lærere uten fagkompetanse, som har et større fokus på hva elevene skal lage (Kunnikoff, 2015).

Det er også en sammenheng mellom lærerens presentasjoner og forklaringer, med hvilken læringskurve elevene har. Lærerens entusiasme for faget har også vist seg å ha en innvirkning på elevenes prestasjoner og læring (Woolfolk, 2004). Slik jeg ser det, vil konsekvensene av å ha ufaglærte lærere i kunst og håndverk være flere. Hvis ikke læreren selv ønsker å undervise i faget kunst og håndverk, men har blitt satt til å undervise i et fagområde han eller hun egentlig ikke kan, vil eventuell manglende entusiasme smitte over på elevene som igjen påvirker deres ønske om å lære.

UNDERVISNING OPP MOT KUNNSKAPSLØFTET

Risnes mener at undervisningen knyttes opp mot kunnskapsløftet, og at høgskolens fagplaner er basert på læreplanen. Likevel understreker Risnes at undervisningsinnholdet avhenger av læreren som underviser. Flere lærere på HSN har enten en lærerutdanning med undervisningskompetanse fra skolen eller at de har en fagutdanning som en del av lærerutdanningen. Andre som underviser i trearbeid kan ha en kunstutdanning, men ikke nødvendigvis lærerutdanning, eller erfaring fra undervisning i skolen. Derfor, beskriver Risnes, at det er stor forskjell på oppgavene lærerne gir, utfra den bakgrunnen de har. Risnes har selv jobbet i skolen, og kjenner skoleverket, selv om det er flere år siden han underviste på lavere nivå. Han forteller at han derfor forholder seg til det han vet studentene bør kunne når de kommer ut i arbeidslivet, ut fra kompetansemålene i LK06 og hva som er relevant for undervisning. I likhet med Risnes, sier Solbø at trearbeidsundervisningen undervisningen ved HiOA knyttes opp mot kunnskapsløftet.

Men jeg synes det er veldig vagt hva man egentlig skal kunne. Jeg skulle ønske det var mye tydeligere, jeg tror det kunne ha styrket faget. Jeg synes at kunst og håndverksfaget burde etterstrebe mer pensum, slik som andre fag har. Sånn at det ville blitt mye tydeligere hva man skal være igjennom. Jeg tror det kunne vært godt for både lærere og elever å vite hva man skal være igjennom (Solbø).

På den måten mener Solbø at lærerne i kunst og håndverk kunne stilt tydeligere krav til hva som er nødvendig av utstyr og hvilken standard et trearbeidsverksted burde ha. Hun mener det blir det veldig opp til ledelsen på den enkelte skole, og at det kan variere på lærerens kompetanse. Hun legger til at det dessverre kan være for lett å gjøre faget til et hobby fag, hvis man vil det. Dette kan tolkes som at hun da mener at om læreren ikke har nok kompetanse, og det ikke er tydelige rammer for hva som skal undervises i faget, kan læreren mer eller mindre velge selv hva oppgavene skal være og at kvaliteten på undervisningen, og elevens læring, da kan variere veldig fra skole til skole.

Fra de åpne spørsmålene fra spørreundersøkelsen er det svært få, nærmest ingen, av de responderende faglærerne som nevner læreplanen. Jeg tolker derfor det

som at det ikke er der faglærerne ser utfordringer som de ønsker å trekke frem. Som nevnt tidligere er det heller rammebetingelser, kompetanse og verdsetting og verdien av faget, og i mindre grad innholdskomponenter som beskrives som utfordrende for trearbeidsundervisning i grunnskolen og fagets relevans i dagens grunnskoleopplæring.

TREARBEIDSUNDERVISNING I GRUNNSKOLEN

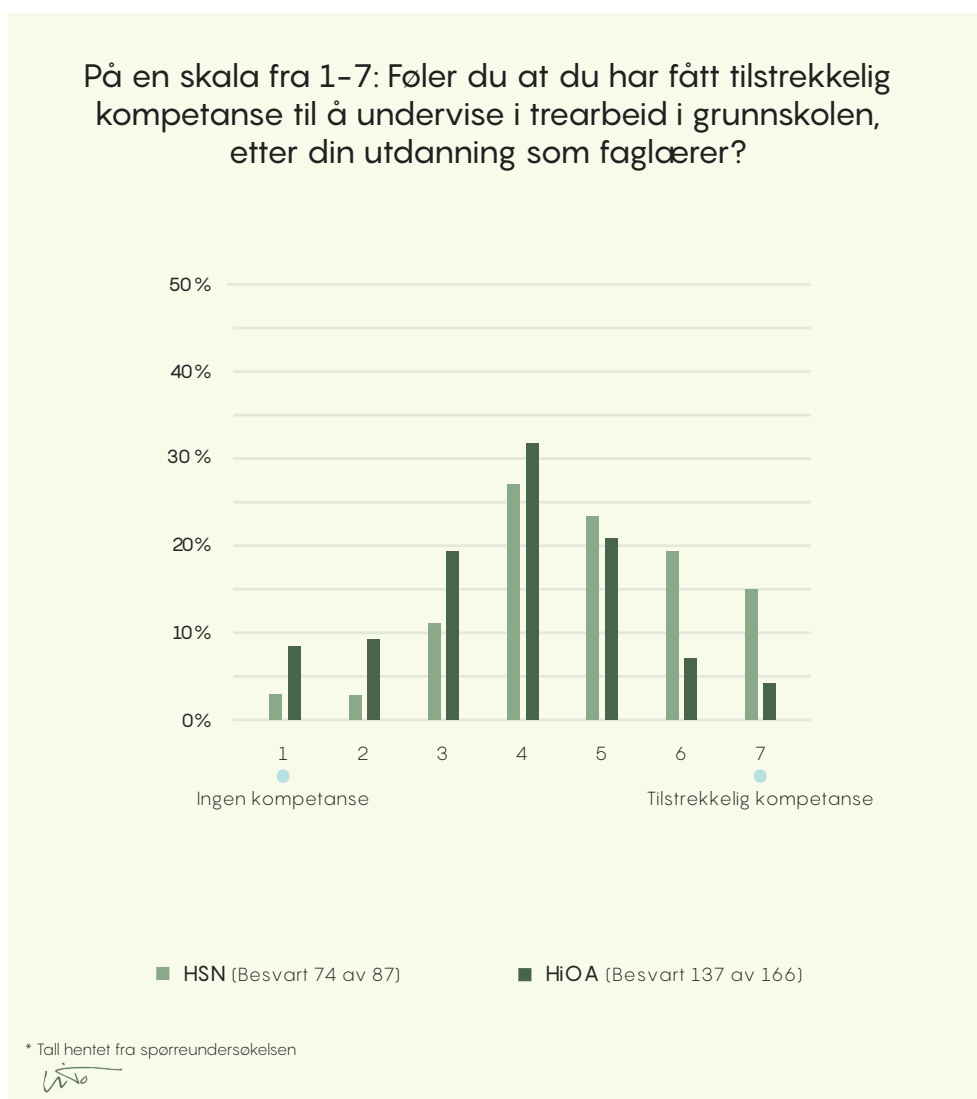
Mener du at etter en endt trearbeidsperiode er studentene klare for å kunne gjennomføre en tilfredsstillende trearbeidsundervisning i grunnskolen med henhold til lærerplanen?

«Nei, jeg tror nok nesten jeg kan svare nei på det» (Risnes). Han poengterer at det er slik at de studentene som nå tar faglærerutdanning i kunst og håndverk har særdeles liten bakgrunn i spesielt harde og plastiske materialer. Det er heller ikke krav for søkere på utdanningen å ha noen bakgrunn innenfor praktiske fag, men som søker må du ha generellstudiekompetanse. Risnes påpeker at det er stort sett gjerne en tegne/male preget bakgrunn studentene har. For å opparbeide seg praktiske ferdigheter og nok kunnskap til å kunne veilede andre mener han tar lang tid. Han vil likevel presisere, at selv om svaret er nei på spørsmålet om studentene etter endt trearbeidsperiode, vil være klare for å kunne gjennomføre en tilfredsstillende trearbeidsundervisning i grunnskolen med henhold til lærerplanen, så vil de være langt bedre rustet til å ta faget, enn noen andre som ikke har faglærerutdanning i kunst og håndverk. Jeg tolker det da som at han snakker om lærere med ingen formell fagkompetanse i faget, samt de med 30 eller 60 studiepoeng i kunst og håndverk. Han nevner nemlig grunnskolelærerutdanningen slik «Det er jo mere og mere av det nå, og det skjer i Oslo også, at det er grunnskolelærerutdanningen som kommer til å bli satset på, og de får minimalt av disse kunnskapene» (Risnes). Solbø svarer også at hun synes det er alt for lite, spesielt i forhold til at det er et så krevende fag på lik linje med keramikk.

Jeg synes ikke det står i forhold til hva som blir vektlagt av for eksempel tekstilteknikker eller grafiske teknikker. Jeg tenker at vi som høyskole burde ha så god undervisning og så gode forhold at studentene vet hva de skal be om eller se etter, eller være, når de kommer ut i skolen (Solbø).

Risnes og Solbø fra de to høyskoleinstitusjonene er enige om at studentene ikke vil være klare for å gjennomføre en tilfredsstillende undervisning i grunnskolen med den opplæringen de får i utdanningen. Ser vi på svarene fra informantene i spørreundersøkelsen, finner vi at denne oppfatningen stemmer (figur 6). Under 5 % av studentene fra HiOA krysser av for at de har tilstrekkelig kompetanse. Mens 8 % fra samme høyskole hevder de har ingen kompetanse til å undervise i trearbeid i grunnskolen. Informantene fra HSN viser et litt mer positivt resultat, men også her er det urovekkende mange som mener de har mindre enn tilstrekkelig kompetanse (figur 6).

Figur 6: Respondentenes vurdering av egen kompetanse.

Som figur 6 viser evaluerer 68% av HiOA sine tidligere studenter sin kompetanse til å undervise i trearbeid i grunnskolen til 4 eller lavere. Av HSN sine tidligere studenter evaluerer 44% at deres kompetanse er 4 eller lavere. Det kommer tydelig frem fra tallene at HiOA rangerer sin kompetanse som dårligere enn HSN. Igjen ønsker jeg å trekke frem Woolfolk sine funn, som viser at lærere som kan stoffet sitt godt, presenterer det tydeligere og har lettere for å oppdage elevs utfordringer, også lærerens presentasjoner og forklaringer er viktig for elevs læring (Woolfolk, 2004). I så måte, kan det med disse tallene leses at flere av faglærerne vil ha utfordringer med å trearbeidsundervisning i grunnskolen, som vil påvirke læringsutbyttet elevene får. Lærerens varme og entusiasme for faget kan også knyttes opp mot elevenes prestasjoner, det vil da kunne tenkes at dersom læreren selv mener han eller hun er middels god i trearbeid eller ikke har tilstrekkelig kompetanse, vil arbeid med tre bli unngått eller i verstefall lært bort feil. På en annen side, kan det også tenkes at faglærerne her er svært kritisk til egen kompetanse, for hva er egentlig «tilstrekkelig kompetanse» for å undervise i trearbeid i grunnskolen? I Kompetansemålene for LK06 er det kun ett sted hvor tre er nevnt, for i 4. Årstrinn skal eleven kunne «bruke enkle hensiktsmessige håndverktøy i arbeid med (...) tre» (Utdanningsdirektoratet, 2006), de andre 12 kompetansemålene som jeg tidligere har trukket frem som passende for trearbeidsundervisning, kan tolkes, eller brukes i andre former for materialer. På den ene siden kan det derfor tenkes at de responderende faglærerne er i overkant kritiske til egen kompetanse, når kravet for elevenes kompetansemål er såpass vage. På den andre siden er det tenkelig at faglærerne legger mer vekt på hva de ser på som relevant og hensiktsmessig for en god trearbeidsundervisning i grunnskolen, og på den måten selv mener de ikke kan nok. Det ville vært interessant å gjennomført samme undersøkelse for de med praktiskpedagogisk- eller grunnskolelærerutdanning, med 30 eller 60 studiepoeng i kunst og håndverk. Ville de ment at de har tilstrekkelig kompetanse for trearbeidsundervisning i grunnskolen?

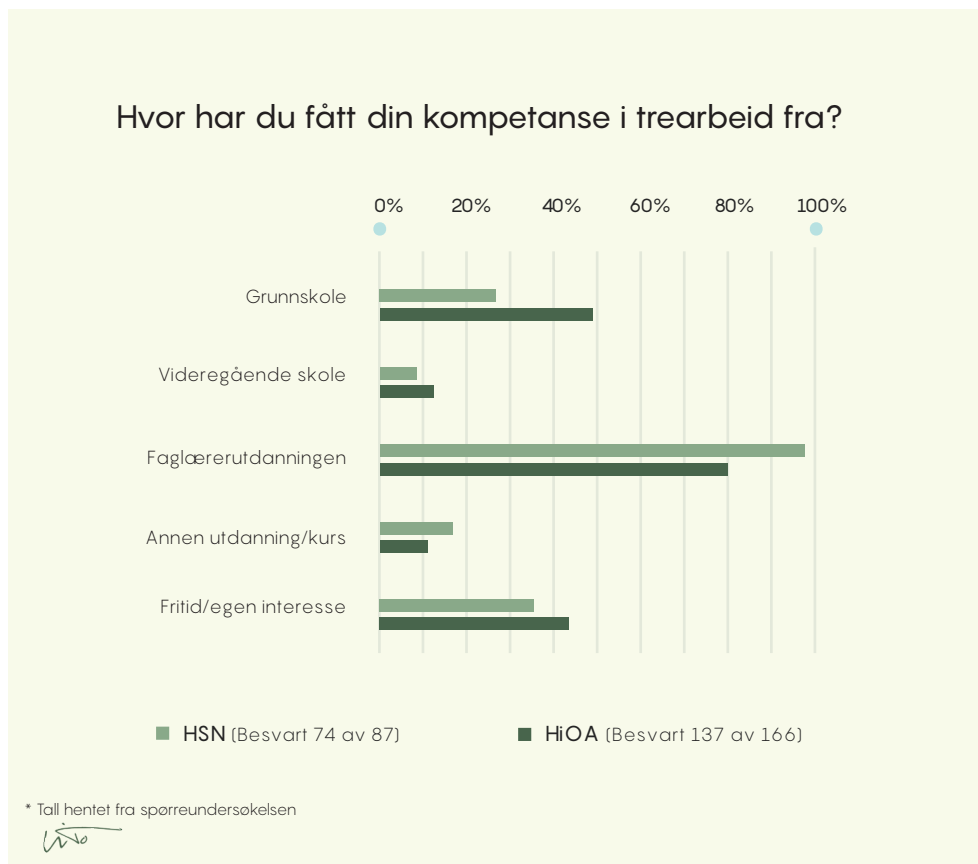
FORKUNNSKAPER

Informantene blir så spurt om de har gjort seg opp noen tanker rundt studentenes forkunnskaper i trearbeid. Her er begge ganske tydelige på at de synes det er alt for lite «(...) så har jeg merket at flere faktisk ikke har noe forkunnskaper i trearbeid, og det er jo litt spesielt» (Solbø). Risnes nevner at det tidligere ofte var slik at det var studenter som allerede var utdannet som møbelsnekkere eller lignende som tok en lærerutdanning på toppen av det. Han påpeker at i flere år var det et krav om at du måtte ha en praktiskrettet videregåendeutdanning før du kom inn på faglærerutdanningen i kunst og håndverk. Han mener han har merket at de praktiske ferdighetene til studentene gradvis har blitt vesentlig redusert.

Kunnskap om verktøy er ofte helt nede på null, det er ting som en ser at ikke fungerer ute i grunnskolen. For de kan ikke det som jeg lærer mine studenter at de skal lære videre til sine elever i skolen. Vi ser at det er mangelfull kunnskap hos våre studenter, og de har jo nødvendigvis fått mangelfull kunnskap i sin grunnskoleutdanning (Risnes).

Det Risnes beskriver om utdanningssituasjonen er vel det som kan kalles en ond sirkel, hvor verken elever i grunnskolen eller studenter ved høyskolen får tilstrekkelig kompetanse i trearbeid.

Også her (figur 7) hadde faglærerene mulighet til å velge flere alternativer. Som både Risnes og Solbø hevder er det dessverre flere og flere studenter som nå kommer inn på faglærerutdanningen som har minimalt av kompetanse i trearbeid. Av faglærerene fra HSN har kun 27% sagt at de har fått kompetanse fra grunnskolen, og 48% fra HiOA. Kan vi lese dette som at HSN sine studenter har et dårligere utgangspunkt når de kommer inn på utdanningen, men at de lærer mer i løpet av den i motsetning til HiOA? Eller vurderer de sin kompetanse som bedre, fordi de føler de har lært så mye, fordi de ikke lærte nok på grunnskolen? Kan det være at selv om det er færre som har kompetanse fra grunnskolen så har de kompetanse fra andre steder? Når kompetansenivået i utgangspunktet er lavt, er det klart at det vil være utfordrende å bygge opp tilstrekkelig kompetanse i løpet av faglærerutdanningen. Dette fordi man på faglærerutdanningen da må starte med det mest grunnleggende i faget. Hvis man setter kunst og håndverksfaget opp mot andre fag i lærerutdanningen som for eksempel naturfag eller matematikk, vil det være klart at om hele 50 %

Figur 7: Respondentenes svar på hvor de har fått sin kompetanse i trearbeid fra.

av studentene på utdanningen ikke har kjennskap til det periodiske system, har hørt om fotosyntesen eller ikke kan gjøre om brøk til prosent når de starter, vil det i samme grad være utfordrende for en høgskolelærer å lære studentene det de bør kunne for å ha en tilfredsstillende undervisningskompetanse i det enkelte faget. Begge mener som nevnt tidligere at det er for liten tid i forhold til størrelsen på trearbeidsfaget. Likevel hevder Risnes at timeantallet for undervisning vil variere kraftig. Hvordan kan man sikre en god kvalitet på undervisningen hvis det er slike forskjeller både internt i skolen, men også mellom høgskolene.

... det er jo ikke noe i fagplanen som sier at man skal jobbe med tre spesifikt. Man skal jobbe med skulptur eller produktdesign, men det kan jo være hvilket som helst materiale man vil. Vi har nå valgt å satse på, eller satt tre som en viktig komponent [...] (Risnes).

UNDERVISNINGSTIMER I TREARBEID

Hvor mange timer har dere undervisning i tre på faglærerutdanningen?

Ved HSN mener Risnes at det vil variere kraftig på antall timer hvor det er undervisning i trearbeid. Han forteller at faglærerutdanningen er bygget opp ved at de har en tredimensjonal del både i 1. og 2. året. De første årene han var ansatt var det kun tre, men at arkitektur nå har blitt en del av undervisningen. Han påpeker at det fører til at det er mye mer sammensatt oppgaver, og at det varierer, men ofte så har trearbeidsundervisningen strukket seg over et tidsrom på ca to måneder. Det er da snakk om undervisning to til tre dager i uken. «Så hvor mange timer det blir, det tør jeg nesten ikke si» (Risnes). Ved HiOA er undervisning i tre og metall lagt til samme periode på 2. året, og da undervises det to ganger i uken, fire uker i trearbeid og to uker i metall. Det kan oppfattes som at det er litt mer flytende undervisning ved HSN og at trearbeid er en større del av undervisningen. Etter å ha besøkt HSN sine verksteder og selv tatt utdanningen ved HiOA er det tydelig at det er stor forskjell på utforming av klasserommene. Jeg ser det som en faktor som kan ha en innvirkning på fordelingen av timeantallet og at studentene lettere har tilgang til verkstedet ved HSN. Ved HSN ble jeg ble fortalt at de har samme klasserom i to år, hvor de arbeider med tekstil, tre og leire. At klasserommet er utstyrt med enkle maskiner tilgjengelig til en hver tid. Mens ved HiOA er tre- og metallverksedet tilgjengelig for flere, og er ikke kun for faglærerutdanningen.

Undervisningen ved de to faglærerutdanningene er lagt opp på ulike måter, men noen teknikker går igjen i undervisningen hos begge. Risnes forteller at ved HSN er det en progresjonsrettet undervisning, som går over to år. HiOA har ikke den samme muligheten da undervisningen, romfordeling samt romløsning er mer begrenset. Likevel påpeker Solbø et ønske om at undervisningen i trearbeid skal gå over tre år, med progresjon fra år til år, slik som den delvis gjør ved HSN, og at det er noe de prøver å få en endring på. Det kan også tenkes at studenttall og logistikk har en påvirkning her, siden HiOA har flere studenter enn HSN og kun ett undervisningsrom tilrettelagt for trearbeid. Både Risnes og Solbø snakker om denne forskjellen og er, som jeg oppfatter, klar over at de ikke har de samme mulighetene. På spørsmål om hvordan undervisningen er lagt opp saver Risnes:

Min ide er at de skal tilegne seg kunnskap om de helt grunnleggende tingene det første året. At et vanlig klasserom er bygget opp med en vanlig bormaskin og en liten båndsag, disse enkle tingene som man finner igjen ute i skolen. Så da har studentene oppgaver som er relatert til at de skal klare seg med håndverktøy. Mens det andre året er prioriteten at de skal lære seg å jobbe med større maskiner. Så i grove trekk, så er det sånn det er lagt opp. Men så varierer det jo kraftig på hvem av oss som underviser (Risnes).

Solbø tydeliggjør at det er veldig varierende undervisning i forhold til hvilken kompetanse læreren har. Felles for utdanningene er at de har sammenføringsteknikker som en sentral del av opplæringen.

Det blir jo veldig opp til hvilken kompetanse den læreren har, men det går på hvordan bruke riktig verktøy, teknikk og sammenføringsteknikker. Jeg skulle ønske vi hadde mer tid til å jobbe med form, og den kunstneriske bearbeidingen av tredimensjonal form i tre og metall (Solbø)

Det er mest fokus på materiallære, verktøybruk og teknikk. Det er det som får hovedfokuset, og så kommer ideutvikling, formlære og disse tingene litt i andre rekke, for vi har ikke nok tid rett og slett (Risnes).

Kan det tenkes at det burde vært strengere krav til hva studentene skal lære i løpet av en periode i et så stort fagfelt? At utbyttet studentene får i løpet av perioden skal avhenge av hvilken kompetanse læreren har, og hva de synes er relevant? Både Risnes og Solbø understreker at undervisningen vil variere i forhold til hvilken kompetanse læreren har. Resultatet kan bli at studentene går ut fra utdanningen med meget varierende kompetanse, da oppgavene og hva som blir undervist, slik Risnes sier, varierer kraftig. Etter intervjuet kommer det frem ved analyse av spørreundersøkelsen at dette gjelder for både HiOA og HSN. Burde undervisningen vært mere konkret og fastsatt? Både innad i studiet, og mellom de to Høgskolene er det store forskjeller og mangel på standardisering. Et ønske om konkretisering og tydelige føringer som nasjonale standarder for trearbeid og trearbeidsverksted i lærerplanen ble hentydet av skolelederne i Hage Hansen sin undersøkelse (Hansen, 2015). For en skulle tro, at ved å gjennomføre en faglærerutdanning i design, kunst og håndverk at man mer eller mindre endte opp med tilsvarende kompetanse, og at studiestedet ikke skulle vært avgjørende for undervisningskompetansen man satt igjen med som faglært.

Hvilke oppgaver er det studentene må gjennomføre for å få godkjent arbeidskrav, eventuelt en bestått trearbeidsperiode?

I forhold til hva studentene må igjennom for å kunne få godkjent arbeidskrav eller en bestått periode, har høyskolene forskjellige fremgangsmåter og krav. Ved HiOA må studentene lage utprøvnings i forhold til hva de har vært igjennom. Nøyaktig hva det er de lærer har jeg fått et inntrykk av at det kan variere litt fra klasse til klasse. Disse utprøvningsene vil også variere i forhold til hvilket verktøy de har, men at de skal ha prøvd ut et visst antall verktøy og noen forskjellige overflatebehandlinger som går på tekstur og struktur.

Og så har vi sammenføyningsteknikker, som de også skal lage prøver på. Og så skal de bare prøve seg litt frem i ulike trematerialer, så de får kjenne på litt ulik hardhet og mykhet. Dette dokumenterer de med bilder og leverer en ferdig dokumentasjon på en måte (Solbø).

Som en hoveddel får studentene ved HiOA i år i oppgave å lage en fuglebolig. Her skal de først lage en pappmodell, slik at de får testet de ulike sammenføyningsteknikkene og planlagt godt. Denne prosessen og skisseprosessen skal dokumenteres, og de skal ha minimum ti skisser før de kommer frem til et design de vil gå videre med. Deretter lager de modellen, «de har jo allerede laget prøver av sammenføyningene, så de skal ikke gjøre det så veldig komplisert. Og så viser de den prosessen via bilder og notater i forhold til hva de har lært og en fagdidaktisk refleksjon» (Solbø). Ved HSN har de lagt det opp slik som nevnt tidligere at de har en mer progresjonsrettet fremgangsmåte, dette har de også muligheten til ettersom de har to perioder med trearbeidsundervisning i løpet av to år.

På første året har studentene fått jobbe mye med vått tre rett fra skogen, og får bruke kniv og spikket skje og uthuling. Jeg har prøvd å få de til å forstå litt av prosessen til treet, hvilken vei du går fra vått til tørt tre. Jeg har i mange år brukt teknikken, sveipe. Altså det å bøye tre, bruke de egenskapene som treet har (Risnes).

Å sveipe er når du skjærer et tynt treflak i vått tre, på den måten har du mulighet til å bøye og forme det og sy det i skjøten. Etterpå settes et bunnstykke som da må være tørt, og på den måten krymper det våte, og så har man laget en kopp. På den måten mener Risnes at studentene får prøvd de ulike teknikkene og redskaper som bormaskin og båndsgag, og at det kommer inn i oppgaven på en naturlig måte. Det

er litt styrende, men tanken er at studentene skal få erfaring med ulike verktøy som håndsag, båndsak, høvel og stemjern» (Risnes). I neste periode, på andre året jobber studentene mere med ulike sammenføyningsteknikker. Han mener de jobber mere i en gammeldags modellrekke, der alle skal lære seg det samme, og på den måten får det samme utgangspunktet og sentre kan jobbe mere fritt til å bruke det de har lært i en selvstendig oppgave. «Altså, det kan være en krakk et skap eller ja, oppgaven er forsovet styrt, men individualismen er stor» (Risnes).

”[...] var veldig sjokkert over hvor lite vi lærte på lærerutdanningen og i praksis. Man ser det motsatte pga. feil bruk. Mye feillæring. Da er hele vitsen med sløydfarming borte” (*Respondent fra spørreundersøkelsen*).

”[...] jeg tror at dagens kunst og håndverkslærere har for liten kompetanse om trearbeidsundervisning i forhold til forrige generasjons lærere, samt at vi blir utdannet for å kunne undervise i hele faget, og da velger kanskje mange andre materialområder framfor trearbeid” (*Respondent fra spørreundersøkelsen*).

”[...] synd at det blir mindre av det og at selv under faglærerutdanningen er det lite fokus på det [...]” (*Respondent fra spørreundersøkelsen*).

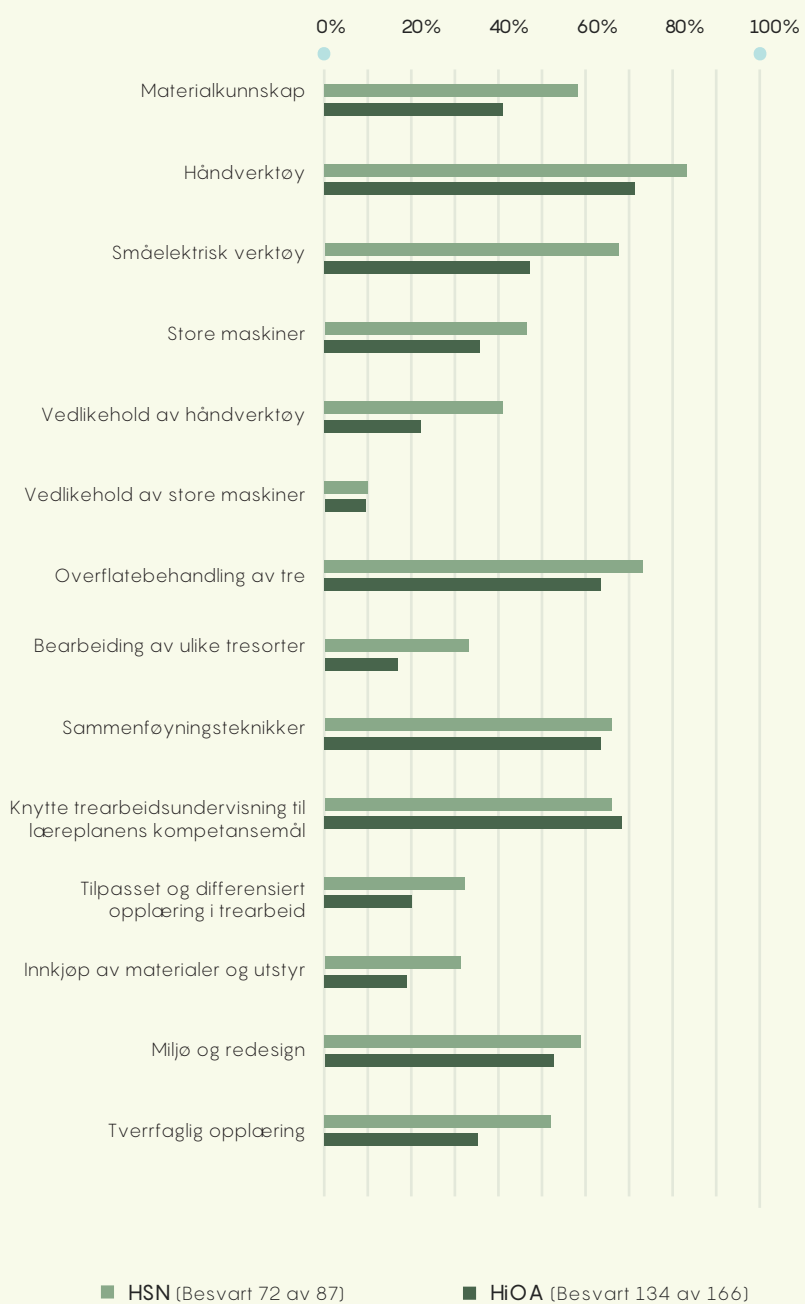
HVA SKAL EN KUNST OG HÅNDVERKSLÆRER KUNNE?

Figur 8 (neste side) viser hvilke emner respondentene føler de har tilstrekkelig kompetanse i for å kunne undervise i grunnskolen og arbeide på grunnskolens verksted. Er alle disse emnene like viktig for å kunne ha tilfredsstillende undervisning? Respondentene hadde her mulighet til å krysse av på flere av alternativene. Det er dessverre ikke til å stikke under en stol at faglærere som har tatt sin utdanning ved HiOA rangerer sin kompetanse som dårligere enn faglærere som har uteksaminert fra HSN. Årsakene kan variere og de kan være flere. Som nevnt tidligere er tradisjonen for arbeid med tre ulik fra de to høyskoleinstitusjonene, men det er tydelig at resultatene ikke er tilfredsstillende. For å kunne ha god undervisning i trearbeid i grunnskolen, vil det nok være ønskelig at faglæreren har tilstrekkelig kompetanse til å gjennomføre undervisning med håndverktøy, kunne bearbeide ulike tresorter, og har tilstrekkelig kunnskap om de ulike materialene. Dessverre svarer faglærerne fra HiOA at i emner som materialkunnskap har kun 40% ment at de kan nok, og kun 19% av de som har svart mener at de har kunnskap om innkjøp av materialer og utstyr. Om kompetansen er lav på dette området, vil jeg se det som utfordrende for disse lærerne å velge gode materialer for elevenes arbeider i grunnskolen. Både med tanke på kvalitet på materialene, hvilke kvaliteter de ulike materialene har og hva slags arbeid de er best egnet til, og hvordan man skal bearbeide disse. På alternativet for bearbeiding av ulike tresorter har kun 16% av faglærerne fra HiOA, og kun 33% fra HSN ment at de har tilstrekkelig kompetanse. Dette vil både kunne få konsekvenser for elevens læring og for driften av et verksted i arbeid på en grunnskole. At kun 51% eller færre fra både HiOA og HSN svarer at de har tilstrekkelig kompetanse i vedlikehold av håndverktøy vil også ha konsekvenser. Fra spørreundersøkelsens åpne spørsmål er det flere som svarer at skolen de jobber på, eller har kjennskap til, har dårlig utstyr og verktøy. Dette resulterer, mener faglærerne, i at de ikke kan ha undervisning eller at undervisningen blir lagt på en svært lavt faglig nivå. For hvis ikke faglærerne kan sette opp en høvel, eller vet hvordan man vedlikeholder eggen på en kniv, kan en spørre seg om hvem det er som skal vedlikeholde utstyrets standard slik at undervisningen kan gjennomføres på en god måte? Sløve kniver lager stygge sår.

Hvilke av disse emnene føler du at du har tilstrekkelig kompetanse i, for å undervise i grunnskolen og arbeid på grunnskolens verksted?

* Tall hentet fra spørreundersøkelsen

Figur 8.

Som nevnt tidligere har HiOA kun én periode i løpet av bachelorgraden da det er obligatorisk trearbeidsundervisning. Dette kan ha en innvirkning på at HiOA sine tidligere studenter, skårer gjennomsnittlig dårligere på undersøkelsen. De har rett og slett mindre opplæring. Med tanke på hvilke emner respondentene føler de har tilstrekkelig kompetanse i, for å undervise i grunnskolen og arbeid på grunnskolens verksted, viser resultatet at de har relativt god kompetanse med håndverktøy, men vedlikehold av håndverktøy er nede på 41% for HSN og kun 23% for HiOA. Det kan tenkes at vedlikehold er vel så viktig som bruk, og av erfaring vet jeg hvor viktig det er å ha skarpe kniver når man skal jobbe med et emne. Er knivene og høvlene sløve, blir resultatet der etter, og motivasjonen for å jobbe kan reduseres. Igjen blir tid et tema for høyskolene. Vedlikehold av verktøy er noe Risnes sier han legger stor vekt på, men at tiden ikke strekker til.

Ja, det er noe som jeg legger stor vekt på, men det er jo tidsfaktoren. Hvis jeg har studentene fra første klasse har jeg en avkrysningsliste der alle må ha slipt stemjern, kniv og høvel. Slik at jeg på den måten er sikret at de har vært gjennom det og fått individuell veiledning. Men så er det jo opp til studentene å bruke det. Det er jobb du aldri vil bli god på med mindre du trener tusen ganger, men det klarer ikke jeg å styre. Men det ligger som en del av min undervisning, men så er det andre som ikke er fult så nøye på det. At de bare går rett på oppgaven, så der vil det nok variere kraftig (Risnes).

Solbø snakker også om at hun lærer studentene hvordan man må bruke en børste av stål hver gang man har brukt en fil for å fjerne trespon som gjør at verktøyet kan ruste, og på den måten vedlikeholde filen. På spørsmål om de må slipe kniver og stemjern, forklarer hun at det er noe hun går gjennom og bare viser, men at hun ikke har noe krav om at de skal gjøre det. «Men jeg oppfordrer de til å gjøre det. Og hvis jeg merker eller kjenner at knivene eller stemjernene ikke er bra, så ber jeg de om å gå å sette dem opp. Og så får de kjenne på at da blir det mye lettere» (Solbø).

Ingen av høyskolene har opplæring i vedlikehold av store maskiner. Likevel forklarer Risnes at de tidligere har hatt det sånn at studentene tredje året kan velge om de vil ta hele året på tre, tekstil, leire eller digital fordypning. «Men, i og med at vi har hatt en så kraftig reduksjon av studenter, så har vi vært nødt til å gi opp det» (Risnes). De som tar utdanningen ved HSN i år, blir kun vist hvordan man skifter båndsgjald, men de ikke får prøve det selv. Det samme gjelder for HiOA sine studenter. Konklusjonen fra Risnes og Solbø er at studentene ikke kan vedlikeholde store maskiner. Nok en

gang blir tid nevnt som en faktor. «De har sett at det har blitt gjort, men det er rett og slett ikke tid, i den konkurransen som er, så blir det mange andre ting man velger å ta inn» (Risnes).

” Ofte vanskelig å gjennomføre da skoler ikke har tilstrekkelig med utstyr, eller at det utstyret de har ikke fungerer godt nok”
(Respondent fra spørreundersøkelsen).

” Undervisningen blir holdt på et svært lavt faglig nivå; verktøy og redskaper er i dårlig forfatning. Det bør gjøres noe med”
(Respondent fra spørreundersøkelsen).

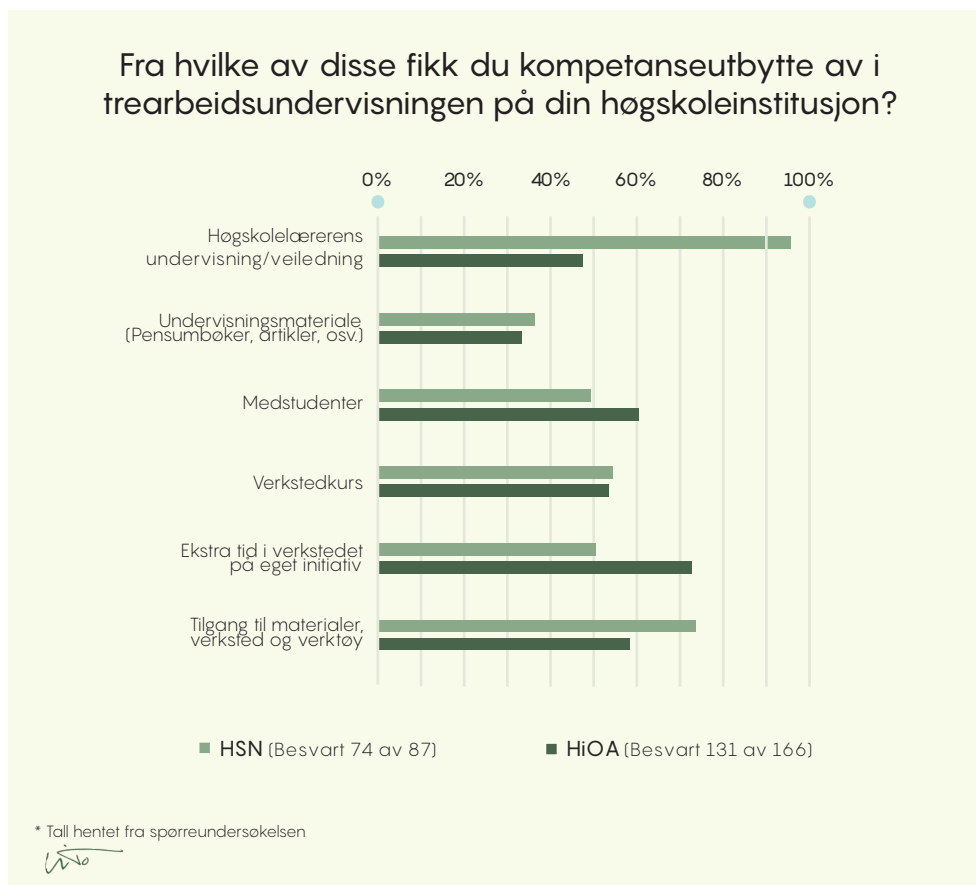
” Jeg ser at elevene har et stort ønske om å jobbe med trearbeid, men har lav kompetanse fra tidligere år. Det er viktig at faglærer har god nok kompetanse her også, men området er svært stort, og jeg skulle ønske vi hadde hatt mer om dette i utdanningen”
(Respondent fra spørreundersøkelsen).

” Jeg tror de som underviser i faget i grunnskolen mangler grunnleggende kompetanse. Enten fordi de ikke har kompetanse i faget i det hele tatt, eller fordi undervisningen i trearbeid på høgsolenivå blir neglisjert eller undervurdert. Når det utføres i grunnskolen tror jeg derfor det blir gjort så enkelt som mulig, for å unngå press på lærerens begrensede kompetanse og verksteder/utstyrsbudsjett”.
(Respondent fra spørreundersøkelsen).

” Føler meg ikke trygg i verkstedet/har ikke nok kompetanse, derfor prøver jeg å unngå det”
(Respondent fra spørreundersøkelsen).

KOMPETANSEUTBYTTE

Av HSN sine tidligere studenter er høskolelærerens undervisning og veiledning flest mener de har fått kompetanseutbytte fra, hvor hele 95% mener dette. Derimot er ekstra tid i verkstedet på eget initiativ det 72% av HiOA sine tidligere studenter mener de har fått mest utbytte av (figur...). Dette er også sammenfallende med figur... Som viser at 80% av HiOA sine tidligere studenter mener at høskolelærerens undervisning og veiledning kunne vært bedre for deres kompetanseutvikling, men derimot mener HSN sine tidligere studenter at tilrettelegging for mer tid i verkstedet og verkstedkurs ville vært bedre for deres kompetanseutvikling. Om man skal trekke noe ut i fra det dette vil det være at her er det store forskjeller på de to høskoleinstitusjonene og utbyttet faglærerne

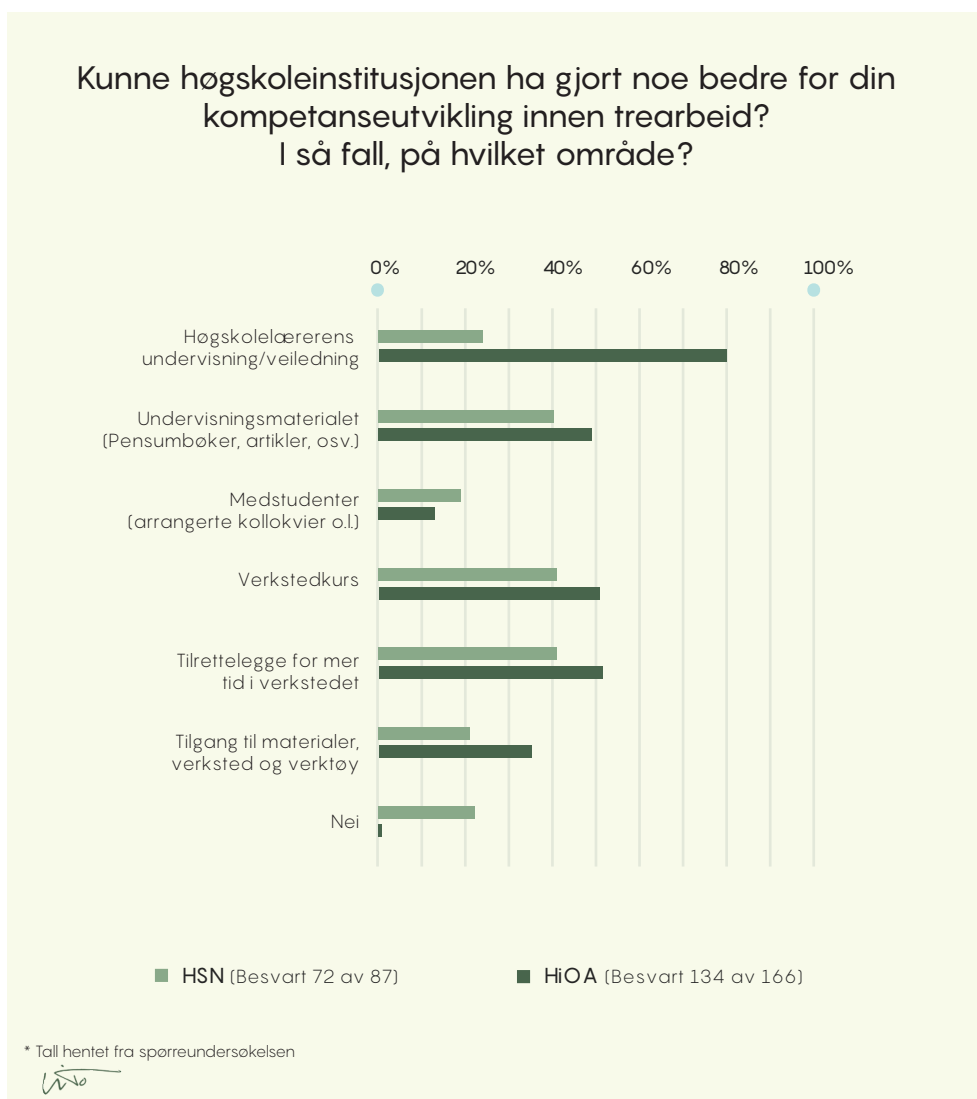

har fått av trearbeidsundervisning svært forskjellig. Under dette spørsmålet i spørreundersøkelsen hadde respondentene mulighet

Figur 9: Kompetanseutbytte

til å legge til en kommentar, flere kommer med konkrete forslag til hvordan de mener undervisningen på høgsolen kunne vært forbedret. Flere mener oppgavene burde vært mere rettet mot nøyaktighet og flid, mindre slurv og kreative/alternative løsninger. Flere ønsker også et større fokus på utfordringene som er i skolen, som store urolige elevgrupper, med ofte lite eller varierende kunnskap. Lære eksempler på gode ekstraoppgaver og ikke minst oppgaver som elever kan gjennomføre, men som samtidig er motiverende. Mer trearbeitsundervisning er også noe som blir trukket frem.

Figur 10: Høgskoleinstitusjonenes forbedringspotensial

Av HiOA sine utdannede faglærere er det kun 1,5 % som mener høgsolen ikke kunne gjort noe annerledes for deres kompetanseutvikling i trearbeid, det betyr at 98,5 % av de som har svart på undersøkelsen av HiOA sine tidligere studenter mener at høgsolen har et forbedringspotensial på 1 eller flere av alternativene (figur 10). Her må det igjen presiseres at det har vært flere lærere som har undervist i trearbeid ved høgsolen de ulike årene, og at tallene fra undersøkelsen ikke er ensbetydende med at det har vært én lærer som ikke har vært god nok for studentenes kompetanseutvikling. På en annen side er det rett og slett ikke bra nok når 98,5% av tidligere studenter fra HiOA mener at høgsolen lærerens undervisning og veiledning kunne vært gjort bedre. Av de oppsatte alternativene faglærerne kunne velge mellom, er lærerens undervisning og veiledning det flest mener kunne vært gjort annerledes. I motsetning er det 24% av HSN sine tidligere studenter som mener lærerens undervisning og veiledning kunne vært forbedret. I den ideelle verden skulle en helst kunne sett at ingen tidligere studenter mente lærernes undervisning og veiledning hadde et forbedringspotensial. En kan spørre seg, hvorfor det er slik. Tilknyttet dette spørsmålet hadde respondentene mulighet til å legge til en kommentar. Av respondentene fra HiOA er det flere som skulle ønske det hadde vært mer obligatorisk undervisning og mindre selvstendig arbeid, og at de på den måten ville vært rom for spørsmål veiledning underveis. Oppgaver som direkte kan knyttes til undervisning i skolen er også fremmet som et ønske, og at pensum kunne vært oppdatert. En respondent trekker frem at det er bedre og bli trygg og god på noe, enn å kunne litt mye og ikke egentlig lære det. Av HSN sine tidligere studenter er det blant annet kommentert at undervisningen og opplegget burde vært mer didaktisk rettet, som for eksempel hvilke materialer som passer i undervisning i grunnskolen. Det er også et forslag om å øve på å ha undervisningsopplegg for hverandre i klassen. Det å lære å spikke med barn og lære om sikkerhet med barn og trearbeid blir kommenter av både HiOA og HSN sine tidligere studenter.

„[...] jeg kjenner meg ikke sikker til å undervise i det, men skal straks ut i ilden. Jeg skulle ønske at opplæringen på faglærerutdanningen var enda mere systematisk, grunnleggende og praktisk-didaktisk rettet rundt formidlingsstrategier. Jeg har tusen teoretiske og idealistiske tanker, men liten verktøykasse når det kommer til praktiske undervisningsmetoder i sløyd”
(Respondent fra spørreundersøkelsen).

KUNST OG HÅNDVERK I FREMTIDENS SKOLE

Risnes mener at den eneste måten en kan sikre handverkskompetanse på, er ved å beholde faglærerutdanningen i kunst og håndverk.

...det handler voldsomt lite om å lage et produkt, det handler ikke om en kopp eller skjærefjøl. Det handler om å tilegne seg ferdigheter. Det handler om å løse et problem, og det handler om å finne ut og sette i gang en tankevirksomhet for å løse det problemet (Risnes).

Det er til en viss grad ingen andre fag i norsk skole som har den kombinasjonen mellom hender og tankevirksomhet. Det er faget entreprenørskap, og det kan man godt ha, men det faget vil også gjøre det mye bedre hvis man har et praktisk fag i skolen. Et fag hvor eleven får en utfordring i å løse et problem, hvor eleven er nødt til å bruke tidligere kunnskap og kombinere den med å tenke hvordan i all verden skal jeg klare å få dette her til? Man kan i grunn ikke utdanne en tannlege eller en kirurg uten kunst og håndverk, de er håndverkere. Enten så må de være født unike, eller så må de få praktisert kombinasjonen mellom hode og hender. Så for Risnes så er det en selvfølge at faget er nødt til å eksistere i skolen.

Men det er óg en selvfølge at vi må gjøre en bedre innsats på å lære våre studenter å bli enda bedre i dette her. For den er ikke god den undervisningen som er ute i grunnskolen, det er masse dårlig. Faget burde ha en selvskreven plass, men det kan godt hende at det ikke er liv laga likevel (Risnes).

Solbø er også helt klar på det faget har en plass i fremtidens skole. «Ja selvfølgelig, absolutt. Det må det være. Det er noe med materialkunnskap, vi må vite hva vi omgir oss med, og tre er en så stor del av det vi har rundt oss» (Solbø). Hun trekker frem bærekraft som en viktig komponent, og at tre er det mest bærekraftige materialet vi kan bruke i Norge, med tanke på at det er «kortreist og alt mulig» (Solbø). "Alt mulig" velger jeg å tolke som at hun mener gjenvinnbart, miljøvennlig, har stor nytteverdi og at det har mange egenskaper. Solbø trekker også fram viktigheten av å vite hvordan de ulike materialene oppfører seg, hva man kan og ikke kan bruke de til.

I hovedrapporten Fremtidens skole – Fornyelse av fag og kompetanser tydeliggjøres det at hvis norsk skole skal kunne bidra til en elevs mestring av privatliv, som

samfunnsborger og yrkesutøver, må skolen og hjemme gjøre det slik at elevene utvikler flere former for kompetanse og en evne til å lære. Utvalget anbefaler fire kompetanseområder som grunnlag for fornyelse av skolens innhold. Disse er; fagspesifikk kompetanse, kompetanse i å lære, kompetanse i å kommunisere, samhandle og delta. Et av de sentrale fagområde som utvalget trekker frem er de praktiske og estetiske fagene som elevene også i fremtiden vil ha behov for. Som da Risnes fastslår er det da en selvfølge at det må gjøres en bedre innsats på å lære faglærerstudentene til å bli enda bedre. I så måte vil det mulig være et behov for tydelige rammer for hva studentene skal lære i løpet av utdanningen, og hvilken kompetanse de skal tilegne seg. Slik undersøkelsen viser, er det stor variasjon i hva studentene fra begge Høgskoleinstitusjonene sitter igjen med av kompetanse i trearbeid etter endt utdanning. Solbø uthever bærekraft som en viktig komponent med kunst og håndverksfaget og ser at fremtidens skole vil ha behov for et fag der nettopp materialkunnskap, og kunnskap om hva vi omgir oss med er en selvsagt komponent. Derimot fremhever Ludvigsen-utvalget samfunnsfag og naturfag hvor læring om bærekraft må få en større rolle, men nevner ikke de praktisk estetiske fagene.

” [...] vi fjerner oss fra et eldgammelt, miljøvennlig og i Norge korttest materiale. Arkitekter interesserer seg mere og mere for materialet, men barn og ungdom får lite kunnskap og erfaring med materialet og teknikker. Hvem skal kunne finne kreative løsninger for framtidens ressursbruk, når en aldri har fått en flis i fingeren?” (*Respondent fra spørreundersøkelsen*).

PRAKTISK-ESTETISK ARBEID

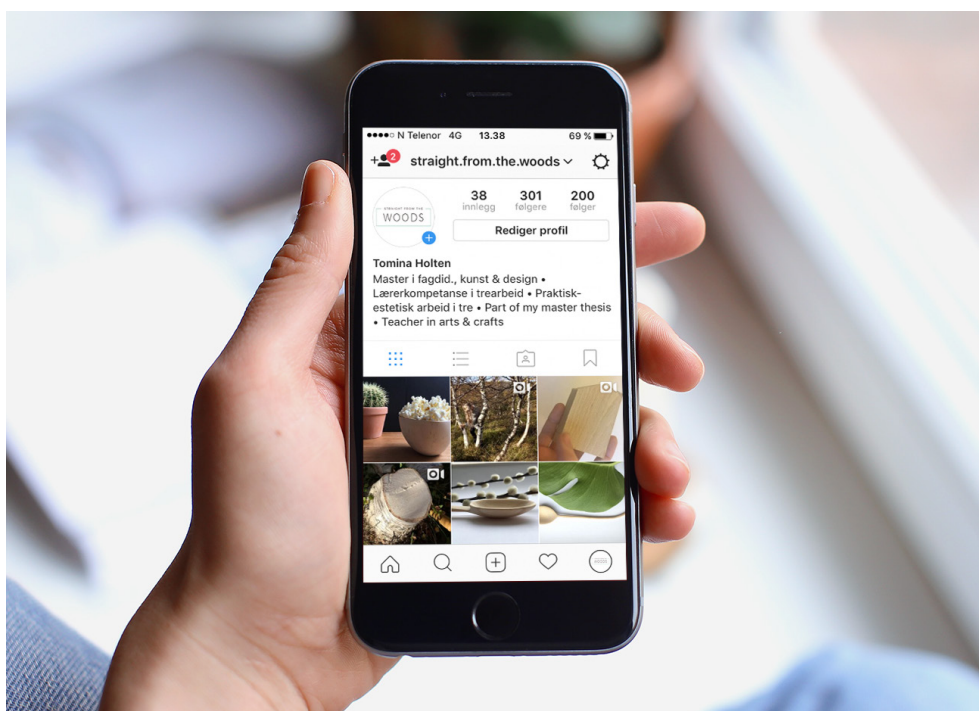

Det praktisk-estetiske arbeidet startet for meg med et ønske om å kunne lage produkter som kunne brukes i undervisning i grunnskolen. Et mål, hvor elever skulle kunne lage produkter av kvalitet, hvor de kan lære å bruke enkle håndverktøy, og sitte igjen med et produkt med nytteverdi. En bruksgjenstand. Med inspirasjon fra prosjektet «The daily spoon» av Stian Korntved Ruud (Ruud, u.å), ble det små gjenstander av tre og i hovedsak skjeer og skåler jeg ønsket å jobbe med. Alle produktene er laget med håndverktøy, og med hovedvekt på spikking. Tresortene har vært av ulik sort og kvalitet, men alt materiale er rester fra andre prosjekter. Treverk hentet fra skogen, fjellet eller naboers hager. Med tanke på undervisning i grunnskolen, kan bruk av restmaterialer være en god kilde til dugelige emner, det kan være lett tilgjengelig og elevene lærer å få et økonomisk og bærekraftig syn på rester. Det å spikke en skje kan også være en god introduksjon til materialet tre. En skje kan ha mange ulike uttrykk og former, det eneste kravet er vel at den må ha en konkav og en konveks form. Det er også gode muligheter for å arbeide med kreativitet i en slik prosess.

Gjennom mitt prosjekt har jeg hatt ulike tilnærminger og fremgangsmåter, fra nøye planlagte skisser av skjeer og skåler, til å starte med et emne eller et levende tre, uten å ha en konkret plan om hvordan produktet skal bli. Erfaringen fra disse ulike måtene å jobbe på, er at med en planlagt utforming er det lettere at produktet ikke blir akkurat slik man skulle ønske, og dermed er det også fare for at man blir mindre fornøyd. Når gjenstanden blir til underveis har det i mitt tilfelle vært mer spennende og overraskende over hva det ble til slutt. Det tilfeldige hadde også en tendens til å bli mer unikt enn det planlagte. Nå skal det også sies at jeg personlig ikke har så mye erfaring med spikking, eller treverk, så den konklusjonen ville kanskje vært

annerledes om jeg hadde hatt mer trening med kniven. Kontinuerlig med det skriftlige arbeidet har jeg også jobbet praktisk på verkstedet. I utgangspunktet har jeg laget produkter med formål om å bli bedre kjent med materialet og få en nærhet til temaet jeg skriver om, produkter som også skal stilles ut på masterutstillingen. Produktene som ble laget ble fotografert og publisert på Instagram-kontoen «straight.from.the.woods» (bilde 2), som jeg opprettet i forbindelse med masterprosjektet. Ved å vise glimt av min arbeidsprosess og mine arbeider på sosiale medier, er ønsket mitt at dette kan være et lite bidrag til å løfte emnet. Etter jeg la ut bilder på Instagram, fikk jeg forespørsel om å låne bort noen av skjeene mine til lærerne

Bilde 2: Instagramprofilen
straight.from.the.woods
[https://www.instagram.com/
straight.from.the.woods/](https://www.instagram.com/straight.from.the.woods/)

i kunst og håndverk ved en barneskole i Oslo. De hadde blitt inspirert til å lage en skjeoppgave. Dette førte til at både 4. og 7. trinn på denne skolen fikk bruke mine skjeer som inspirasjon og eksempler til en oppgave hvor de skulle lage sine egne skjeer. Dette var disse elevenes første møte med trearbeid, og jeg er glad for at mitt masterprosjekt har bidratt til at disse elevene har lært å bruke enkle håndverktøy og lært å lage sine egendesignede bruksgjenstander i tre (bilde 3 - 6).

I avhandlingen har bildene av produktene fra den praktisk-estetiske delen av masteroppgaven blitt brukt som markering ved nytt kapittel. Bildene viser kun form og farge, mens i utstillingen vil treverket komme til sin rett, og det taktile og sanselige vil kunne oppleves. Treets egenskaper, som føles både hardt og mykt på en gang, vil både kunne betraktes og berøres.

Bilde 3 - 6: Elevarbeider fra barneskole i Oslo.

Foto: Inga Longvastøl Flem

Det er mye jeg har hatt idé om å gjøre i det praktisk-estetiske arbeidet, men hver gang jeg har hatt noen timer på verkstedet har jeg blitt minnet på hvor tidkrevende det er å lage noe i tre, og ikke minst tar det tid å lage noe som kan sies å være ferdigstilt. Det må trening til for å få det kvalitetsmessig på et tilfredsstillende nivå.

OPPSUMMERENDE REFLEKSJON

I denne delen av oppgaven vil jeg gi en oppsummerende refleksjon rundt avhandlingens overordnede tema og problemstillingen:

Hvordan er opplæring i trearbeid verdsatt ved landets faglærerutdanninger i design, kunst og håndverk, - hva er faglærernes erfaring med opplæringen de har fått på fagområdet, og hvordan vurderer de egen kompetanse i trearbeid for undervisning i grunnskolen?

I undersøkelsen er det et samsvar mellom uttalelsene til informantene, de kvantitative tallene og svarene fra spørreundersøkelsen, som tyder på at dataene som er samlet inn er gyldige.

Det er ikke vanskelig å tenke seg at det er en logisk sammenheng mellom kompetanse og ressurser. En ufaglært lærer som underviser i kunst og håndverk vil kanskje heller velge oppgaver som maling og tegning fremfor å prøve seg på båndsagen eller forsøke å veilede elever til å lage et skap i tre. Har ikke læreren kompetanse, er det mulig at læreren ikke velger dette materialområdet. Dette gjelder både ufaglærte, men også faglærte, som undersøkelsen viser. Bli ikke spesialrommet brukt vil heller ikke ledelsen se verdien av rommet. Skjer dette kan det bety at nødvendige oppdateringer av utstyr, materiale osv. kan bli neglisjert. I tillegg er det vanskelig å tenke seg hvordan elever som ikke har hatt trearbeid i løpet av grunnskolen, skal kunne velge seg til yrkesfaglige linjer, som tømrer-, snekker- eller møbelsnekkelinjen, på videregående skole. Og hvordan ville da nivået vært på disse linjene, dersom mange av elevene ikke har de grunnleggende kunnskapene om trearbeid i bunn? De politiske føringene, med forslaget om en deling av kunst

og håndverksfaget, vil på mange måter bidra til at yrkesfagene også vil bli enda mer svekket enn det de allerede er. Som Walbye (2017) påpeker vil en deling av faget føre til at ikke alle 10. klassinger vil være aktuelle kandidater for håndverksfag. Dette er bare ett aspekt ved debatten om delingen av faget, og konsekvensene det vil medføre. Det er tydelig at det må et skifte i fokus på flere nivåer. Det hjelper ikke hvor dedikert en lærer er for faget hvis ikke rammene er til stede. Derfor er det viktig at vi i dette teknologiske samfunnet klarer å se verdien av et fagområde som trearbeid i skolen. Hvis ikke elever får basiskunnskap på barne- og ungdomsskolen, eller studenter får ordentlig opplæring på høgsolenivå, vil samfunnet stå uten viktige og avgjørende menneskelige ressurser, som er og vil også i fremtiden være nødvendig for samfunnet. Vi kan vel ikke importere alle håndverkere? Trearbeid i grunnskolen skaper interesse for håndverksfag som er nødvendig i vårt samfunn. Det er utrolig viktig at samfunnet vektlegger det å utvikle praktisk kunnskap og ikke kun teoretisk viten. Vi kan ikke se på dette som en dikotomi, enten eller, som to motsetninger, men vi må se på det som en helhet (Tsfaye, 2013).

Regjeringen og kunnskapsdepartementet må få rammebetingelsene på plass, slik at skolene har mulighet, og et krav om lærerkompetanse, dette for å kunne gjennomføre god undervisning. Det må en felles forståelse til om at faget er viktig for samfunnet. Det må et kompetansegrunnlag til, for at faget ikke forsvinner helt på grunn av manglende ressurser og manglende kompetanse. I hovedrapporten *Fremtidens skole – Fornyelse av fag og kompetanser* (2015) anbefaler Ludvigsen-utvalget at matematikk styrkes i skolen, og at den bør synliggjøres bedre i fag der matte er en viktig del av kompetansen, spesielt samfunnsfag og naturfag (NOU 2015:8, 2015). Her synes jeg det er interessant at ikke kunst og håndverksfaget er nevnt, ettersom matematisk utregning av ulike materialer, forhold, komposisjon, geometri, forminsking/førstørring osv., er en stor del av faget, spesielt i trearbeid. Ludvigsen-utvalget beskriver disse områdene som grunnlag for fornyelse av skolens innhold:

- Fagspesifikk kompetanse
- Kompetanse i å lære
- Kompetanse i å kommunisere, samhandle og delta
- Kompetanse i å utforske og skape

Jeg mener at kunst og håndverk fyller alle «kravene», med forbehold om at læreren har tilstrekkelig kompetanse, og at skolens rammefaktorer er på plass. Også Kunst og design i skolen har spesifisert at disse punktene som presenteres i rapporten allerede er integrert, og en del av faget kunst og håndverk i grunnskolen (Lefdal et al., 2015). Ludvigsen-utvalget påpeker dybdeløring som et sentralt aspekt ved læring.

Det sentrale poenget med kompetanse er anvendelse, det vil si kapasitet til å ta i bruk kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver. Elevenes kunnskap om og forståelse av det de har lært, hvordan de kan bruke det de har lært, og når de kan bruke det, er viktig for å oppnå kompetanse. På denne måten er utvikling av kompetanse og dybdeløring tett forbundet med hverandre. Kompetanseoppnåelse forutsetter dybdeløring (NOU 2015:8, 2015, s.10).

Slik utvalget presiserer, er det sentrale poenget med kompetanse, anvendelse. At man skal kunne ta i bruk kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver, dette er det sentrale ved kunst og håndverksfaget. Sennett har beskrevet i boken *The Craftsman* (2009), at det å lære, altså å tilegne seg kompetanse, gjøres ved å gjenta en handling der det skjer en dialog mellom hender og hode (Sennett, 2009). Dette er viktig i grunnskolen, men også på høyskoleinstitusjonene. Undersøkelsen viser at det er et behov for mer dybdeløring i trearbeid på faglærerutdanningen. De uteksaminerte faglærerne viser stor misnøye med egen kompetanse og påpeker et ønske om mer kunnskap for å kunne ha tilfredsstillende undervisning i grunnskolen. Ser vi på programplanen til HiOA skal studentene jobbe med sømteknikk og tredimensjonal design i området tekstil. I tegning/grafikk skal studentene arbeide med tegne- og trykkemetoder. Derimot skal studentene i området harde materialer ha fokus på redesign og tredimensjonal form (Høgskolen i Oslo og Akershus, 2014). De andre materialområdene er basert på kompetanse som er spesifikk for de materialene som området inneholder, mens i harde materialer, som er tre og metalltråd, er det ingen direkte sammenheng mellom materialene og det studentene skal fokusere. Tre (og metalltråd) er tross alt allerede tredimensjonal form, og redesign kan like gjerne arbeides med i de andre materialområdene. Ved HSN kan vi ut fra studieplanen lese at studentene etter fullført emne skal inne ha «...ferdigheter og kunnskaper i visuelt arbeid i for eksempel rått/tørt tre, leire, metall, tekstil, papirkvaliteter, snø, syntetiske materialer eller kombinasjoner av dette» (Høgskolen i Sørøst-Norge, 2017). Slik jeg leser dette, er materialområdene i studieplanen i større grad likestilt, og studentene skal jobbe med visuelt arbeid i hver periode. Likevel,

respondentenes misnøye til verdsettingen av trearbeidsundervisningen ved de to høgskoleinstitusjonene, burde være et varselsignal til ledelsen ved høyskolene, slik at planene kan bli tydeligere, undervisningen kan forbedres og mer dybdelæring kan komme inn i trearbeidsperioden.

HSN sine tidligere studenter har jevnt over mer positive evalueringer til egen kompetanse og utdanningen enn studentene fra HiOA. Det kan være flere grunner til dette. HSN har et større og mer tilrettelagt trearbeidsverksted og lengre tradisjon med tre, enn HiOA. HiOA tok over trearbeidsundervisningen fra Blaker, men mistet kanskje noe av innholdet etter overtagelsen. Lokalene HiOA bruker som verksteder for faglærerutdanningen er verken bygget eller egnet for dette formålet, noe som kan ha en negativ effekt for utdanningstilbudet. Slik Solbø så tydelig påpeker, er forholdene på HiOA ikke tilrettelagt for god trearbeidsundervisning. Plassmangel for både studenter, høvelbenker og lagring av materialer, samt verktøy, er ikke på et tilfredstillende nivå. Høyskolene burde være ledende på dette området slik at de som tar utdanningen skal være både rustet og ha kunnskap om hva en god standard er.

Det kan være mange grunner til at spesialrom for trearbeidsundervisning ikke blir tatt i bruk i grunnskolen. En grunn kan være at skolen ikke har delingstimer, noe som resulterer i at det blir for mange elever på verkstedet. En annen grunn kan være at skolen har benyttet spesialrommet til andre formål, slik at det ikke lenger er et spesialrom å bruke. Det kan også skyldes manglende kompetanse hos lærerne som underviser i kunst og håndverk. Gjennom denne undersøkelsen har det vist seg at et stort antall faglærere i kunst og håndverk har evaluert sin kompetanse som svært dårlig, så dårlig at de unngår å ha undervisning i trearbeid. Både de som underviser ved de to høgskoleinstitusjonene og de utdannede faglærerne påpeker at høyskolene prioriterer for lite tid, og har for lite strukturert undervisning til å opparbeide tilstrekkelig kompetanse, for å kunne undervise i et slikt emne i grunnskolen. Ut fra rammeplanen, og program-/studieplanene til faglærerutdanningene er det heller ikke tydelig hva slags kompetanse innen trearbeid man kan forvente å ha etter endt utdanning.

Rammefaktorene er nødt til å være prioritert for at man skal kunne gjennomføre det

som står i lærerplanene, og lærerne må, som Høiby (2014) sier, ta sitt profesjonsetiske ansvar på alvor. Dette gjelder i grunnskolen, men også i like stor grad på høgskolene. Slik Solbø presiserte, bør det være så gode forhold på høgskolene at studentene vet hva de skal se etter, eller gjøre når de kommer ut i jobb. Er det ikke fokus på å bygge gode spesialrom, er det logisk at en vil finne mangler på skoler rundt om, hvor rammefaktorene ikke er gode nok til å undervise i trearbeid. Har man ikke godt nok utstyr eller materiale, står man ovenfor store utfordringer som i lengden kan gjøre at motivasjonen for å undervise i faget kan svinne hen. Mangelen på ressurser er et stort problem, på lik linje som mangelen på kompetanse i skolen. En skole som verken har et spesialrom eller en lærer som har holdt i sag før, vil naturlig nok ikke ha de største forutsetningene for å kunne vise både gleden og nytteaspektet ved faget for elevene. Om nyutdannede faglærere har lite tro på egen kompetanse, eller faktisk ikke er trygge på hvordan man skal undervise i trearbeid i grunnskolen, vil det kunne få konsekvenser for fremtiden (figur 6 og figur 8). Alle yrker hvor håndverk er en del av praksisen, vil bli berørt om ikke faget blir prioritert i skolen, og om lærerne ikke har den kompetansen de skal ha for å kunne gjennomføre undervisningen. Man må få praktisert kombinasjonen mellom hode og hender (Tesfaye, 2013; Sennett, 2009). I tillegg er kreativ og nyskapende tenkning viktige egenskaper som er, og vil i enda større grad være, en del av yrkene som møter elevene i deres framtid. Dette er egenskaper som øves på og læres inn på helt unike måter i kunst og håndverksfaget, spesielt i arbeid med tre, hvor en i stor grad arbeider med å finne løsninger for utforming, sammenføyning, løse utfordringer og håndtere materialer og verktøy. En kunst og håndverkslærer som kan legge tilrette for undervisning hvor elever kan lære å utvikle idéer gjennom teknikker og materialer, er en kunst og håndverkslærer som legger til rette for utvikling av samfunnet.

Slik både Risnes, Solbø og respondentene i spørreundersøkelsen beskriver høgskolenes opplæring i trearbeid, er det nærmest ikke håp for fremtidens trearbeidsundervisning. Kan ikke faglærerne undervise i materialområdet vil det være vanskelig for skoleledere, kollegaer, elever og foreldre å se verdien av det. Risnes påpeker i Utdanningsnytt (2017) at høgskolene må ta ansvaret de nasjonalt er utpekt til å forvalte på alvor. For hvor kompetent en lærer er i sitt fag, vil ha en påvirkning på den læringen eleven sitter igjen med (Woolfolk, 2004). I intervjuene konstanterer både Risnes og Solbø at innholdet i trearbeidsperioden på faglærerutdanningen,

er avhengig av hvilken lærer som underviser, så hva studentene sitter igjen med av kompetanse er veldig varierende.

Med vage kompetansemål i LK06 og svak kompetanse hos lærerne mener både Solbø og Karen Brønne (Flydal, 2015) at faget lett kan bli sett på som et tullefag. I Hage Hansen sin avhandling (2015) påpeker skoleledere at de ønsker tydelige føringer som nasjonale standarder for trearbeid og treverksteder i lærerplanen. Likevel er det ikke kompetansemålene i lærerplanen som i denne undersøkelsen respondentene vektlegger som utfordrende. I de åpne spørsmålene hvor de hadde muligheten å ytre sinde tanker rundt trearbeidsundervisning i grunnskolen, ble lærerplanen nærmest ikke nevnt. Derimot var det deres egen kompetanse, elevens kompetanse og rammefaktorene på den enkelte skole som ga faglærerne utfordringer for tilfredsstillende undervisning. Som den ene ordskyen i oppgaven viser (figur 3) er det ord som: nedprioritert, kompetanse (deres egen og elevenes), for store grupper og mangel på spesialrom og utstyr som peker seg ut.

Silje Valde Onsrud hevder at hvis kvaliteten av disse fagene skal bli tydeligere må de tas mer alvorlig, og undervisningen må foretas av lærere med kompetanse og kvalitet (Onsrud, 2015). Men hvor god er kvaliteten når de som har en Bachelorgrad i faglærer design, kunst og håndverk, selv mener de ikke har kompetanse til å gjennomføre undervisning av god kvalitet i grunnskolen? (figur 6). På en annen side er de allikevel mer rustet for grunnskoleundervisning i kunst og håndverk enn eventuelt de uten kompetanse, eller de med kun 30 eller 60 studiepoeng. I Nina Høiby sin avhandling (2014) presenterer hun flere punkter hun mener må prioriteres for å sikre trearbeidsundervisning. Blant disse er prioritering av grundigere opplæring innen materialet tre, fra grunnskolen til høghskolenivå. Skoleledelsen må også prioritere rammefaktorer som gjør trearbeidsundervisning mulig (Høiby, 2014). Skolelederens holdning til de ulike fagene vil være bestemmende for hvem som blir ansatt i de ulike fagene, samt disponeringen av lærere (Nielsen, 2009). Det er ikke rart at skoleledere velger å ansette lærere med kompetanse i flere fag, når det ikke er satt kompetansekrav for lærere som skal undervise i kunst og håndverk på barneskolen (Utdanningsdirektoratet, 2016). Slik jeg ser det er det ikke mangel på arbeidsplasser for kunst og håndverkslærere, men stillingene er satt av lærere som ikke nødvendigvis har kompetanse til å undervise i faget (tall fra SSB) (Figur

1). Det er lærere uten formell fagkompetanse som kan underevise i flere fag som blir satt til å ha kunst og håndverksundervisningen. Dette tyder på en manglende verdsetting av de praktiske fagene, og konsekvensene av dette er utfordrende for utdanningssystemet og arbeidsmarkedet (Tesfaye, 2013).

Risnes påpeker at faglærerutdanningen i design, kunst og håndverk ved HSN henger i en tynn tråd, rett og slett fordi det er for få som søker seg til utdanningen. Karen Brønne hintet også til at de som vurderer å bli faglærere i de praktisk-estetiske fagene, kanskje får signaler om at det vil være utfordrende å få jobb, og derfor ikke velger denne utdanningen (Flydal, 2015). Skulle det bli sånn at utdanningen ikke lenger tilbys ved HSN, vil det få konsekvenser for faget kunst og håndverk, med tanke på mangel av lærere med kompetanse i trearbeid. Oslo har som Solbø sier, allerede for dårlig plass på trearbeidsverkstedet. HSN sine resultater fra denne undersøkelsen er også betydelig bedre en HiOAs, det betyr at utdanningen som tilbyr den beste undervisningen i trearbeid ikke lenger kan utdanne lærere til å få tilsiktet god kunnskap i dette materialområdet. Om faglærere i kunst og håndverk blir ettertraktet i norsk skole, vil faglærerutdanningen kanskje bli mer verdsatt enn den oppfattes som i dag.

VEIEN VIDERE

Det er mange veier å utforske innen lærerkompetanse i kunst og håndverk. I denne masteroppgaven er det flere aspekter som ikke har blitt undersøkt. Elevenes erfaringer (nivå 5) er på ingen måte mindre interessant, men innenfor denne oppgavens rammer var det ikke rom for å undersøke dette nivået. At faglærerutdanning i design, kunst og håndverk er under forskjellige fakulteter kan ha en påvirkning på forskjellene mellom de to utdanningsinstitusjonene. Utdanningen ved HSN går under fakultet for humaniora, idrett og utdanningsvitenskap, men ved HiOA er utdanningen lagt til fakultet for teknologi og design. I undersøkelsen har jeg ikke gått inn på dette, men jeg tenker det kan være interessant å undersøke hva forskjellene egentlig er. Det ville også vært interessant å resultatene ved en lignende undersøkelse tatt av studenter som har gjennomført ppu eller grunnskolelærerutdanning, med 30 eller 60 studiepoeng i kunst og håndverk. Hvordan ville de evaluert sin kompetanse? Det hadde også vært av interesse å finne ut hvordan ledelsen ved høgskoleinstitusjonene verdsetter trearbeidsundervisningen i faglærerutdanningene.

Å utføre en lignende undersøkelse innenfor noen av de andre materialområdene som er en del av faglærerutdanningen, som eksempelvis keramikk, IKT, tekstil eller kunsthistorie hadde også vært spennende temaer. Hvordan ville faglærere vurdert egen kompetanse innen disse områdene? Og hvilken verdi tillegges disse i utdanningen og i grunnskolen?

Det blir også spennende å følge utviklingen av faget i tiden fremover. Vil det bli en deling av kunst og håndverk, slik kunnskapsministeren har foreslått, eller vil han lytte til fagkreftene innenfra?

REFERANSELISTE

- Bråten, I. (2017, 02.04). Knus og hærverk. *Bergens Tidene*, ss. 16-17.
- Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Espeland, M., Arnesen, T. E., Grønsdal, I. A., Holthe, A., Sømoe, K., Wergedahl, H., & Aadland, H. (2013). *Skolefagsundersøkelsen 2011: Praktiske og estetiske fag på barnesteget i norsk grunnskule* (HSH-rapport 2013/7) Hentet fra <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/id/117173/Rapport.pdf>
- Flydal, L. (2015, 07.01). Sviktende kompetanse i kunst og håndverk. *Vårt Land*, ss. 25-26.
- Forskrift om rammeplan for PELU. (2013). *Forskrift om rammeplan for treårige faglærerutdanninger i praktiske og estetiske fag*. Hentet fra [https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2013-03-18-290?q=faglærer utdanning%20i%20formgivning,%20kunst%20og](https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2013-03-18-290?q=faglærer%20utdanning%20i%20formgivning,%20kunst%20og).
- Fossnes, A. (1983). 1683-1983 *Blaker skanse 300 år*. Blaker: Statens lærerhøgskole i forming.
- Gilje, K. B., & Aslaksen, E. (2017, 09.04). Ikke splitt kunst- og håndverks faget! *Aftenposten*. Hentet fra <http://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/Ikke-splitt-kunst--og-handverksfaget--Karianne-Bjellas-Gilje-og-Ellen-Aslaksen-618587b.html>
- Goodlad, J. I. (1979). *Curriculum inquiry: the study of curriculum practice*. New York: McGraw-Hill.
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Hansen, B. H. (2015). *Trearbeid og treverksteder i grunnskolen: Skolelederes verdsetting og prioritering sett opp mot tradisjon og fornyelse i faget Kunst og håndverk*. (Mastergradsavhandling, Høgskolen i Oslo og Akershus), B. H. Hansen, Oslo.
- Hansen, B. H. (2017). Trearbeid og treverksteder i grunnskolen. *form*, 51(2), 30-31.
- Hansen, T. I. (2016, 23.09). Høgskolen i Oslo og Akershus. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra https://snl.no/Høgskolen_i_Oslo_og_

Akershus

- Hiim, H., & Hippe, E. (2011). *Undervisningsplanlegging for yrkesfaglærere*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Hilsen, A. I., & Tønder, A. H. (2013). 3.1 Hva er kompetanse og strategisk kompetansestyring? *Fafo-notat 2013:03: "Saman om kompetanse og rekruttering - en kunnskapsstatus*.
- Holme, I. M., & Solvang, B. K. (1996). *Metodevalg og metodebruk*. Otta: Tano AS.
- Høgskolen i Oslo og Akershus. (2014). *Programplan for bachelor i faglærerutdanning i formgivning, kunst og håndverk kull 2014*. Hentet fra http://www.hioa.no/content/download/64340/1033724/file/FAGFKH-BA22014_2014-03-13.pdf.
- Høgskolen i Sørøst-Norge. (2017). *Studieplan for Faglærerutdanning i de sign, kunst og håndverk*. Hentet fra https://www.usn.no/studier/studie-og-emneplaner/-/studyplan/890_2017H_B.
- Høiby, N. (2014). *Trearbeid - mellom læreplan og praksis*. (Mastergradsavhandling, Høgskolen i Oslo og Akershus), N. Høiby, Oslo.
- Imsen, G. (2009). *Lærerens verden: innføring i generell didaktikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Johannessen, A., Tufte, P. A., & Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (4. utg.). Oslo: Abstrakt forlag.
- Kunnikoff, J. O. (2015). *Formell kompetanse i kunst og håndverk - betydning, prioritering og konsekvenser*. (Mastergradsavhandling, Høgskolen i Oslo og Akershus), J. O. Kunnikoff, Oslo.
- Lagerstrøm, B. O., Moafi, H., & Revold, M. K. (2014). *Kompetanseprofil i grunnskolen: Hovedresultater 2013/2014*. Oslo-Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.
- Lefdal, E. M., Digranes, I., & Moe, E. (2015). Ludvigsen-utvalget har høye ambisjoner for kunst- og håndverksfaget. *form*, 49(4), 17-18.
- Lie, C. (2013). *Skolelederens verdsetting av læreres fagkompetanse i Kunst og håndverk*. (Mastergradsavhandling, Høgskolen i Oslo og Akershus), C. Lie, Oslo.
- Lutnæs, E. (2007). *Vurderingskompetanse i faglærerutdanningen - vekselspill eller kokong?* (Mastergradsavhandling, Høgskolen i Oslo), E. Lutnæs, Oslo.

- Meld. St. nr. 28 (2015-2016). (2016). *Fag - Fordypning - Forståelse. En fornyelse av Kunnskapsløftet*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/e8e1f41732ca4a64b003fca213ae663b/no/pdfs/stm201520160028000dddpdfs.pdf>.
- Nielsen, L. M. (2009). *Fagdidaktikk for kunst og håndverk: i går - i dag - i morgen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Nilssen, F. H. (2016, 04.02). Opplæringsloven. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/opplæringsloven>
- NOU 2014:7. (2014). *Elevenes læring i fremtidens skole - Et kunnskaps grunnlag*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/e22a715fa374474581a8c58288edc161/no/pdfs/nou201420140007000dddpdfs.pdf>
- NOU 2015:8. (2015). *Fremtidens skole - Fornyelse av fag og kompetanser*. Hentet fra <https://nettsteder.regjeringen.no/fremtidensskole/files/2015/06/NOU201520150008000DDDPDFS.pdf>
- NSD: Forvaltningsdatabasen. (u.å.a). Statens lærerhøgskole i forming, Blaker. Hentet fra <http://www.nsd.uib.no/polsys/data/forvaltning/enhet/19623/endringshistorie>
- NSD: Forvaltningsdatabasen. (u.å.b). Statens lærerskole i forming, Notodden. Hentet fra <http://www.nsd.uib.no/polsys/data/forvaltning/enhet/21660/endringshistorie>
- Omtveit, B. (2017, 09.01). Kunst og håndverk kan ikke deles! *Klassekampen*, s. 18.
- Onsrud, S. V. (2015, 23.01). Lærarar kan ikkje handverket. *Bergens Tidene*, s. 44.
- Regjeringen. (2014). *Vil ha ny generell del av læreplanen*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/Vil-ha-ny-generell-del-av-lareplanen1/id2008329/>.
- Risnes, T. (2017, 08.01). Det må eit mirakel til! *Utdanningsnytt.no*. Hentet fra <https://www.utdanningsnytt.no/debatt/2017/januar/det-ma-eit-mirakel-til/>
- Rogne, T. (2015, 05.01). Redd det raknar for kunstfaga. *Bergens Tidene*, ss. 26-27.
- Ruud, S. K. (u.å). stiankorntvedruud / portfolio. Hentet fra <http://www>.

stiankorntvedruud.com/

- Sennett, R. (2009). *The Craftsman*. London: Penguin Books.
- Skårderud, J. R. (2016, 22.12). Henter fram verktøyene. *Klassekampen*, s. 6.
- Sømoe, K. (2013). Kunst og håndverk - fag eller tverrfaglig felt? *FORM akademisk*, 6(13), 1-15.
- Tesfaye, M. (2013). *Kloge Hænder - et forsvar for håndverk og faglighet*. Denmark: Gyldendal.
- Utdanningsdirektoratet. (2006). *Læreplan i kunst og håndverk (KHV1-01)*. Hentet fra <https://www.udir.no/kl06/KHV1-01>.
- Utdanningsdirektoratet. (2015). *Generell del av læreplanen*. Hentet fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/generell-del-av-lareplanen/>.
- Utdanningsdirektoratet. (2016). *Krav om relevant kompetanse for å undervise i fag*. (Rundskriv Udir-3-2015). Hentet fra <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/finn-regelverk/etter-tema/Ovrige-tema/krav-om-relevant-kompetanse-for-a-undervise-i-fag-udir-3-2015/>.
- Vavik, L., Andersland, S., Arnesen, T. E., Arnesen, T., Espeland, M., Flatøy, I., . . . Tuset, G. (2010). *Skolefagsundersøkelsen 2009: Utdanning, skolefag og teknologi (Hovedrapport)* Hentet fra <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/152095/Hovedrapport.pdf?sequence=3&isAllowed=y>
- Vik, M. G. (2017, 14.03.). Fra Generell del til Overordnet del? Hentet fra <https://www.udf.no/Hovedmeny/Grunnskole/Nyheter/Fra-Generell-del-til-Overordnet-del/>
- Walbye, A. O. (2017, 04.01). Splitter elevene ut fra klassebakgrunn. *Aftenposten*, s. 17.

VEDLEGG

Vedlegg 1: Godkjenning fra NSD

Vedlegg 2: Samtykkeskjema informanter

Vedlegg 3: Intervjuguide

Vedlegg 4: Kvantitative data samlet via SurveyMonkey

Vedlegg 5: Stillingsutlysning fra webcruiter: skjermdump

VEDLEGG 1: GODKJENNELSE FRA NSD

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS

NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Ingvild Digranes
Institutt for estetiske fag Høgskolen i Oslo og Akershus
Postboks 4, St. Olavs plass
0130 OSLO

Vår dato: 03.11.2015

Vår ref: [REDACTED]

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 28.10.2015. Meldingen gjelder prosjektet:

[REDACTED]	<i>Kompetanse i tre på faglærerutdanningen</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Høgskolen i Oslo og Akershus, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Ingvild Digranes</i>
<i>Student</i>	<i>Ragnhild Tomina Holten</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstillende kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 01.08.2017, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Katrine Utaaker Segadal

Anne-Mette Somby

Kontaktperson: Anne-Mette Somby tlf: 55 58 24 10

Vedlegg: Prosjektvurdering

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no

TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrre.svarva@svt.ntnu.no

TROMSØ: NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@svt.uib.no

VEDLEGG 2: SAMTYKKESKJEMA INFORMANTER

Samtykkeskjema

Lærerkompetanse i trearbeid

En undersøkelse av faglærerutdanningen i design, kunst og håndverk v/HSN og HiOA.

Bakgrunn og formål

Dette forskningsprosjektet omhandler en mastergradsavhandling i fagdidaktikk kunst og design ved Høgskolen i Oslo og Akershus. Formålet er å besvare følgende problemstilling:

Hvordan er opplæring i trearbeid verdsatt ved landets faglærerutdanninger i design, kunst og håndverk, - hva er faglærernes erfaring med opplæringen de har fått på fagområdet, og hvordan vurderer de egen kompetanse i trearbeid for undervisning i grunnskolen?

Jeg godkjenner at navn, deler av intervju og eventuell transkribering vil bli publisert i Ragnhild Tomina Holten sin mastergradsavhandling 2017.

Notodden 18.4 2017 Tore Rissnes

(signatur av prosjektdeltaker, dato)

Samtykkeskjema

Lærerkompetanse i trearbeid

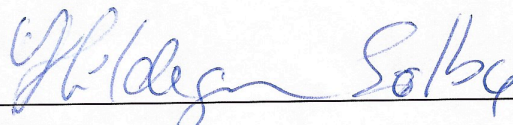
En undersøkelse av faglærerutdanningen i design, kunst og håndverk v/HSN og HiOA.

Bakgrunn og formål

Dette forskningsprosjektet omhandler en mastergradsavhandling i fagdidaktikk kunst og design ved Høgskolen i Oslo og Akershus. Formålet er å besvare følgende problemstilling:

Hvordan er opplæring i trearbeid verdsatt ved landets faglærerutdanninger i design, kunst og håndverk, - hva er faglærernes erfaring med opplæringen de har fått på fagområdet, og hvordan vurderer de egen kompetanse i trearbeid for undervisning i grunnskolen?

Jeg godkjenner at navn, deler av intervju og eventuell transkribering vil bli publisert i Ragnhild Tomina Holten sin mastergradsavhandling 2017.

 18.04

(signatur av prosjektdeltaker, dato)

VEDLEGG 3: INTERVJUGUIDE

Intervjuguide

Åpningsspørsmål & professors kompetanse:

- Hvilken utdanning har du?
- Når var du ferdigutdannet, har du tatt noen etterutdanning/kurs?
- Hvor har du jobbet før du startet å undervise ved HiOA/Notodden og hvor lenge har du jobbet på HiOA/Notodden?

Undervisningen på høyskolen:

1. Hvor mange timer er det undervisning i trearbeid?
2. Hvilke temaer er dere gjennom i løpet av en trearbeidsperiode?
3. Hva er det studentene skal lære i trearbeidsperioden på faglærerutdanningen i kunst og håndverk?
4. Hva blir vektlagt i undervisningen?
5. Hvordan legger du opp undervisningen?
(Undervisningsmateriale, verkstedkurs osv, sp 6)
6. Hvilke oppgaver må studentene gjennomføre for å få godkjent arbeidskrav og bestått periode?
7. Knyttes denne undervisningen opp mot LK06? I så fall på hvilken måte?
8. Mener du at etter endt trearbeidsperiode er studentene klare for å kunne gjennomføre tilfredsstillende undervisning i trearbeid i grunnskolen i forhold til lærerplanen?

Studenters kompetanse:

- Hvordan måles studentene i forhold til ferdigheter og kompetanse?
- Har du merket eller gjort deg opp noen tanker rundt studentenes forkunnskaper i trearbeid?

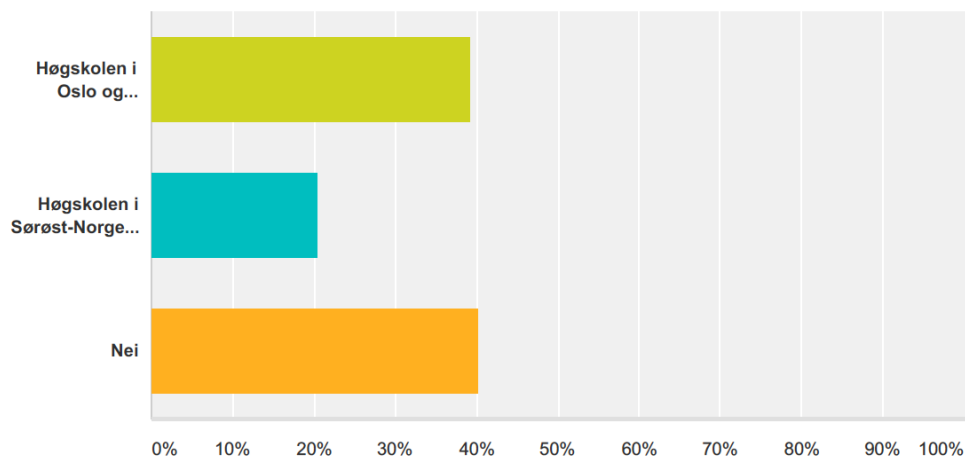
Avslutning:

- Har du noen flere kommentarer? (Er det noe du mener er relevant som jeg ikke har nevnt?)
- Har du noen spørsmål til meg?

VEDLEGG 4: KVANTITATIVE DATA SAMLET VIA SURVEYMONKEY

Q1 Har du fullført faglærerutdanningen ved en av disse institusjonene, de siste fem årene?

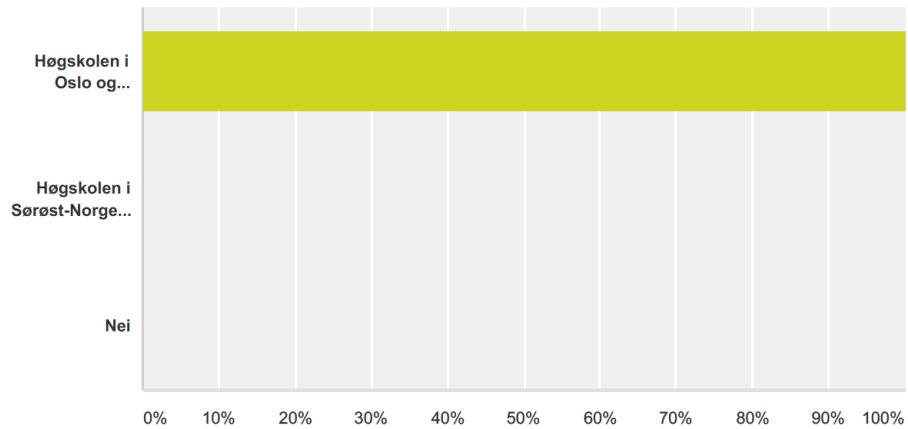
Besvart: 424 Hoppet over: 0

Svarvalg	Svar	Antall
Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA)	39,15%	166
Høgskolen i Sørøst-Norge (Notodden)	20,52%	87
Nei	40,33%	171
Totalt		424

Q1 Har du fullført faglærerutdanningen ved en av disse institusjonene, de siste fem årene?

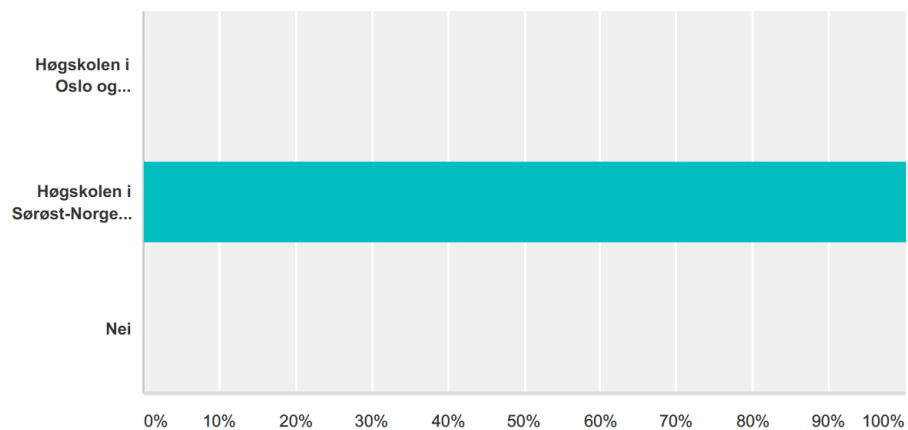
Besvart: 166 Hoppet over: 0

Svarvalg	Svar
Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA)	100,00% 166
Høgskolen i Sørøst-Norge (Notodden)	0,00% 0
Nei	0,00% 0
Totalt	166

Q1 Har du fullført faglærerutdanningen ved en av disse institusjonene, de siste fem årene?

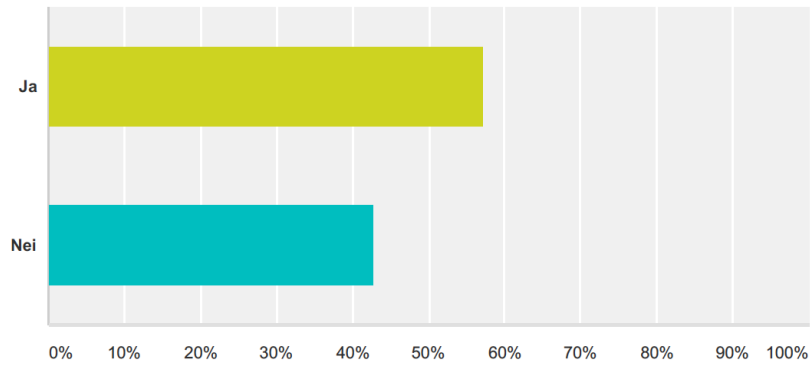
Besvart: 87 Hoppet over: 0

Svarvalg	Svar
Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA)	0,00% 0
Høgskolen i Sørøst-Norge (Notodden)	100,00% 87
Nei	0,00% 0
Totalt	87

Q2 Underviser du i faget kunst og håndverk i grunnskolen i dag?

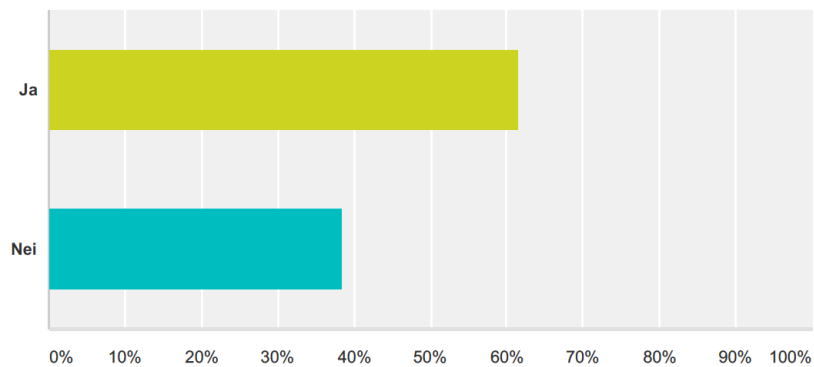
Besvart: 138 Hoppet over: 28

Svarvalg	Svar	Antall
Ja	57,25%	79
Nei	42,75%	59
Totalt		138

Q2 Underviser du i faget kunst og håndverk i grunnskolen i dag?

Besvart: 73 Hoppet over: 14

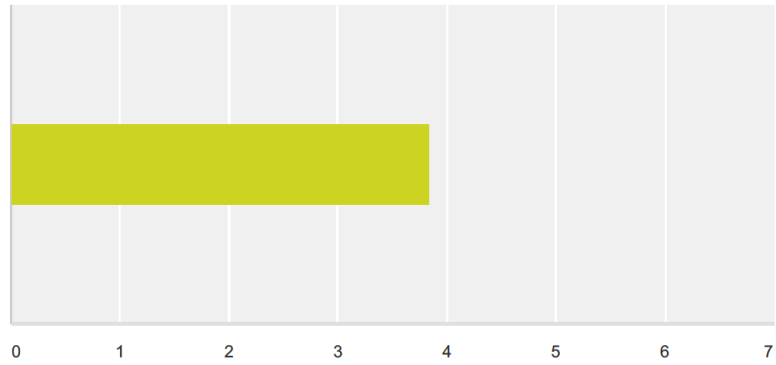

Svarvalg	Svar	Antall
Ja	61,64%	45
Nei	38,36%	28
Totalt		73

Q3 På en skala fra 1-7: Føler du at du har fått tilstrekkelig kompetanse til å undervise i trearbeid i grunnskolen, etter din utdanning som faglærer?

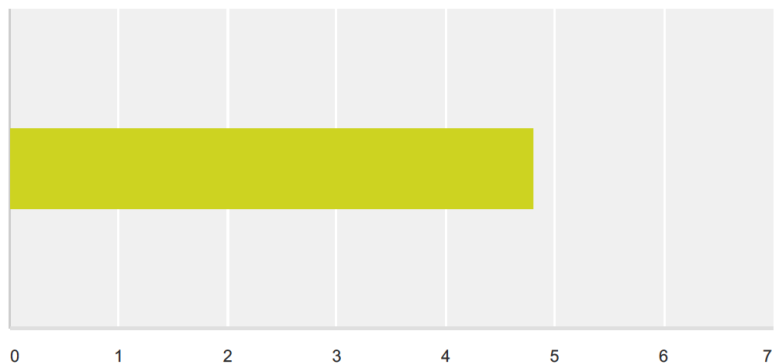
Besvart: 137 Hoppet over: 29

Svarvalg	Gjennomsnittlig antall	Totalt antall	Svar
	4	526	137
Totalt antall respondenter: 137			

Q3 På en skala fra 1-7: Føler du at du har fått tilstrekkelig kompetanse til å undervise i trearbeid i grunnskolen, etter din utdanning som faglærer?

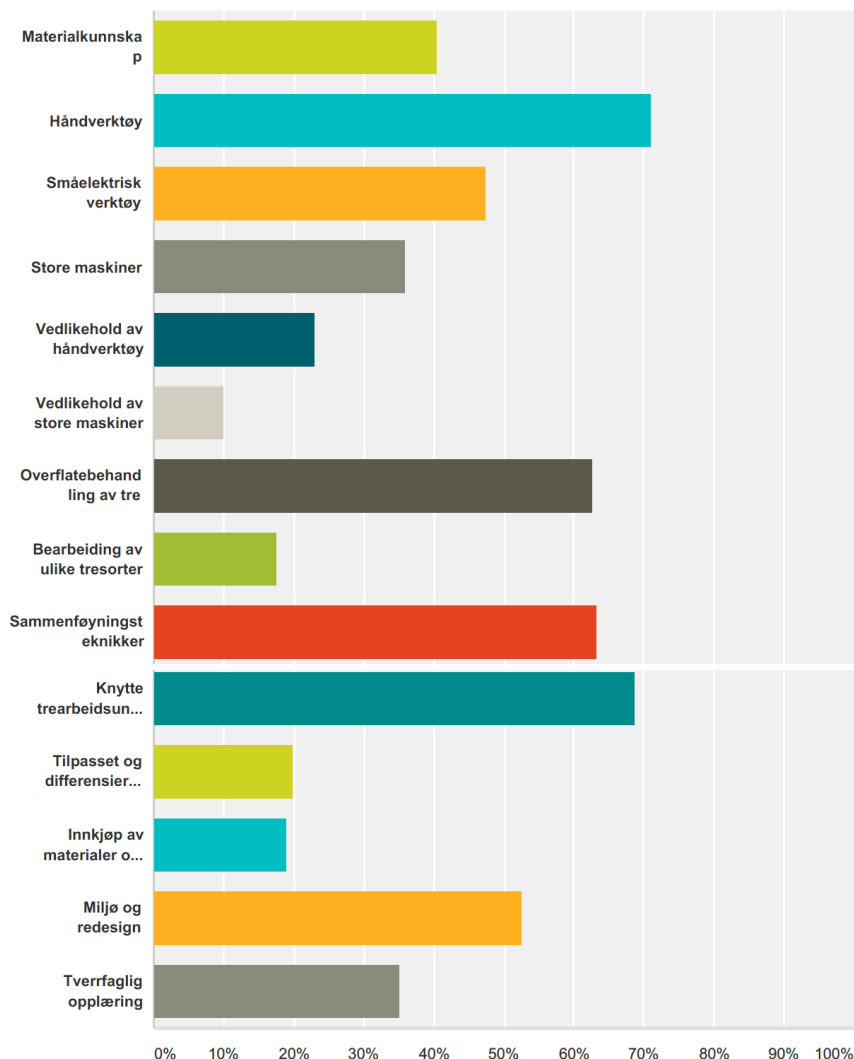
Besvart: 74 Hoppet over: 13

Svarvalg	Gjennomsnittlig antall	Totalt antall	Svar
	5	356	74
Totalt antall respondenter: 74			

Q4 Hvilke av disse emnene føler du at du har tilstrekkelig kompetanse i, for undervisning i grunnskolen og arbeid på grunnskolens verksted?

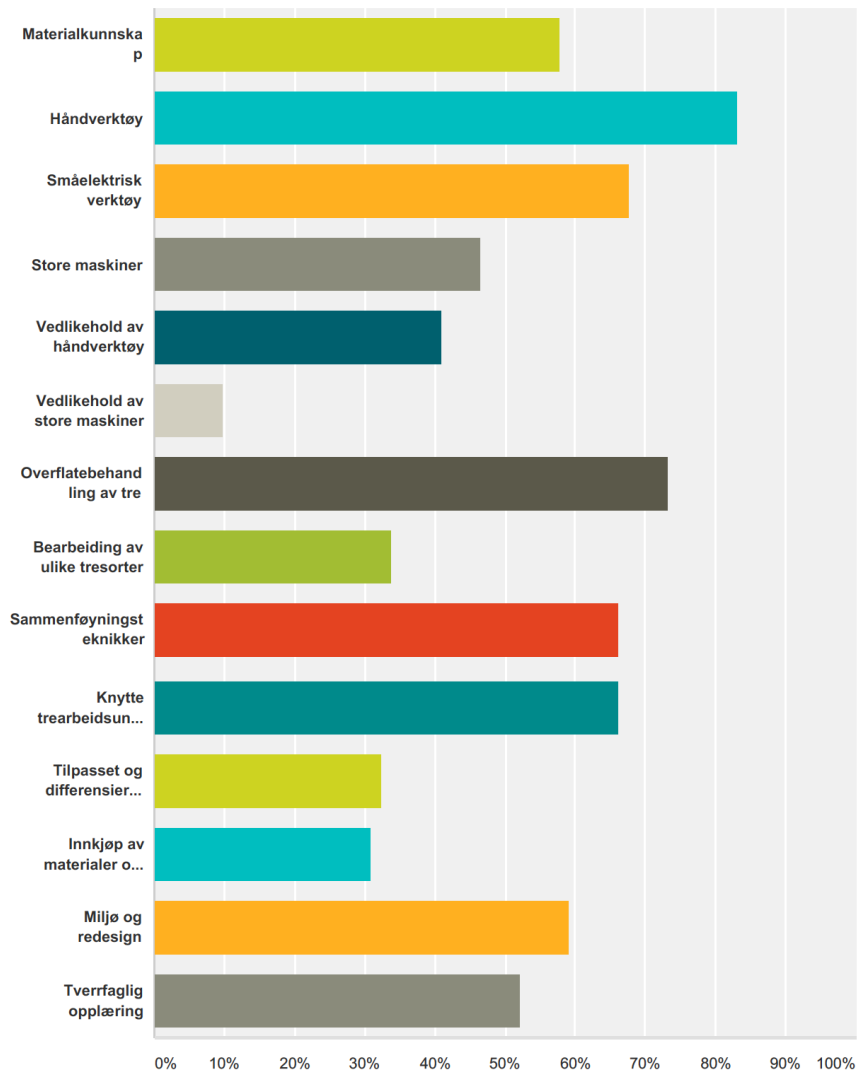
Besvart: 131 Hoppet over: 35

Svarvalg	Svar	
Materialkunnskap	40,46%	53
Håndverktøy	70,99%	93
Småelektrisk verktøy	47,33%	62
Store maskiner	35,88%	47
Vedlikehold av håndverktøy	22,90%	30
Vedlikehold av store maskiner	9,92%	13
Overflatebehandling av tre	62,60%	82
Bearbeiding av ulike tresorter	17,56%	23
Sammenføringsteknikker	63,36%	83
Knytte trearbeidsundervisning til læreplanens kompetansemål	68,70%	90
Tilpasset og differensiert opplæring i trearbeid	19,85%	26
Innkjøp av materialer og utstyr	19,08%	25
Miljø og redesign	52,67%	69
Tverrfaglig opplæring	35,11%	46
Totalt antall respondenter: 131		

Q4 Hvilke av disse emnene føler du at du har tilstrekkelig kompetanse i, for undervisning i grunnskolen og arbeid på grunnskolens verksted?

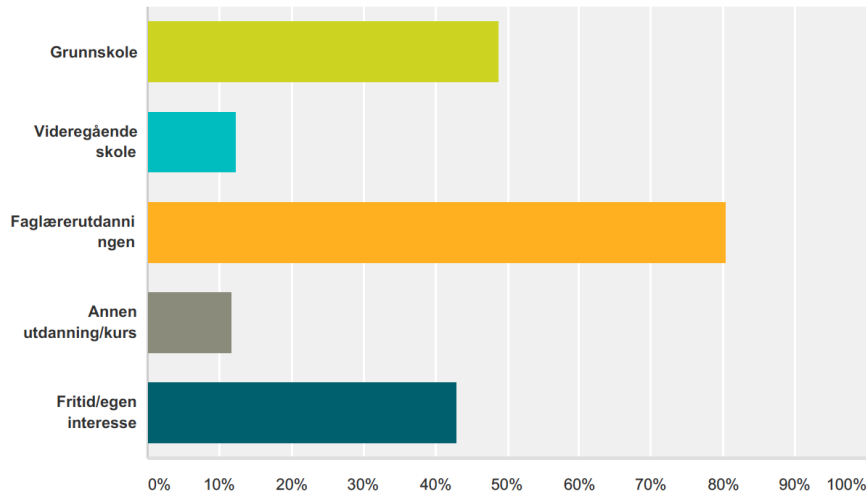
Besvart: 71 Hoppet over: 16

Svarvalg	Svar	Antall
Materialkunnskap	57,75%	41
Håndverktøy	83,10%	59
Småelektrisk verktøy	67,61%	48
Store maskiner	46,48%	33
Vedlikehold av håndverktøy	40,85%	29
Vedlikehold av store maskiner	9,86%	7
Overflatebehandling av tre	73,24%	52
Bearbeiding av ulike tresorter	33,80%	24
Sammenføyningsteknikker	66,20%	47
Knytte trearbeidsundervisning til læreplanens kompetansemål	66,20%	47
Tilpasset og differensiert opplæring i trearbeid	32,39%	23
Innkjøp av materialer og utstyr	30,99%	22
Miljø og redesign	59,15%	42
Tverrfaglig opplæring	52,11%	37
Totalt antall respondenter: 71		

Q5 Hvor har du fått din kompetanse i trearbeid fra?

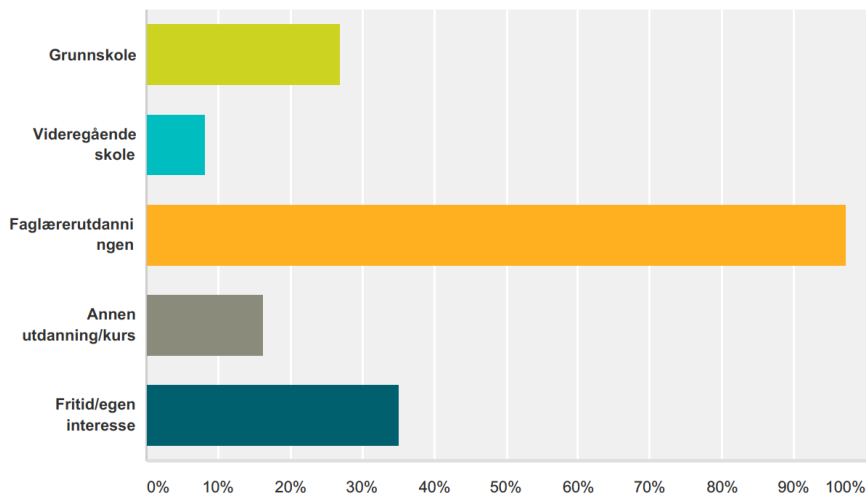
Besvart: 137 Hoppet over: 29

Svarvalg	Svar
Grunnskole	48,91% 67
Videregående skole	12,41% 17
Faglærerutdanningen	80,29% 110
Annen utdanning/kurs	11,68% 16
Fritid/egen interesse	43,07% 59
Totalt antall respondenter: 137	

Q5 Hvor har du fått din kompetanse i trearbeid fra?

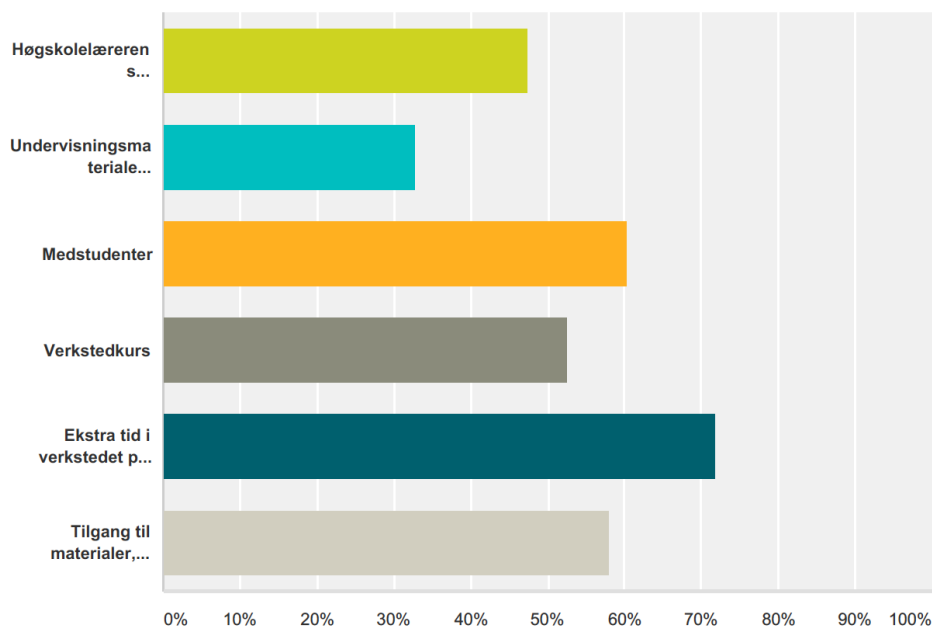
Besvart: 74 Hoppet over: 13

Svarvalg	Svar
Grunnskole	27,03% 20
Videregående skole	8,11% 6
Faglærerutdanningen	97,30% 72
Annen utdanning/kurs	16,22% 12
Fritid/egen interesse	35,14% 26
Totalt antall respondenter: 74	

Q6 Fra hvilke av disse fikk du kompetanseutbytte av i trearbeidsundervisningen på din høgskoleinstitusjon?

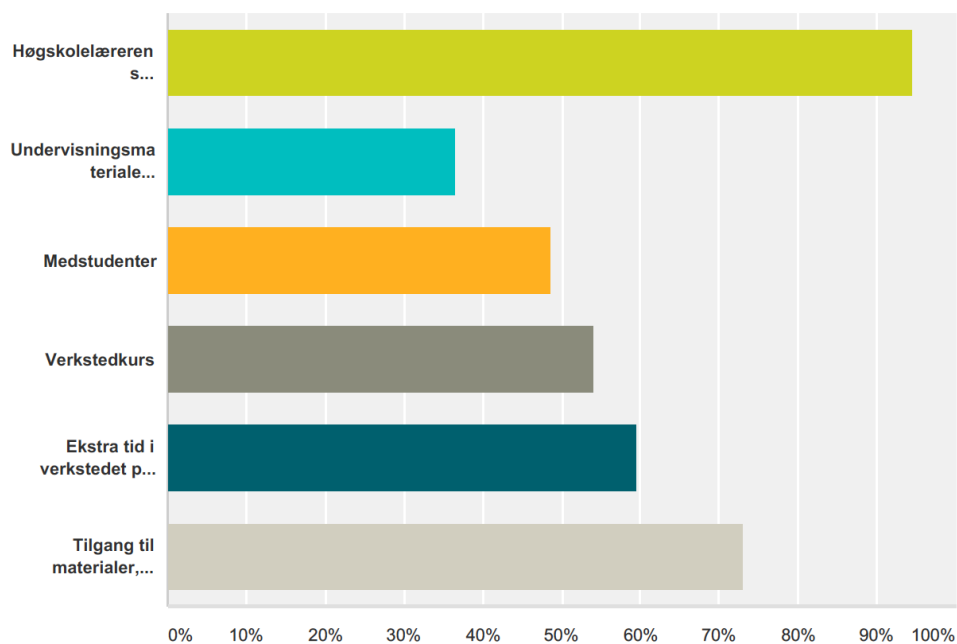
Besvart: 131 Hoppet over: 35

Svarvalg	Svar
Høgskolelæreren undervisning/veiledning	47,33% 62
Undervisningsmateriale (Pensumbøker, artikler, osv.)	32,82% 43
Medstudenter	60,31% 79
Verkstedkurs	52,67% 69
Ekstra tid i verkstedet på eget initiativ	71,76% 94
Tilgang til materialer, verksted og verktøy	58,02% 76
Totalt antall respondenter: 131	

Q6 Fra hvilke av disse fikk du kompetanseutbytte av i trearbeidsundervisningen på din høgskoleinstitusjon?

Besvart: 74 Hoppet over: 13

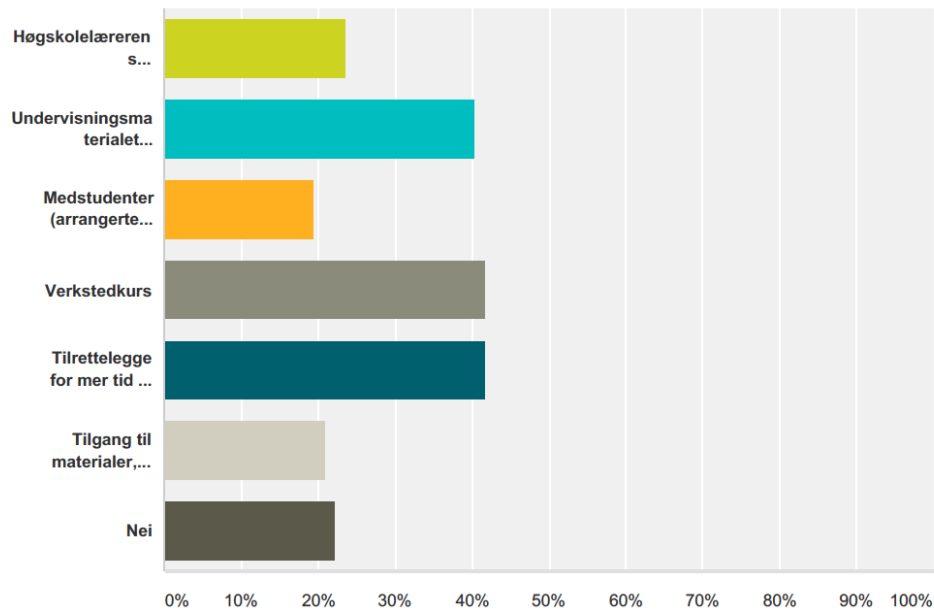

Svarvalg	Svar
Høgskolelæreren undervisning/veiledning	94,59% 70
Undervisningsmateriale (Pensumbøker, artikler, osv.)	36,49% 27
Medstudenter	48,65% 36
Verkstedkurs	54,05% 40
Ekstra tid i verkstedet på eget initiativ	59,46% 44
Tilgang til materialer, verksted og verktøy	72,97% 54
Totalt antall respondenter: 74	

Q7 Kunne høgskoleinstitusjonen gjort noe bedre for din kompetanseutvikling innen trearbeid? I så fall, på hvilket område?

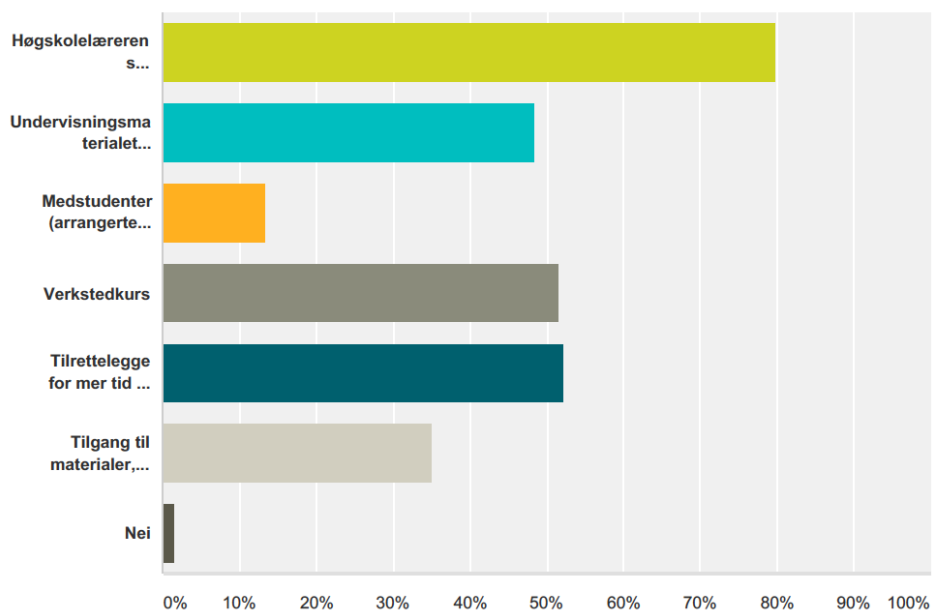
Besvart: 72 Hoppet over: 15

Svarvalg	Svar
Høgskolelæreren undervisning/veiledning	23,61% 17
Undervisningsmaterialet (Pensumbøker, artikler, osv.)	40,28% 29
Medstudenter (arrangerte kollokvier o.l.)	19,44% 14
Verkstedkurs	41,67% 30
Tilrettelegge for mer tid i verkstedet	41,67% 30
Tilgang til materialer, verksted og verktøy	20,83% 15
Nei	22,22% 16
Totalt antall respondenter: 72	

Q7 Kunne høyskoleinstitusjonen gjort noe bedre for din kompetanseutvikling innen trearbeid? I så fall, på hvilket område?

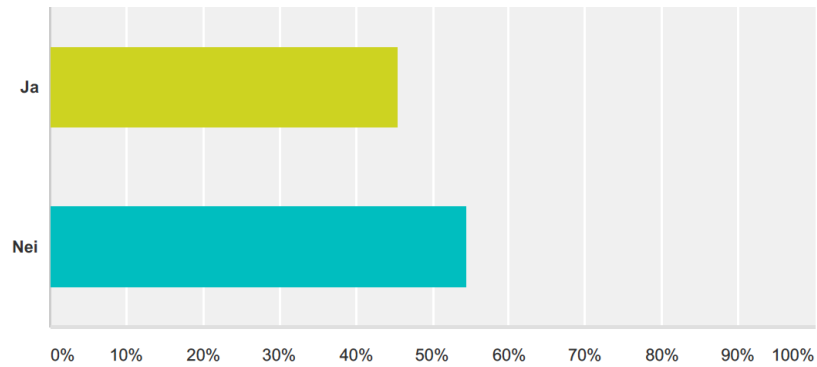
Besvart: 134 Hoppet over: 32

Svarvalg	Svar	Antall
Høgskolelæreren undervisning/veiledning	79,85%	107
Undervisningsmaterialet (Pensumbøker, artikler, osv.)	48,51%	65
Medstudenter (arrangerte kollokvier o.l.)	13,43%	18
Verkstedkurs	51,49%	69
Tilrettelegge for mer tid i verkstedet	52,24%	70
Tilgang til materialer, verksted og verktøy	35,07%	47
Nei	1,49%	2
Totalt antall respondenter: 134		

Q8 I din praksisperiode på Høgskolen, hadde du undervisning i trearbeid?

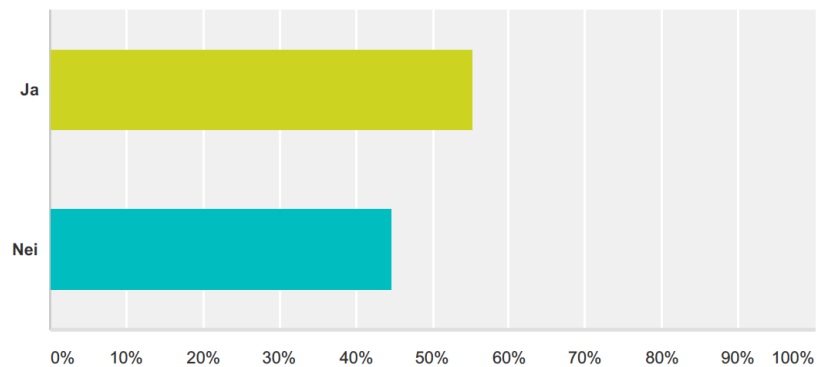
Besvart: 136 Hoppet over: 30

Svarvalg	Svar	
Ja	45,59%	62
Nei	54,41%	74
Totalt		136

Q8 I din praksisperiode på Høgskolen, hadde du undervisning i trearbeid?

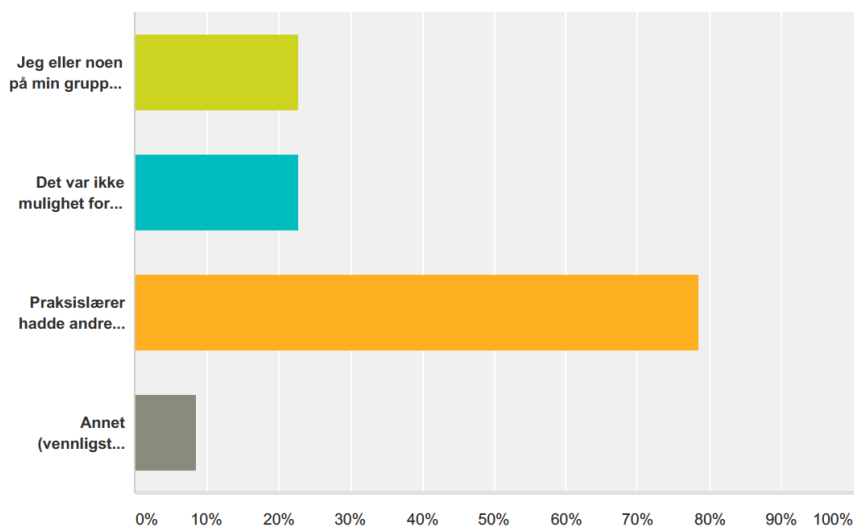
Besvart: 74 Hoppet over: 13

Svarvalg	Svar	
Ja	55,41%	41
Nei	44,59%	33
Totalt		74

Q9 Hva var årsaken til at du ikke hadde undervisningspraksis i trearbeid?

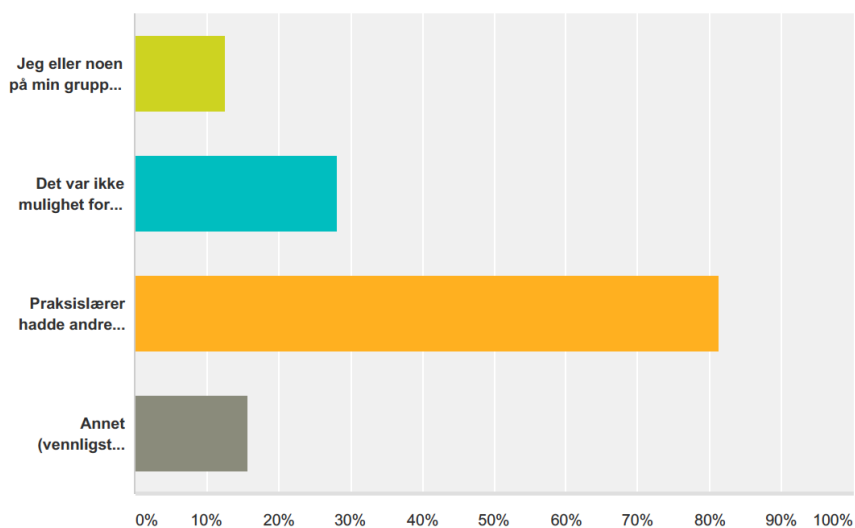
Besvart: 70 Hoppet over: 96

Svarvalg	Svar
Jeg eller noen på min gruppe følte vi ikke hadde tilstrekkelig kompetanse, og det ville bli vanskelig å gjennomføre	22,86% 16
Det var ikke mulighet for trearbeidsundervisning på den skolen jeg hadde praksis, grunnet manglende spesialrom, økonomi eller lignende	22,86% 16
Praksislærer hadde andre ønsker om tema og undervisning	78,57% 55
Annet (vennligst spesifiser)	8,57% 6
Totalt antall respondenter: 70	

Q9 Hva var årsaken til at du ikke hadde undervisningspraksis i trearbeid?

Besvart: 32 Hoppet over: 55

Svarvalg	Svar
Jeg eller noen på min gruppe følte vi ikke hadde tilstrekkelig kompetanse, og det ville bli vanskelig å gjennomføre	12,50% 4
Det var ikke mulighet for trearbeidsundervisning på den skolen jeg hadde praksis, grunnet manglende spesialrom, økonomi eller lignende	28,13% 9
Praksislærer hadde andre ønsker om tema og undervisning	81,25% 26
Annet (vennligst spesifiser)	15,63% 5
Totalt antall respondenter: 32	

Q10 Hvilke tanker har du gjort deg om treundervisning i grunnskolen?

Besvart: 137 Hoppet over: 287

#	Svar	Dato
1	 Skulle gjerne hatt små grupper til trearbeid	08.01.2017 19:36
2	 Meget nyttig for å utvikle formsans, trene koordinasjon, planlegging/arbeidstegninger, opplæring i kulturtradisjoner og håndverk.	04.01.2017 15:33
3	 Det har alt for lite fokus. De fleste elevene mine har aldri tatt i et verktøy.	02.01.2017 09:47
4	 Er et veldig spennende materiale å jobbe med, men føler ikke at jeg sitter med nok trygghet rundt emnet at jeg kjører større trearbeid.	25.11.2016 08:18
5	 Det er et fagområde elevene synes er veldig gøy og liker godt å jobbe med. Man får skape produkter ut av harde materialer, og bruke verktøy som er nyttige å kunne håndtere både i og utenfor skolen senere.	24.11.2016 20:09
6	 Se forrige svar. Mange elever som har veldig lite kompetanse. Store grupper. Urolige elever. Man bør starte på bunnen og gi de en gradvis opplæring. Veldig mye de kan lære, men lite tid.	24.11.2016 17:46
7	 Kaotisk, elever kan veldig lite om verktøy og det får en slags dominoeffekt	23.11.2016 18:24
8	 Mange skoler nedprioriterte dette og har fjernet muligheten for arbeide med dette i egne rom. Du har mulighet til å arbeide ute eller i skogen der dette er tilgjengelig.	22.11.2016 21:35
9	 Et sårt ønsket fag, men lite prioritert i skolen	22.11.2016 20:51
10	 Elevene liker faget. Faget er viktig. Faget underprioriteres i offentlig skole.	22.11.2016 17:08
11	 Verkstedene er mangelfulle med dårlig vedlikeholdt utstyr. Dette tar tid å rydde opp i som man sjelden egentlig har, og det er lite inspirerende for elevene hvis man ikke ser ordentlige eksempler på ryddig arbeid.	22.11.2016 16:51
12	 Når jeg hadde treundervisning i grunnskolen hadde vi som oftest erfarne trearbeidslærere som virkelig kunne faget sitt. Dette motiverte og jeg følte jeg lærte noe. Jeg erfarer nå at trearbeid ikke blir prioritert høyt nok og vi kan se at trearbeidssaler og kompetanse på området blir nedprioritert. Dette er trist. Særlig med tanke på at den undervisningen jeg fikk fra faglærerutdanningen min ikke motiverte eller ga meg den kunnskapen jeg trenger for å kunne gjennomføre gode undervisningsopplegg. Om vi ikke kan være gode eksempler og fremme trearbeid, hvordan skal skoleledere kunne skjønne og ønske å prioritere dette da?	22.11.2016 16:47
13	 Jeg ser at elevene har et stort ønske om å jobbe med trearbeid, men har lav kompetanse fra tidligere år. Det er viktig at faglærer har god nok kompetanse her også, men området er svært stort, og jeg skulle ønske vi hadde hatt mer om dette i utdanningen.	22.11.2016 10:29
14	 Mener selv det er viktig, men følte nedprioritert ut under utdanningen på HiOA	22.11.2016 08:08
15	 Man burde kunne hms omkring i verkstedet, se muligheter og alternativer for hvordan organisere undervisningen. En fordel å ha hatt trearbeid på høyskolen før man skal undervise i det i praksis første år på faglærer kanskje.	21.11.2016 23:31
16	 Elevene synes det er veldig gøy og det er viktig at de får erfare det. Holder med grunnleggende ferdigheter innenfor trearbeid	21.11.2016 20:59
17	 Manglende utstyr og store klasser.	21.11.2016 19:30
18	 Det er viktig for elevene å få nok øvelse for å mestre de ulike teknikkene.	21.11.2016 18:41
19	 Fin måte å jobbe tredimensjonalt og er lett å fokusere på brukshåndverk, håndverkstradisjoner og et nytte aspekt i faget	21.11.2016 18:19
20	 Trearbeid/sløyde i dagens grunnskole ser jeg på som verdifullt og nødvendig. Dessverre er det mange skoler i Norge som ikke lenger ser verdien med trearbeid og velger det bort. De skolene som fortsatt underviser i sløyde må sørge for at elevene får muligheten til å fordype seg i faget, prøve og feile.	21.11.2016 17:42
21	 For lite treundervisning i skolen og kjedelige oppgaver	21.11.2016 17:35
22	 Mangelfull. På bedringens vei, men ikke tilstrekkelig for å kunne bygge videre på det elevene har lært på egen hånd.	21.11.2016 17:25
23	 Det er altfor lite av det, og altfor vanskelig å knytte det opp til ungdomstrinnet hvor elevene faktisk kan få nytte av å lære seg bruk av verktøy og maskiner.	21.11.2016 17:03

24		den kan variere veldig fra lærer til lærer med hensyn til kompetanse, det er i utgangspunktet et fag hvor eleven har mulighet til å få følelse med materialet og få materialkunnskap, men det kan lett bli ødelagt av mer "snekkring" og matematikk i stede for materialnærhet og formfølelse. jeg synes spikring og skruing er et stort nei, mens sammenføyningsteknikker og liming er et stort ja:)	21.11.2016 17:01
25		Det virker som om det er i ferd med å dø ut på enkelte skoler. Det er ikke viktig for rektorer at du kan sløyd.	21.11.2016 16:30
26		Gir elevene mulighet til å få detaljkunnskap om naturen og bruken av den. Tre er et taktilt og sanselig materiale, men hardt og gjenstridig. Det kreves styrke, forsiktighet, tålmodighet, fin- og grovmotorikk. Elevene lærer å bruke skarpe verktøy. Faget krever en lærer som har et visst kompetansenivå for at det skal bli vellykket opplæring. Det er en del støy og støv, så det kan være belastende over tid.	21.11.2016 16:22
27		Den er veldig mangelfull	21.11.2016 15:48
28		Helt nødvendig og ikke minst et arbeidsområde som lett kan arbeides med tverrfaglig og gi barna/ungdommen nyttig kunnskap og erfaring.	21.11.2016 15:44
29		Det er viktig for elevene å tilegne seg kunnskapen om arbeid med harde materialer som tre arbeid faktisk gir. Hoveddelen av guttene og tildels noen jenter ser frem til å ha sløyd i lang tid før de i det hele tatt før ha det.	21.11.2016 15:10
30		At den er manglende eller lite varierende på mange skoler. Jeg har opplevd at det har blitt lagt vekt på ferdig resultat men ikke nødvendigvis kvalitet og kunnskap som oppnås underveis. Elevene trenger å lære hvordan de kan løse problemer på ulike måter (redskaper, teknikker, tilpasning osv) og kunne lære å tenke annerledes og kreativt innen dette faget på ulike måter.	21.11.2016 15:04
31		For lite kompetanse om treverk og verktøy	21.11.2016 14:48
32		På bakgrunn av tradisjonen så er tre en del av hverdagen, dette gjennom først og fremst hus, gjenstander og ting rundt oss. Dette må videreformidles og gjøres tydelig på at man kan lage en del av hverdagslige ting selv som f.eks. Enkel bord, TV benk, hyller, rammer, kjøkkengjenstander osv. Reparasjoner m.m, men tilpasse målgruppen. Med dette sparer man miljøet ved å lage gjenstander av god kvalitet, og ikke kjøpe og kaste! (Bærekraftsutvikling).	21.11.2016 14:45
33		Det er sjokkerende lite av det.	21.11.2016 14:41
34		At det er tverrfaglige muligheter. At det bør fokuseres på materialforståelse, ulike sammenføyings teknikker, overflatebehandling. Prosessarbeid og forståelse for kvalitet er viktig også. Det er nok for lite fokus på tresløyd i skolen i dag, og for lite tid til læring. Alt skal liksom gå så fort. Og man skal liksom lage noe fint fort.	21.11.2016 14:16
35	 	at den blir nedprioritert på grunn av hull i kopetansen fra faglærerutdanningen..men nå har ikke jeg erfaring fra skolen, annet enn fra praksis. Jeg tror det er veldig vanskelig å gjennomføre sløyd med store elevgrupper.. Trearbeid krever tid, tålmodighet og riktig fremgangsmåte.	21.11.2016 14:05
36		Altfor liten kunnskap, så lærere kvier seg for å undervise i dette.	21.11.2016 14:03
37		Elevene liker å få forme tredimensjonale ting. Men gruppene er store og jeg er redd for barnas sikkerhet i tillegg til at min kompetanse i trearbeid er lav.	21.11.2016 13:50
38		Tror veldig mange ikke får undervisning i faget	19.11.2016 15:25
39		At det er bra greier! Synd det blir mindre av det og at selv under faglærerutdanningen er det lite fokus på det. Mer sløyd til folket!	19.11.2016 00:20
40		Det burde være mer av det slik at ikke grunnleggende ferdigheter og forståelse for fagfeltet går tapt.	18.11.2016 20:30
41		Lite prioritert, et fag med utallige muligheter som styrker elevens motorikk og kunnskap, samt tar vare på historiske teknikker og gir mulighet til prosjektet over lang tid	18.11.2016 19:29
42	 	Jeg tenker at treundervisning er viktig i grunnskolen, men har inntrykk av at altfor få elever får god opplæring i dette nå for tiden. Før var det sånn at vi hadde sløyd et halvår og annen kunst og håndverk det andre halvåret, på hvert trinn, men slik er det ikke nå lengre. Sløydlærerne var også utdannet innen tresløyd, noe som ikke er tilfelle nå. Jeg tror at dagens kunst og håndverkslærere har for lite kompetanse om trearbeidsundervisning i forhold til forrige generasjons lærere, samt at vi blir utdannet for å kunne undervise i hele faget, og da velger kanskje mange andre materialområder fremfor trearbeid. Der jeg jobber har skolen både maskiner, avtrekk, sløydbenker og noe verktøy på kunst og håndverksrommet, men dette er utdatert, i dårlig stand, eller frakoblet, slik at det ikke lenger er forsvarlig å drive med treundervisning der. Jeg prøver likevel å få til å ha "sløyd" med elevene, for jeg mener det er viktig. Men da må jeg tilrettelegge oppgavene og undervisningen slik at det er mulig å gjennomføre uten at man bryter hms-regler. Dette er vanskelig. I tillegg har vi så store klasser, at det ikke vil være forsvarlig å arbeide med verktøy når vi bare har én lærer tilstede. Elevene på skolen min hadde aldri jobbet med tre før. 6. klassinger visste ikke hvordan man bruker en sag, eller pussepapir. Likevel lærer de fort, og man kan se at de intuitivt skjønner hvordan saga skal brukes på samme måte som de intuitivt skjønner hvordan man bruker en iPad. Jeg tenker også at arbeid med tre er viktig for blant annet elevenes motorikk, formforståelse, forståelse for innsats, tidsbruk og resultat, tålmodighetstrening og ikke minst regning på en praktisk måte. Kunne skrevet mye mer, men kommer ikke på flere ting akkurat nå.	18.11.2016 12:19
43		Viktig at lærere har kompetanse slik at elevene får lære. Viktig med trearbeid i skolen!	18.11.2016 11:57
44		Få kvalifiserte lærere. Og ved vikarbehov kan ingen ta det.	18.11.2016 10:39

45		På den skolen jeg har jobbet ligger de fremdeles litt tilbake i tid, der eldre menn med interesse for trearbeid blir satt til treundervisning. (Selv om de ikke har formell undervisningskompetanse i faget.) Jeg som ung kvinne ble satt til tekstil undervisning.	17.11.2016 19:34
46		Den er ræva. Det handler retr og slett om at det blir for vanskelig fordi man sier det blir for vanskelig. Det blir stilt lave krav til området, fordi de som skal være fagansvarlige i lik linje med resten av skolesystemet ikke har kunnskapen til å bruke materialet og håndverkskunnskapen tilstrekkelig.	15.11.2016 22:09
47		Det er viktig, men føler jeg har for lite kunnskap til å lære bort	15.11.2016 21:38
48		Lite prioritert og mange redskaper og maskiner som jeg ikke har kompetanse på og derfor blir oppgaven styrt mer mot andre materialer.	15.11.2016 13:07
49		Elevene synes det er gøy og givende.	15.11.2016 12:34
50		at det virker litt tilfeldig	15.11.2016 10:11
51		At læreren som underviste oss ikke duger! Alt var vanskelig å forstå, sett bort ifra ██████████ sin undervisning. Mye mer konkret gjennomgang og klare tilbakemeldinger.	14.11.2016 23:18
52		Fagfeltet er nedprioritert, mangelfullt i henhold til verksted, materiell, maskiner og kunnskap. Krever ildsjeler som "sloss" for fagets rett til å leve. Når økonomien blir stram, kutter de midlene til k&h avdelingene.	14.11.2016 23:02
53		Helt avhengig av kompetente lærere med gode kunnskaper i faget og skikkelig verksted med utstyr	14.11.2016 21:09
54		Store gruppestørrelser forhindrer undrevidering i trearbeid	14.11.2016 19:03
55	 	viktig med gode verksteder, nok tid og gode oppgaver. Mange elever synes det er svært gøy. Men en del elever har lite verktøykunnskap, og har vansker med å forstå hvorfor og hvordan	14.11.2016 17:55
56		Mye bråk, usikker hms	14.11.2016 14:46
57	 	Det blir satset på veldig i den skolen jeg jobber i dag. Da er det flaut at elevene kan mer enn læreren som studerte K&H i 3 år. Andre skoler jeg har jobbet på har solgt unna sløydbenker og ikke lagt penger i å få reparert maskiner. Min skole der jeg gikk i 10 år, har i dag ikke sløydrom/verksted.	14.11.2016 14:43
58		Det er noe de fleste elever synes er gøy og er interessert i. Viktig med små grupper pga sikkerhet!	14.11.2016 13:35
59		De aller fleste elevene liker det svært godt, og er ofte de prosjektene de gleder seg mest til.	14.11.2016 11:59
60		Det er for store grupper elever. Jeg "tør" ikke ha 30 elever alene på sløydsalen.	13.11.2016 21:57
61		Rammebetingelser er dårlige	11.11.2016 13:28
62		Min erfaring er at det er for dårlige lokaler, verktøy og utsyr til å holde på med trearbeid. (varierer veldig fra skole til skole. Lievel har spikking ute i skogen, og i skolegården vore veldig populært, lærerikt og nyttig på mange plan for elever.	07.11.2016 16:25
63		Ofta vanskelig å gjennomføre da skole ikke har tilstrekkelig med utstyr eller at det utstyret de har ikke fungerer godt nok.	05.11.2016 09:46
64		Dårlig utstyr, få sløydbenker og maskiner	04.11.2016 22:21
65		Elevene forventer fort resultater, har lite tålmodighet	04.11.2016 20:08
66		Skrev svar på dette i forrige punkt. Der jeg jobbet var det treverksted og elevene lagde blant annet en hylle hver. Jeg savner å være trygg i rollen som veileder i møtet med dette materialet og dette verkstedet. Det ligger et stort ubrukt potensial i arbeid med tre i KH.	04.11.2016 11:37
67		Elevernas kunnskaper är mycket låga, de behöver massa hjälp till otroligt enkla moment..	03.11.2016 21:53
68		En sløydsal blir ofte ikke prioritert, stor kostnad for skolen, få lærere med kompetanse på området (det gjelder vel all K&H), men for min del ser det ut til å rett vei fremover.	03.11.2016 20:38
69		Er bekymret over mangel på tilrettelagte rom for trearbeid. Og dårlig verktøy. Lite fokus på trearbeid.	03.11.2016 17:51
70		Jeg synes det er veldig viktig, men at det ofte blir nedprioritert	03.11.2016 17:04
71		Har ikke hatt trearbeid i grunnskolen enda, men mine tanker er at man må ha små grupper i undervisning i sløyd.	03.11.2016 13:03
72	 	Vanskelig med store klasser, utfordrende fordi jeg ikke kan nok.	02.11.2016 21:55
73		Den burde absolutt ha en plass i skolen! Har vært mye dårlig undervisning, håper det tar seg opp!	02.11.2016 21:43
74	 	Vanskelig å gjennomføre med så store grupper. Føler meg ikke trygg i verkstedet/har ikke nok kompetanse, derfor prøver jeg å unngå det.	02.11.2016 20:41
75		At vi hadde maskiner tilgjengelig, noe som ikke er tilgjengelig i de aller fleste skoler, som gjør at mye av det vi lærte ikke er relevant.	02.11.2016 19:15

76		Jeg tenker at det er viktig å starte med dette i tidlig alder slik at elevene får respekt og forståelse for verktøy og bruksområder, dette fører videre til at de kan lære seg å se løsninger på engen hånd og generelt sett gjøre med på egen hånd, istedenfor at lærer F eks skal kjære ut emnene de har fått tildelt. Det er viktig å gi dem den grunnleggende kunnskapen om alt fra valg av trevirke, redskaper og behandling, det er moro å jobbe når man forstår hva hvordan og hvorfor. Det er virkelig synd at dette nedprioriteres i skolen pga manglende kunnskap og penger. Jeg tror elevene lett blir glad i dette emnet fordi de kan lage bruksgjenstander selv.	02.11.2016 18:24
77		Bør ha mer kunst og håndverk i skolen generelt.	02.11.2016 17:29
78		Elevene liker det godt.	02.11.2016 15:41
79		logmed det er lite fokus på Faglærer utdanningen i Notodden i forhold til tre,med tanke på studenter som ikke brenner for faget. Vil det bli mindre ute i skolen	02.11.2016 14:48
80		Det er nyttig Elevene har godt av å kunne gjøre litt praktisk - se hvordan ting fungerer og bruke det selv Det er fint at elevene får taktil kunnskap med ulike materialer IG verktøy	02.11.2016 14:17
81		Det lille jeg var med på i praksis var hårreisende. Samtlige huggjern var ikke skarpe, de hadde heller ikke noe opplæring i hvordan man slipte dem. Da vi som studenter nevnte dette, fikk vi til svar"da må de pusse mer og går tida". Man lærer ingenting ved å stå å pusse og det er dessuten ekstremt demotiverende. Med skarpe redskaper, kan man slippe mye pussing.	02.11.2016 14:13
82		Det er altfor liten fokus på trearbeide og skolene tar ikke hensyn til kunst og håndverk og nedprioriterer disse fagene. De legger heller ikke til rette for gode verksted og faglærte lærere med mer enn 15 studiepoeng i KH.	02.11.2016 13:28
83		Er det ikkje snodig? Eg har meir kompetanse i å undervise kroppsøving/ matematikk eller norsk - men har ikkje formel studiekompetanse. Sløyd derimot kan eg undervise i, fordi eg er faglærer, men bakgrunn i treundervisning kjem stort sett frå eigen grunnskule, og litt sjølvstilt i faglærerutdanninga. Eg kjenner meg ikkje sikker til å undervise i det, men skal straks ut i elden. Eg skulle ynskje at opplæringa i faglærerutdanninga var endå meir systematisk, grunnleggande og praktisk didaktisk retta kring formidlingsstrategiar. Eg har tusen teoretiske og idealistiske tankar, men liten verktøykasse når det kjem til praktiske undervisningsmetodar i sløyd.	02.11.2016 12:51
84		Er vel treverk-faget jeg er mest uerfaren i. Krever mer kunnskap og erfaring når man kommer ut i skolen.	02.11.2016 12:44
85		Det er alt for lite av det. Selv har jeg ikke budsjett nok til å kunne gjennomføre det. Jeg har også store undervisnings grupper 25-30 elever. Sløydssalen akkommoderer ikke mer enn 15. Det er også tilbakemeldinger fra elever at sløyd er savnet.	02.11.2016 12:29
86		Lærerikt, interessant. Må investere tid selv for å lære. Det var godt lagt til rette for å fordype seg så mye man ønsket.	02.11.2016 12:09
87		Oppgavene må være enkle. Gode redskaper, gode materialer og økonomi til innkjøp og vedlikehold. Gruppene bør være små, 8-12 elever maks. Viktig med konkretiseringsmateriell, gjerne stegvis. Elevene bør få opplæring i bruk og håndtering av redskaper, vise respekt for utstyr, oppgave, rom og lærer.	02.11.2016 11:49
88		Mye kompetanse som skal til for p Kunne undervise	02.11.2016 11:32
89		Ikke alle skolene har de rette rommene til å drive med treundervisning	02.11.2016 11:08
90		For lite, for dårlig	02.11.2016 10:51
91		Vanskelig å kjøpe gode materialer.	02.11.2016 10:43
92		Jeg vil si at materiale og verktøy har mye å si. Lokale har mindre å si da man ofte kan ta med seg trearbeid.	02.11.2016 10:40
93		At jeg tror de som underviser i formgivning, kunst og håndverk i grunnskolen mangler grunnleggende kompetanse. Enten fordi de ikke har kompetanse i faget i det hele tatt, eller fordi undervisningen i trearbeid på høyskolenivå blir neglisjert og undervurdert. Når det utføres i grunnskolen tror jeg derfor det gjøres så enkelt så mulig, for å unngå press på lærers begrensede kompetanse og verksteder/utstyrsbudsjett	02.11.2016 00:03
94		Må jobbes mer med, da ungdommen/barna dessverre ikke får nok kompetanse om dette til å kunne klare dette senere i livet i f.eks. sitt eget hjem som voksen. De må lære gjennom hendene, slik at de også får større valgmuligheter når de skal ut i arbeidslivet.	01.11.2016 19:25
95		Liten tid	31.10.2016 17:09
96		Det er det for lite av, og dessverre veldig dårlig utstyr	31.10.2016 15:28
97		jeg hadde gruet meg om jeg skulle undervise i det, da jeg er redd barna skulle skadet seg og jeg må ta ansvar for det. Jeg er veldig glad for at jeg hadde sløyd som barn selv.	31.10.2016 01:12
98		At det er viktig å jobbe i tredimensjonalt, i større skala i dette tradisjonsrike materialet.	31.10.2016 00:28
99		Viktig!	30.10.2016 23:10
100		Store gruppestørrelser, kvalitet og størrelse på verksted, og dårlig vedlikehold av verktøy gjør det vanskelig å gjennomføre undervisning i trearbeid. Ikke sikkerhetsmessig forsvarlig å ta med så store klasser inn på et lite verksted. Derfor undervises det mindre i dette enn ønskelig ved min skole.	30.10.2016 23:00

101		Det er manglende kompetanse på dette feltet. Selv om det er mange grunnleggende kunnskaper som skal læres. Det er ikke gitt at en elev på tiende trinn kan bruke en hammer.	30.10.2016 22:45
102		Det er naudsynt med ei opprustning ved dei fleste skular eg har vert innom, både kompetansemessig og utstyrmessig. Ein treng og ei økonomisk satsning slik at ein ha delingstimar og dermed mindre grupper, for å kunne drive tilstrekkelig veiledning og opplæring i bruk av verktøy. Spesielt med tanke på behovet for kompetente handverkarar, og videreføring av Noregs lange tradisjonar med trearbeid.	30.10.2016 22:43
103		De aller fleste elever elsker å jobbe med tre. Mange spes elever som er svake teoretisk føler stor mestring. Jeg stiller høye krav til god utførelse og elevene blir veldig fornøyde med resultatet. Jeg synes trearbeid ofte ødelegges ved at lærere lar elevene male arbeidene. Treverk er nydelig i seg selv	30.10.2016 22:36
104		At det er lite undervisning i dette pga manglende kompetanse. Også at det er dårlig med mulighet for å ha sløyd, i hvertfall på min jobb.	30.10.2016 21:52
105		Skulle ønske det var en mer selvsagt del av undervisningen. Store klasser/grupper gjør også oppgaver utfordrende å gjennomføre.	30.10.2016 21:44
106		Et fagområde som nedprioritere. Trist at det anses som irrelevant for vdre utdanning. Enkelt for skoleledere og velge store elev grupper og ukvalifiserte lærere lærere.	30.10.2016 21:43
107		Trearbeid forsvinner i grunnskolen fordi nyutdannede lærere ikke har nok kompetanse.	30.10.2016 21:37
108		Utfordringen i mitt tilfelle er hva min arbeidsplass har å by på av utstyr, materiell og verktøy til trearbeid i kunst og håndverk. Dette gjør at det ikke er mulig å gjennomføre en del oppgaver.	30.10.2016 21:14
109		Deling av klasser må prioriteres for at det skal være mulig å gi tibud om sløyd i tillegg til sløydrom ved skolen.	30.10.2016 19:46
110		Mangle utstyr på de skolene jeg har vært	30.10.2016 19:16
111		De faglærerne som har jobbet en stund har ikke fått nok undervisning i tre fra høgskolen. Skolen jeg jobber på har ikke treverket og mangler MYE utstyr. Det er for store klasser, det burde vært delingsklasser.	30.10.2016 18:47
112		Viktig, "rødlista" undervisning. Rikt på tradisjoner, historie, teknikker å hvile teori på, muligheter for nyskapning og miljøfokusert undervisning.	30.10.2016 18:47
113		Vi har lite av det grunnet for store elevgrupper og dårlig vedlikehold av verkstedet	30.10.2016 18:30
114		Har fått for dårlig opplæring på HiOA	30.10.2016 17:36
115		Synd det blir ned prioritert	30.10.2016 17:03
116		manglende satsingsområde i praktiske fag i dagens skole	30.10.2016 16:12
117		Lite tid på 8-10 til gjennomføring. Elevenes kompetanse er svært sprikende (verktøyhåndtering), og mange har lite erfaring.	30.10.2016 15:56
118		Et viktig del av kunst og håndverk som dessverre er lite nevnt i læreplanen. Det er også mange lærere som ikke har nok kunnskap og ikke alle skoler prioriterer treundervisning	30.10.2016 15:53
119		Meget viktig at elever får jobbe med tre	30.10.2016 15:42
120		Jeg mener å ha lyktes godt som faglærer i grunnskolen, har bred erfaring, all min kompetanse fikk jeg på videregående skole. Tilsammen 4 år med alt fra tre, metall, keramikk, tegning og søm. Var veldig sjokkert over hvor lite vi lærte i lærerutdanningen og i praksis. Reform 94 tok knekken på videregående opplæring i faget. Vet lite om trearbeid opplæringen på høyskolen nå, men er litt rystet over hvor lite nyutdannede kan. På min skole står sløyd på timeplanen. Har hatt gode tradisjoner i mange år. Elever blomstrer i faget. Men ser det motsatte når lærer ikke kan faget. Det går ikke å late som du kan dette. (Slik som mange nyutdannede gjør). Jeg har sett at utstyr og verktøy blir ødelagt pga feil bruk. Mye feillæring. Da blir hele vitsen med sløydforming borte.	30.10.2016 15:36
121		Jeg har sett på flere grunnskoler, at noen lærere ikke er særlig kompetent. Undervisningen blir holdt på svært lav faglig nivå; verktøy og redskap er i dårlig forfatning. Det bør gjøres noe med.	30.10.2016 15:28
122		Dette er en ting elevene liker å holde på med og er veldig motiverende for de fleste.	30.10.2016 15:25
123		Givende å undervise ettersom elevene opplever utfordringer de som oftest aldri har støtt på før. Dette fører til en sterk mestringsfølelse og en kan nærmest se eleven vokse foran øynene på en. Undervisning i hardmaterialer gir elevene et nytt område hvor da kan utforske, oppdage og mestre verden på.	30.10.2016 15:04
124		Tilgang på gode materialer er vanskelig mtp. Økonomi. Ofte har skolene også lite eller dårlig verktøy og spesialrom.	30.10.2016 14:56
125		Krever mye kunnskap og ferdigheter, skulle ønske det var større fokus på dette i utdanningen.	30.10.2016 14:46
126		Viktig. Det lærer elevene å være løsningsorienterte og mange av elevene har store ønsker om å jobbe i sløyden, så det er også viktig for motivasjonen.	30.10.2016 14:38
127		Det er ikke lagt til rette for det. Det er ikke forsvarlig å ha 30 elever på sløydssalen. Et halvt år får de arbeide med tre. Tiden strekker ikke til. Elevene engasjerer seg for materialet og viser innsats for videreutvikling når de får muligheten.	30.10.2016 14:38

128		Det er nødvendig for å bevare tradisjoner og kompetanse på tre og trearbeider og håndverksteknikker	30.10.2016 14:24
129		Dårlig	30.10.2016 14:18
130		Elevene liker det, men det blir ofte priorit bort og mangler på lærere og materialer	30.10.2016 14:15
131		Elever elsker det. Vi er heldig på min skole. Her finnes sløydsag, verktøy og materialer	30.10.2016 14:00
132		Viktig del av undervisningen, men med min utdanning, som er yrkesfaglærer i design og håndverk, skulle jeg hatt mer fordypning på høyskolen i trearbeid, for å kunne gi elevene en god nok undervisning.	30.10.2016 13:46
133		At jeg selv har fått for liten breddeundervisning i trearbeid....	30.10.2016 13:39
134		Den er ikke der	30.10.2016 13:36
135		Det er undervurdert!	30.10.2016 13:34
136	 	Vanskelig å få til med stort elevgrupper og flere jeg har for liten kunnskap	30.10.2016 13:19
137		Viktig for elever å mestre ulike teknikker i kunst og håndverk	30.10.2016 13:17

Q11 Hvorfor ser du trearbeidsundervisning som relevant/ikke relevant i dagens grunnskoleopplæring?

Besvart: 142 Hoppet over: 282

#	Svar	Dato
1	 Relevant: tre er billig, oversiktlig, håndterbar materiale	08.01.2017 19:36
2	 Som en del av kulturhistorien, vise at man kan lage nyttegjenstander selv/gjenbruk, og for å knytte kunst og håndverksfaget opp mot matematikk og naturfag.	04.01.2017 15:33
3	 Det er høy grad av mestringsfølelsen og motivasjonen hos de fleste elever når de jobber på verkstedet. De lærer at et godt håndverk både tar tid og krever nøyaktighet + planlegging for å oppnå et godt resultat. Det er viktig at praktiske ferdigheter ikke forsvinner i en ellers veldig teorisert skole.	02.01.2017 09:47
4	 Det er relevant fordi det åpner dører for bedre motorikk, forståelse for materialet og åpner dører for veier å gå videre i yrkeslivet.	25.11.2016 08:18
5	 Relevant, fordi det er et materialområde som fenger mange, og som kan skape videre interesse senere i livet. Også for introduksjon av redskaper som er nyttige å kunne håndtere og være kjent med, som man kan få bruk for "i hverdagen".	24.11.2016 20:09
6	 Den er veldig relevant for å forme mennesket til å se problemer og kunne finne løsninger selv.	24.11.2016 17:46
7	 Den er veldig relevant men for å få noe ut av den må det være lokaler og mer tid.	23.11.2016 18:24
8	 For noen elever der dette muligheten de har til å utfolde seg. Det gir et godt grunnlag for de som ønske og gå videre innefor trearbeiderfag eller andre mer praktiske fag.	22.11.2016 21:35
9	 Veldig relevant	22.11.2016 20:51
10	 Relevant fordi det er lett å inkorporere i tverrfaglig undervisning. Spesielt elever i offentlig skole trenger mer øvelse og tilgang på praktiske fag, fordi de har så mye teori tilrettelagt for å stimulere intellektet. Denne tilnærmingen imøtekommer kun de som relaterer til verden primært gjennom intellektet. Hva med de som relaterer fysisk, sosialt og emosjonelt til verden?	22.11.2016 17:08
11	 Materialkunnskap og kunnskap om naturmaterialer og deres ulike egenskaper. Man lager «ordentlige» ting som kan brukes og som er tilpasset omgivelser - det vil si miljøvennlig og etter egen smak og behov. Relevant! Ikke relevant hvis man bare lager dekor.	22.11.2016 16:51
12	 Det er relevant. Det er viktig for barn og unge å lære deg gode grunnkunnskaper innen materiale og teknikker for å kunne skjønne hvordan ting fungerer sammen. Det fremmer en forståelse og en respekt for prosesser, materialer og produkter. Ikke bare det, men trearbeid fremmer også læring om å være tålmodig og skjønne at ting tar tid. Det er en lang prosess bak de fleste produkter. Dette er utrolig viktig i forhold til bærekraftig utvikling i forhold til kast og bruk samfunnet.	22.11.2016 16:47
13	 Trearbeidsundervisning er svært relevant i grunnskoleopplæringen fordi elevene er nødt til å lære seg å arbeide i ulike materialer og med ulikt utstyr. De får nyttig lærdom som de garantert får bruk for når de selv skal ha et eget hjem, får en forståelse for hvordan ulike objekter er skapet, samt få en mestringsfølelse av å skape noe i tre.	22.11.2016 10:29
14	 Det bygges fortsatt i tre og vi omgir oss med produkter i tre. Det utgjør også en levede organisme som renser luften vi puster inn.	22.11.2016 08:08
15	 Elever lærer å jobbe med et miljøvennlig materiale som det burde være mer fokus på. Elevene burde da få lage noe på verkstedet de får nytte av, og kommer til å benytte senere i livet for å gjøre de bevist på at det er stor bruk og kast kultur. Få tilbake den tiden da man laget noe i tre på skolen, og brukte mye tid og arbeid for at det skulle bli god kvalitet, som gjør at man kan fortsatt bruker det etter flere år senere. Det finnes så mye man kan lage i tre, og i undervisningen får man dratt inn skisse og design prosess, som gjør at elevene lærer å tenke 3 dimensjonalt. Det er også mulig å dra inn andre fag, som naturfag og matte, med mulighet for samarbeid mellom lærerne. Vil også anbefale å vise elever ulike treverk, både med og uten bark. Dra inn litt historie om hvilke treverk som ble mest brukt i Norge, og hvilke tresorter som er populære i dag.	22.11.2016 06:58
16	 Det er et ganske viktig fag for å utvikle forståelse av form/design, evne til å håndtere verktøy(øker selvtilitt), se muligheter i tre som material, lære om tresorter, bruke regning(matematikk, måling, øyemål)	21.11.2016 23:31
17	 Synes det er viktig at elevene får prøve seg på ulike materialer	21.11.2016 20:59
18	 For å kunne reparere, montere og lage ting i hjemmet.	21.11.2016 19:30
19	 Det er relevant fordi det gir elevene mulighet til å utføre egne ideer og fordi kunnskap om tre er viktig for å ha forståelse for og vurdere kvalitet på gjenstander i omgivelsene.	21.11.2016 18:41

20		Trearbeid/sløyd i dagens grunnskole er relevant fordi elevene får utviklet praktiske ferdigheter og motoriske evner på et tidlig stadium. Arbeid med tre legger til rette for varierte arbeidsformer, problemløsning, kreativitet, fokus, nøyaktighet, dedikasjon og mestring i grunnskoleundervisningen. I dagens samfunn, der flere og flere unge velger akademiske og teoretiske yrker, må skolen bidra med å trigge dagens unge til å ville jobbe med hendene.	21.11.2016 17:42
21		Håndverkstradisjon, reparere ting hjemme	21.11.2016 17:35
22		Reparasjoner og vedlikehold. Hjelper med å gi en grunnleggende forståelse av strukturen i bygninger og kan hjelpe med å skape interesse for håndverket til mulig yrkesvei.	21.11.2016 17:25
23	 	Det er et viktig fag for elevene å kunne, det gir dem et grunnlag til å bruke teori i praksis (matte og naturfag) du kan videreføre historie, samfunnsfag inn i arbeidsmetoder. og ikke minst, elever synes det er GØY å jobbe med sløyd, det er motiverende.	21.11.2016 17:03
24	 	det å ha nærhet til et materiale og kunnskap om hvordan ting blir laget er viktig , særlig når det er et materiale som tre som vi bruker såpass mye.	21.11.2016 17:01
25		Jeg mener det fortsatt burde undervises i sløyd, slik at elevene lærer å ta i bruk flere verktøy og slik at de kan komme hjem med fine produkter.	21.11.2016 16:30
26		Relevant av kulturhistoriske og framstidsrettede grunner. Mennesket har brukt tre til "alt mulig" over hele verden og det er en fornybar ressurs som er livsviktig for økosystemet.	21.11.2016 16:22
27		Svært relevant å ha materialkunnskap og kunnskap om fremstillingsteknikker og produksjons metoder for å kunne skape noe nytt. Forutsetning for endel innovasjon .	21.11.2016 15:48
28		Jeg mener det er relevant siden elevene vil møte på mange av de forskjellige verktøyene fra sløyd senere i livet, de trenger noen verktøykunnskaper. Ikke minst det praktiske arbeidet som også hjelper de med å være løsnings orienterte og kunne fikse/lange ting selv.	21.11.2016 15:10
29		Veldig relevant med tanke på når man får sitt eget bosted. Å kunne fikse ting hjemme er en stor fordel. Jeg ser også at terskelen på å beherske dette faget er kanskje litt høyere fordi det kan være utfordrende og dermed kan økt kunnskap og beherskelse føre til mer selvtillit? Samtidig gir trearbeidundervisning godt grunnlag for tanker rundt redesign og feks kunne bygge egne bord, benk etc med trerester til både uteområder og inne.	21.11.2016 15:04
30		Relevant fordi det kan bidra med å redusere masseproduksjon og kast av gamle materialer.	21.11.2016 15:03
31		Jeg ser det som absolutt relevant pga kjennskap til materiale og verktøy er nødvendig, i tillegg til å utvikle stødige hender, ferdigheter og nøyaktighet.	21.11.2016 14:49
32		Relevant fordi man kan jobbe tverrfaglig og miljøbevisst. Samtidig som elevene får jobbe med design og 3D	21.11.2016 14:48
33		Forhistorie, nåtid og fremtid er driften. Elevene må få kunnskap om redskaper og materialer innen tre. Med dette også øke muligheten for senere å lage ting selv, eller reparere noe som er ødelagt. Redesign kan være relevant til å fornye noe gammelt og fortsatt bruke det. Det er viktig for elevene å lære om det grunnleggende innen tre, for deretter å kunne påbygge dette trygt.	21.11.2016 14:45
34		Det er relevant fordi det både gir praktiske ferdigheter, samtidig som man øver på å løse problemer.	21.11.2016 14:41
35		Jeg tror trearbeid er viktig for at elevene skal lære seg forståelse for et tradisjonelt norsk materiale som brukes mye både innen dagens arkitektur og design. Og de skal lære seg hvor mye tid et godt stykke håndverk er. Fin måte å snakke om kvalitet. I tillegg er det en god erfaring å være i et verksted med varierende støynivå og arbeid med verktøy man skal ha respekt for. For da må de lære seg å kommunisere på ulike måter, og de kan lære seg ta hensyn til de som arbeider og deres arbeidsrom.	21.11.2016 14:16
36		Den er svært relevant. Med tanke på at man ikke bruker tid på håndverk lengere, at man ikke lærer å reparere ting og at det er et spennende organisk materiale som man kan gjøre mye med. Trearbeid og ting i tre har også en lang historie hos oss mennesker.	21.11.2016 14:05
37		Jeg ser på det som relevant for å ha en forståelse og respekt for møblene rundt oss, både kvalitet, miljøperspektivet og tiden det tar å lage.	21.11.2016 14:03
38		Sansomotirisk utviklende. Forståelse for sammenheng mellom tegninger og modeller. Materialkunnskap. Positivt å kunne som huseier osv.	21.11.2016 13:50
39		Viktig å lære om hvor mye vi bruker tre til produkter alle bruker i hverdagen. or praktiske utfordring senere i livet. Viktig å lære om hvor mye vi bruker tre til produkter alle bruker i hverdagen	19.11.2016 15:25
40		Fordi det er viktig å kunne lage ting? Trene motorikk, lære om materialer og tradisjoner og det er selvmotiverende å lage gode produkter? Fordi sløyd er kjempegøy? Rart spørsmål.	19.11.2016 00:20
41		Veldig relevant fordi det skaper grunnlag for å forstå hvordan man skal håndtere treverk og vedlikehold av alt innen trevirke i fremtiden.	18.11.2016 20:30
42		Se over.	18.11.2016 19:29

43	 <p>Jeg ser på trearbeidsundervisning som relevant i dagens grunnskoleopplæring av flere grunner. Barn og unge i dag bruker ikke like mye tid på uteaktiviteter og lek med f.eks å bygge hytte og olabiler, slik vi gjorde før. Tilgang til materialer og steder for å holde på med trearbeid er heller ikke så lett å finne, andre steder enn kanskje på landet hvis man bor på en gård... Trearbeid i grunnskolen er relevant erfaring eller en inngangsport for elever som senere kommer til å velge yrker som snekker, møbelsnekker, designer, arkitekt, osv. Men det er ikke bare yrkene som direkte jobber med tre som er relevante for trearbeidsundervisningen. Å jobbe med tre og tredimensjonale materialer, stimulerer til kreativitet på en annen måte enn andre materialer gjør. Når dagens unge vokser opp, vil de få yrker som ikke finnes i dag, og mange av disse yrkene vil være kreative yrker hvor man tenker helt annerledes enn nå. Både med tanke på miljø og klimautfordringer, vil trearbeidsundervisning være relevant, fordi jeg tror vi må bevege oss mer tilbake til organiske materialer i fremtidens samfunn, ikke så mye plast. Bevissthet rundt treets muligheter, utfordringer, styrker og svakheter vil være viktig i denne sammenhengen. I tillegg er trearbeidsundervisning også relevant fordi dagens læreplan inneholder kompetansemål som krever slik undervisning. Nå kommer det jo snart en ny læreplan, med Ludvigsen-utvalget, og det blir spennende å se om trearbeid blir tydeligere der. Elevene lærer mye av å jobbe med tre, og trearbeid er også en stor del av historiske og tradisjonelle håndverk, både her til lands, men også globalt. Det er viktig at dagens unge lærer om dette, slik at de kan være med å videreutvikle utviklingen av tre som materiale. Dette må læres på skolen, og man må starte tidlig. Om man ikke kan bruke en sag eller hammer før man er i videregående, går man glipp av mye kunnskap og utvikling, siden man må starte i så høy alder. Yrkesrettede videregående skoler vil kanskje ikke få elever, fordi elevene ikke vet hva de går til, eller ikke vet at slike yrker finnes engang, hvis de ikke har noe erfaring med det fra før.. Men for å få den kompetansen og erfaringen de trenger, er det nødvendig med kompetente lærere som er flinke og kunnskapsrike innen trearbeid. Hvis lærerne ikke kan faget sitt, vil de ikke kunne bidra til en god opplæring. Lærere som underviser i trearbeid uten å kunne det skikkelig, vil kanskje gjøre det vondt værre og "ødelegge" faget....</p>	18.11.2016 12:19
44	 <p>Veldig relevant, viktig at d ikke forsvinner, det er viktig del av kulturarv. Elevene lærer om form og materialer. Lærer om materialer som er holdbare.</p>	18.11.2016 11:57
45	 <p>Behov. praktisk utd. For yrker i framtiden</p>	18.11.2016 10:39
46	 <p>Det er viktig å kunne lære elever å bruke forskjellige verktøy. Det har en bruk for resten av livet. Det er også et givende material å jobbe med, ettersom en lett kan se resultater.</p>	17.11.2016 19:34
47	 <p>Det har vært, og kommer alltid til å være et av grunnmaterialene. Hvorfor skal det ikke være det? En plass går det en linje om man ikke skal lære noe fordi det ikke er brukbart, og man ikke skal lære noe fordi man kollektivt "ikke gidder"</p>	15.11.2016 22:09
48	 <p>Det er en kunnskap ikke mange får med seg hjemmefra lenger</p>	15.11.2016 21:38
49	 <p>Viktig å ta vare på håndverkstradisjonene i vårt land og da må vi starte tidlig.</p>	15.11.2016 13:07
50	 <p>Fordi elevene synes det er gøy og givende.</p>	15.11.2016 12:34
51	 <p>jeg mener det er viktig å ha en viss materialkunnskap også innen tre som en del av den taktile utviklingen hos barn og unge.</p>	15.11.2016 10:11
52	 <p>Er utrolig relevant! Mye motorikk ligger innunder slikt arbeid og ikke minst blir du kjent med en vei som fører til mange ulike veier i yrkeslivet.</p>	14.11.2016 23:18
53	 <p>Jeg er faglærer på VGS nivå og underviser innen møbelsnekkerfaget. Vi ser kandidater som har slitt med å prestere under ordinær skolestrukturen som i stor grad er teoretisk. De blomstrer når de kan benytte den høyre hjernehalvdelen. De ser at teorien materialiserer seg mellom hendene og mestringsfølelsen vokser. Det gir de lærelyst og de ser tydeligere bruken og nødvendigheten av eksempelvis matematiske kunnskaper. Her ser vi store huller som f.eks. volum og prosent regning og budsjett/kalkyle beregning. Samtidig kan man jobbe tverrfaglig innen historie, kunst og kulturhistorie kultur, samfunnskunnskap, matematikk, naturfag for å nevne noen.</p>	14.11.2016 23:02
54	 <p>Viktig med praktiske ferdigheter</p>	14.11.2016 21:09
55	 <p>Som en grunnleggende forståelse for videre yrkesvalg og som basis for gode forbrukere</p>	14.11.2016 19:03
56	 <p>Vi trenger at fremtidens voksne kan håndtere verktøy, og at de kan/vet hvordan de kan reparere ting. Og vet at det går an å reparere eller lage eget</p>	14.11.2016 17:55
57	 <p>Nyttig materiale å bli kjent med. Mye trær i norge mange muligheter med dem! Må lære oss å kjenne de resursene vi har</p>	14.11.2016 14:46
58	 <p>Veldig relevant for forståelse og erfaring i å bruke naturen til å lage nyttegjenstander, kunst/estetisk verdifulle ting. Bruke hendene, forme i 3D, relevant for flere yrker, lang tradisjon, lære elevene å velge bærekraftige materialer ++</p>	14.11.2016 14:43
59	 <p>Relevant fordi elever lærer å bygge med egne hender, mange får mestringsfølelse, lære om gamle tradisjoner, og at ikke alt skal være digitalt.</p>	14.11.2016 13:35
60	 <p>De får lage et konkret produkt, mestringsfølelsen er god. Ta vare på gamle håndverksteknikker, se at de er høgtakuelle i moderne tredesign. Lære at det håndlaga er det som er verdt mest, også i kroner på møbelmarkedet feks. En fin måte å lære ulike matematiske tilnærminger, gjerne for de som sliter litt i det faget med blyant oG ark.</p>	14.11.2016 11:59
61	 <p>Det er absolutt relevant, fint å lære "småting" man har brukt for hjemme/senere i livet. Jeg opplever at mange synes det er gøy, kanskje spesielt gutta, og det er viktig i skolen, som gjerne er tilpasset jenter.</p>	13.11.2016 21:57

62		Relevant fordi det er store muligheter til tverrfaglig prosjekter, eks matte (målestokk etc), samfunnsfag (historie/tradisjoner), mat og helse (oppbevaring/redskaper) osv.	11.11.2016 13:28
63	 	Det å få ei kjensle av at ein kan hente eit fornybart bærekraftig materiale i nærområdet, og skape noko nyttig g praktisk er ein utruleg god og viktig erfaring for elevane. Det økologiske aspektet av at ein gjennom kunnskapen kan klare å reparere ting sjølv er viktig. Også sjølvkjenslen til elevane, at dei kan klare å gjere ein forskjell. bygge noko, skape noko nyttig. Å bygge kullisser til ei teaterforestilling til dømes, det gjer ein forskjell. Tverrfagleg undervisning med matte er også nyttig. det er masse matte i sløyd, og ein har moglegheit til å konkretisere elles abstrakte problemstillingar. Spesped undervisning også fint å bruke sløyd og trearbeid. Alle elevar lærer ulikt- og mange har nytte av å konkretisere og gjere praktiske ting- skape ei balanse mellom teori og praksis. eg kan skrive veldig mykje. TRE har og ER ei viktig resurs for oss menneske, og vår overlevnad på jorda.	07.11.2016 16:25
64		Jeg synes det er relevant og viktig at elever får ha trearbeid da de utvikler en bedre forståelse på hvordan de kan bruke det praksis, de får se alle mulighetene de har når de får jobbe med det selv.	05.11.2016 09:46
65		Det er viktig. Elevene skal kunne meste ulike materialer og med treet har man mange muligheter både i tradisjonelle teknikker og nyere desig. Mange elever synes det å ha sløyd er grunnskolens høydepunkt. De som mestrer teori dårlig er ofte supre i trearbeid.	04.11.2016 22:21
66		Barn lærer seg tålmodighet og at de må jobbe med produktet sitt for å få et bra resultat	04.11.2016 20:08
67		Jeg ser det absolutt som relevant. Elevene etterspør praktisk arbeid og vi har stor mangel på fagarbeidere i landet. For at elevene skal kunne velge seg til håndverksfag i vgs, må det være et reellt valg for dem. Om de ikke har tatt i en sag i løpet av skolegangen, velger heller ingen yrkesfag på vgs. I tillegg kan spørsmål om bærekraft og materialers livssyklus knyttes opp mot arbeid i treverkstedet.	04.11.2016 11:37
68		Det är ett bra sätt att få en förståelse för hur ting är sammansatta, mycket av det som vi omger oss av är gjort i trä. Å så är det ett bra sätt att uppöva sin finmotoriska känsla. osv. osv. osv. :)	03.11.2016 21:53
69		Relevant i forhold til miljø: reparere ting, re-design, elevenes finmotorikk, tradisjon, kultur, mestringsevne, å skape noe.....ser bare positive ting :)	03.11.2016 20:38
70		Ser trearbeid som veldig relevant. Elevene får på denne måten kunnskap om gamle håndverksteknikker og det er positivt å lage og konstruere i tre for elever som sliter med det teoretiske.	03.11.2016 17:51
71		For at elevene skal kunne bruke forskjellige typer materialer og klare å gjennomføre en ide til et produkt	03.11.2016 17:04
72		Anser arbeid i tre som en av de grunnleggende ferdigheter innen vårt fagfelt. Konkret, mangfoldig og allmenndannende. Treet som tema i seg selv er et godt utgangspunkt for læren om syklus i naturen, designprosess og miljøaspektet.	03.11.2016 12:05
73		Relevant fordi trearbeid er kunnskap som ikke læres hjemmefra lenger.	02.11.2016 21:55
74		Som mange andre håndverkstradisjoner bør den bevares og utvikles. Skaperglede er viktig i individets utvikling av sin egen identitet og gir mestring og nytte for praktisk forståelse for ting i livet!	02.11.2016 21:43
75		Står lite om krav til trearbeidundervisning i kompetansemålene/kan unngå det - ikke lagt opp til det med dagens rammebetingelser i skolen (store grupper/lite budsjett) Kan være viktig, men da må rammebetingelsene endres.	02.11.2016 20:41
76		Jeg vil at den skal være relevant, men flere skoler kuttet ned på verkstedene og har verken materialer eller rom tilgjengelig for gjennomføring.	02.11.2016 19:15
77		Trearbeidsundervisning er relevant for å skape en interesse, forståelse og nysgjerrighet det vi har rundt oss. Et skap laget i tre kan oppleves som tøffere når du faktisk veit hvilket arbeid som ligger bak. Det kan jobbes tverrfaglig i med dette i forhold til matte, naturfag, historie osv - dette kan være et godt hjelpemiddel for å skape forståelse hos elever som sliter med matte, det blir en annen innfallsvinkel og innstilling når det skal jobbes praktisk. Det er også viktig å skape grobunn for praktiske emner slik at barna i dag kan tilegne seg finmotorikk, disse evnene er svekket hos barn som vokser opp i dag fordi alt foregår på feks pc eller i pad. På flere skoler leveres nesten alle oppgaver på pc. Grunnen til at jeg kan påstå dette er erfaringer fra praksis, elever har problemer med å bruke sakser i 7. Det går også utover gymtimene, problemer med å kaste, motta ball. Hjernen får problemer med å koble den fysiske handlingen med det vi oppfatter/ser.	02.11.2016 18:24
78		Lite kompetanse innenfor feltet, vet ikke hva elevene kan lage. Koster penger for skolen.	02.11.2016 17:29
79		Fordi det er en del av håndverket tradisjon i Norge Tillate elevene å lage en forbindelse og bevisshet av miljøet (miljø kunst)	02.11.2016 16:09
80		Godt for elevene å holde på med noe praktisk. Det er kreativt. Teknisk utfordrende på noen oppgaver.	02.11.2016 15:41
81		I forhold til kommende yrker og interessen av treås virke bør dette settes mer på dagsorden	02.11.2016 14:48
82		Alle burde ha slike grunnkunnskaper, både for å kunne klare å fikse/bygge/lage ting selv dom de trenger eller ønsker seg, men også for at de skal kunne bite hva de ønsker å jobbe med senere i livet	02.11.2016 14:17
83		Sett fra et miljøperspektiv vil de kunne forstå hvordan de kan reparere gjenstander. Videre er det skaperglede, å lage noe med egne hender og være kreativ. Man får en forståelse av hvordan man kan bruke mattenatikken man lærer, som kan være uhandgripelig for enkelte. Det er rett og slett "hverdagsmatte". Skal man pusse opp hjemme kommer det til nytte.	02.11.2016 14:13

84		Å utvikle hele elevens læringsevne, nyskaping, innovasjon, se nye måter å bruke "gammelt" materiale på. Kjenne andre materialer enn ark!	02.11.2016 13:28
85		Jeg ser på trearbeidsundervisningen meget relevant i dagens grunnskoleopplæring. det fremmer skaperevnen og bærer videre tradisjonsteknikkene. Har av erfaring også sett at de fleste elever er godt motiverte til å jobbe med trearbeid.	02.11.2016 13:13
86		Det er kjempeviktig! Å kunne føle at ein kan forme omgjevnad og ha kunnskap til å bruke naturen rundt seg. Å gå i skogen hadde kanskje vore ekstra meningsfullt dersom ein visste litt om kva ein kan nytte forskjellige treslag til. Elevar i grunnskulen spør stadig etter sløyd - "å kan me ikkje lage noko?/ når skal me arbeide med sløyd og slik?" - Det kan vere som at elevane har behov for å skape, og at dette er spennande - fordi det ellers er mangel på det.	02.11.2016 12:51
87		Det er absolutt relevant. Skulle ønske det var satt mer helt på i faglærerutdanningen. Jeg angreer litt idag at jeg ikke valgte å fordype meg i det. Kanskje opplyse mer at det kreves mye kompetanse i skolen.	02.11.2016 12:44
88		Det kan være med å bygge opp en følelse av selvstendighet og mestring. Oppgaver i hjemmet som for bare noen år siden man ville gjort selv, betaler man nå folk for å gjøre. Folk betaler gjerne hundrevis av kroner for å få levert og satt sammen et Ikea skap... Noe en kunne løst med en skrutrekker og 10 minutter arbeid. Jeg ser også en trend hvor de i hjemmet ikke tar med barna sine på feks oppussing fordi de ikke krever at barna skal bidra til slikt. Noe som kunne vært en læringsplattform der de kunne opplevd mestring. Barn ønsker å bidra, men får ikke mulighet til det. Jeg underviser ungdom som ikke har tatt i en hammer eller brukt en sag før. Hvis de blir kjent med håndverk kan det også heve synet på yrket.	02.11.2016 12:29
89		Svært relevant.	02.11.2016 12:28
90		Den er relevant mtp variert og praktisk håndarbeid som kan motivere flere elever. Elever ser nytte i faget og lærer gjerne å lage praktiske gjenstander.	02.11.2016 12:09
91		Veldig viktig grunnlag for de som ønsker yrkesfagutdanning senere. Viktig å få kunnskap om redskaper og bruk (begrepslæring). Bruke kroppen i arbeid, øve opp finmotorikken i hendene. Elevene lærer seg å bli løsningsorienterte og får være kreative. De blir utfordret både fysisk og mentalt. De får en større forståelse på hvordan ulike ting bygges, formes, settes sammen.	02.11.2016 11:49
92		Veldig relevant, tradisjon/historie erfaring med materialet og videre utvikling	02.11.2016 11:32
93		Mener det er veldig relevant og viktig, det er noe vi omgir oss med. Det handler også om kultur og historie.	02.11.2016 11:29
94		Viktig å kunne	02.11.2016 10:51
95		Relevant fordi det utvikler motoriske evner, bruker mye matematikk, blir vant med materialet til bruk selv i voksen alder.	02.11.2016 10:43
96		Jeg ser en klar sammenheng mellom trearbeid og matematikk. Når elever skal jobbe med areal og omkrets er dette en fin måte å skape større forståelse på.	02.11.2016 10:40
97		Jeg synes det er både relevant og viktig å lære de grunnleggende håndverksteknikkene bak det å lage produkter som er holdbare og som varer. Kvalitet i produksjon er viktig, og det å lære barn å unge hvordan ting man faktisk bruker blir laget er grunnleggende for deres forståelse av tiden som ligger bak konsumerte produkter. I dagens bruk og kast samfunn spesielt, er det grunnleggende å vite hvordan ting blir laget, hvor mye tid som ligger bak, og hvordan man reparerer/lager ting på egen hånd.	02.11.2016 00:03
98		Vi kommer til å miste en del "evner" som menneske dersom dette ikke utvikles. Eks. elever som har "ti tommel totter" må få veldig gode høyt lønnede jobber, for de vil ikke engang klare å henge opp en hylle i eget hjem som voksen. De må derfor ansette noen til å gjøre det, og det koster penger.	01.11.2016 19:25
99		Relevant, fordi barn får mindre å mindre tid til praktiske ting både hjemme og skole. Viktig at de som har praktiske ferdigheter kan velge fag som passer de. At elevene som voksne kan utføre praktiske oppgaver i f.eks sitt hjem som å male, spikre osv	31.10.2016 17:09
100		Svært relevant i forhold til å uttrykke kreativitet, bruke praktiske evner, få kjennskap til tradisjoner, og erfaring med redskaper. Det er veldig mye knapper i dag, og lite andre redskaper	31.10.2016 15:28
101		Du blir kjent med materiale som du senere vil forholde deg til på mange måter. Du får forståelse for konstruksjon og tredimensjonal form.	31.10.2016 01:12
102		Praktisk arbeid stor skala i det tradisjonsrike materialet tre er. Og at arbeid i dette materialet er overførbart til mye annet elevene vil få bruk for i løpet av livet.	31.10.2016 00:28
103		Praktisk arbeid. Innlæring på annet vis. Kulturarv. Skaperglede. Kunnskap.	30.10.2016 23:10
104		Relevant for å forstå design og designprosessen rundt et materiale som er mye brukt her i Norden. Også for elevene trent opp finmotorikk og evne til å kunne ordne ting i hjemmet når de blir eldre.	30.10.2016 23:00
105		Viktig å ivareta kunnskap om tre og hva man kan utvikle	30.10.2016 22:48
106		Relevant fordi det er her kan tilegnes kunnskap om materialer og teknikker som kan brukes senere i livet. For eksempel i oppussing av eget hjem og enkle reparasjoner av møbler. Påvirke bruk og kast innstilling hos elevene.	30.10.2016 22:45

107		Ein betydeleg del av gjenstande vi omgir oss med er laga i tre og metall, å forstå/gjenkjenne kvalitet i handverk anten det gjeld hus eller møblar osv... er viktig for å videreføre kultur og ikkje minst gå mot eit bærekraftig forbruk.	30.10.2016 22:43
108		Trevirke er et godt materiale å jobbe i. Det er en viktig evne å inneha når man skal reparere ting. Bærekraftig	30.10.2016 22:36
109		Relevant, fordi elever har i mindre kjennskap til tre som material. Og dets verktøy.	30.10.2016 22:09
110		Veldig relevant.	30.10.2016 21:52
111		Absolutt relevant og elevene trenger å få kjennskap til tre og trearbeid fordi det er en egen taktil opplevelse. Å kjenne til tresorter, egenarten til disse og hvordan materialet er anvendelig i ulike settinger er helt grunnleggende. Å gjenkjenne kvalitet i trearbeid og hvilken utvikling samfunnet har hatt med dette håndverket i historien er viktig å lære om. Matematikk inn i faget med måling og utregning er veldig konkret. Vi trenger også å rekruttere til fremtidens håndverksyrker.	30.10.2016 21:44
112		Kompetanse mot byggfag og formgivingsfag. Gen kunnskap om verktøy og evne til og skape noe.	30.10.2016 21:43
113		Lære å lage noe som varer, et håndverk. Trene motorikk. Bygger karakter å jobbe med et materiale som gir motstand. Lærer å reparere møbler o. I. Appellerer til guttene i en kvinnedominert hverdag. Gir veldig stor mestringfølelse når man er ferdig fordi man har jobbet med det så lenge. Lærer tålmodighet.	30.10.2016 21:37
114		Dette er relevant fordi elevene lærer seg å tenke på en kreativ måte, ble meg løsningsorientert og lærer seg å jobbe med materialer som er naturlig rundt oss. Kunst og håndverk er et viktig fag som burde få mer plass i skolen!	30.10.2016 21:14
115		Det er relevant i forhold til å gi barn og ungdom erfaring i forhold til å arbeide med materialer, skape, designe eller reparere. Stolthet i å kunne skape håndfaste objekter som har funksjonell eller estersk verdi. Rekruttere til yrkesfag. Ferre barn og unge har erfaring med trearbeid/arbeid med materialer hjemmefra.	30.10.2016 19:46
116		For mange er det eneste stedet de kommer i kontakt med materialet. For noen er dette det de mestrer best, men får ikke brukt det i skolehverdagen sin.	30.10.2016 19:16
117		Mange elever er interessert i jobben med tre. Jeg erfarer at alle elevene blir engasjert når de får en kniv og skal spikke. Trearbeid har lange tradisjoner i Norge, mange håndverksteknikker er nyttige å kunne, og må videreføres til neste generasjon. Tre er et mer miljøvennlig materiale enn f.eks plast.	30.10.2016 18:47
118		Viktig, "rødlista" undervisning. Rikt på tradisjoner, historie, teknikker å hvile teori på, muligheter for nyskapning og miljøfokuset undervisning.	30.10.2016 18:47
119		Elevene elsker å lage bruksgjenstander i tre.	30.10.2016 18:30
120		For å lære elevene opp i å vere berekraftige	30.10.2016 17:36
121		Trearbeid har stor relevant, men for få som har kompetanse	30.10.2016 17:03
122		fordi samfunnet alltid vil trenge praktikere og at vi er forskjellige, mener jeg det er feil med dagens fokus som kun går på realfag	30.10.2016 16:12
123		Svært relevant. Flere timer for grundigere opplæring til hammer og sagføring, bruk av drill og andre verktøy for formål i ordinær almenutdanning (jf det helhetlige mennesket).	30.10.2016 15:56
124		Viktig fagområde for praktisk kunnskap. Praktisk avhendelse av regning er viktig. Design er også viktig i dagens samfunn . Ser at Sverige er foran oss innen design. De har eget fag som heter sløyd (tresløyd/ tekstilsløyd) og et annet fag som heter bild som tar for seg kunst og bilde. I Norge har vi så mange mål at det er lett at noen områder drukner litt...	30.10.2016 15:53
125		Elevene trenger å jobbe praktisk samt lære å jobbe med tre.	30.10.2016 15:42
126		Trearbeidundervisningen er i aller høyeste grad relevant! Materiallære, teknisk tegning, arkitektur, brukskunst, design og teknologi. osv osv. Men det aller viktigste er at dette er noe som alle elever elsker. Dette er et høydepunkt i løpet av skoleuka. Mange elever som slitet teoretisk blomstrer ofte opp når de får jobbe praktisk og spesielt i tre. Men selvfølgelig må faglærer ha kompetanse, hvis ikke er det jo ikke relevant!	30.10.2016 15:36
127		Det er veldig relevant. Før hadde de fleste en far, eller bestefar som snekret hjemme. I dag er det mindre praktisk arbeid i hjemmet, barna ser ikke hva og hvordan de voksne gjør. "Vi" fjerner oss fra et eldgammelt, miljøvennlig og i Norge kortreist material. Arkitektene interesserer seg mer og mer for materialet (f.e. Treet i Bergen), men barn og ungdom får lite kunnskap og erfaring med material og teknikker. Hvem skal kunne finne kreative løsninger for framtidens ressursbruk, når en aldri har hatt en flis i fingeren?	30.10.2016 15:28
128		Fordi elevene får utfolde seg med sine egne hender. De lærer mye om hvordan ting lages. De får oppleve gleden//øle seg stolt av at dette er noe jeg har gjort.	30.10.2016 15:25

129	 	Trearbeid og hardsløyd er et fagområde som er like relevant i dag som de var tidligere. Elevene trenger et bredt spekter av ferdigheter og kunnskaper i dagens samfunn. De må ha muligheten til å prøve og feile, utforske og mestre flere fagfelt så de kan ta de rette valgene for seg selv og sin egen fremtid. Selv om eleven ikke velger å gå videre innenfor dette fagfeltet har eleven lært ferdigheter som er nyttig for hverdagen videre. Elevene får et ansvar over å følge verkstedets regler for å unngå å skade seg selv eller andre, de lærer seg konsekvenser og å ta ansvar for egne handlinger. Trearbeid og sløydsalen er en sterk ressurs for å lære elevene ansvar for seg selv og egne handlinger, samt hvordan de skal opptre for å holde seg og andre i sikkerhet i nærheten av maskiner og verktøy. Trearbeid og sløydsalen kan muligens motivere eleven til å reparere fremfor å kaste, kunnskap om materialer og håndverk kan gjøre en kritisk til kvaliteten på produkter. Det kan tenkes at trearbeid og sløydsalen kan hjelpe til å motivere bort fra bruk og kast fenomenet.	30.10.2016 15:04
130		Relevant. Skape og forme i treverk er givende og spennende. Motorikk, formsans, tradisjon, reparere i stedet for å kaste.	30.10.2016 14:56
131		Praktiske ferdigheter må trenes, sløyd er en fantastisk god tilnæringsmåte for å lære bort dette.	30.10.2016 14:38
132		Det er svært relevant, da det omfavner så mye ulike kompetanse og ferdigheter. Vi trenger å holde kunnskapen levende.	30.10.2016 14:38
133		Det vil også for fremtiden være viktig -eller viktigere- å kjenne til treverkets nytte og funksjon som materiale og byggemateriale -og dets fortrinn som materiale fremfor andre ikke organiske materialer. I en fremtid hvor klima og miljø bør stå mer sentralt enn hva tilfellet er i dag	30.10.2016 14:24
134		Kunnskapen om verktøy og annet er veldig relevant i dagliglivet	30.10.2016 14:18
135		For at elevene kan bli kjent med praktisk læring	30.10.2016 14:15
136		Viktig	30.10.2016 14:00
137		De trenger å få muligheten til å arbeide praktisk!	30.10.2016 13:46
138		Mye praktisk matematikk. Mestringsfølelse for elevene.	30.10.2016 13:39
139		Jeg synes det er like relevant som å ha tegning, søm og maling. Elevene får kunnskap innen ulike verktøy og materialer som de kanskje får bruk for senere. Beklager kort svar!	30.10.2016 13:39
140		Jeg synes det er viktig at elever lærer å slå inn en spiker, slik at de kan gjøre nødvendig vedlikehold når de blir eldre.	30.10.2016 13:36
141		Er viktigste med materiallære og at elevene lærer seg å kunne lage ting fra bunn	30.10.2016 13:19
142		Lærer også andre fag på en alternativ måte, spesielt ift regning	30.10.2016 13:17

Undervisningsstilling – Kunst og håndverk - Lindeberg skole

Oslo kommune, Utdanningsetaten
Ref.nr 3372760692
🕒 23.03.2017

Undervisningsstilling – Kunst og håndverk

Lyst til å jobbe på en skole der din gjerning hver dag vil gjøre en forskjell, og hvor jobben din er 100% meningsfull? Hvis svaret er ja, søk stilling på Lindeberg skole. Vi søker Kunst og håndverklærer i 100 % stilling.

Lindeberg skole er en 1.-10. skole med rundt 500 elever og 65 ansatte. Skoleanlegget er flott, nytt og moderne og ligger i bydel Alna nær offentlig kommunikasjon.

Skolens satsingsområder er elevenes trivsel, arbeidsro, lesing og regning. Tilpasset opplæring og god klasseledelse står i fokus. Lindeberg skole skal være en trygg, forutsigbar og læringsfremmende skole der elever og skolens ansatte spiller på lag og bidrar til et optimalt læringsmiljø.

Skolen er "Achievement for all"-skole(AfA). AfA er et rammeverk for helhetlig skoleutvikling der økt kvalitet i undervisning og økt læring er sentralt.

▲ Arbeidsoppgaver

- Undervisning i kunst & håndverk på 5.-10. trinn
- Undervisning i engelsk og matematikk på 8.-10.trinn
- Undervisning i musikk på 5.-7.trinn
- Videreutvikling av kunst & håndverksfaget.
- Mulig undervisning i valgfag
- Disiplin, orden, ryddighet, systematikk, arbeidsinnsats og lærersamarbeid i fokus

- Minimum 60 stp i engelsk.
- Minimum 60 stp i matematikk
- Minimum 60 stp i kunst og håndverk
- Solid realkompetanse i musikk til undervisning på mellomtrinnet

▲ Personlige egenskaper

- Du har et positivt elevsyn
- Du er en dyktig klasseleder
- Du er selvstendig
- Du er velfungerende og samarbeidsorientert i team
- Personlig egnethet vil bli tillagt stor vekt

▲ Vi tilbyr

- En spennende skole med engasjerte voksne, elever og foresatte
- Mulighet for inntil 3 ekstra lønnstrinn
- Tilsetningen er betinget av godkjent politiattest. Personer med minoritetsbakgrunn oppfordres til å søke

Søknadsfrist

🕒 23.03.2017

Nøkkelinformasjon

Arbeidsgiver: Lindeberg skole
Ref.nr: 3372760692
Ansettelseform: 100%
Fast stilling
Startdato: 01.08.2017

Kontaktinformasjon

Per Øyvind Hammerstad
rektor

☎ 23465200

Organisasjon

Lindebergveien 33
1069 Oslo

Kunst og håndverkslærer på Abildsø skole

Kunst og håndverkslærer på Abildsø skole - Oslo kommune, Utdanningsetaten

Utdanningsetaten (UDE) i Oslo er Norges største kommunale etat med 88 600 elever og lærlinger og ca. 14 700 ansatte. Årlig brutto driftsbudsjett er ca 13,2 mrd. kroner. Utdanningsetaten har det faglige, økonomiske og administrative ansvar for skolene, Aktivitetsskolen, Oslo musikk- og

kulturskole, PPT, fag- og voksenopplæringen i Oslo.

Arbeidsplassene i Oslo kommune skal preges av mangfold, og våre ansatte skal gjenspeile byens befolkning. Vi oppfordrer alle som er kvalifisert til å søke jobb hos oss uansett alder, funksjonsevne, kjønn, seksuell orientering, religion eller etnisk bakgrunn.

Oslo kommune legger vekt på å tilrettelegge arbeidsforholdene dersom du har behov for det.

Vi gjør oppmerksom på at søkere kan føres opp på offentlig søkerliste selv om søkeren har bedt om anonymitet, men dette vil du i så tilfelle få varsel om.

Les mer om Osloskolen på <https://www.oslo.kommune.no/skole-og-utdanning/>

Abildsø skole går nye veier i jakten på en bedre skole. Skoleutvikling, elevmedvirkning og holdningsskapende arbeid står sentralt i vårt arbeid. Vi fokuserer på lesing og regning i alle fag, positivt skolemiljø, tilpasset opplæring og vurdering for læring, samt profilområdene idrett, kultur og forskning. Abildsø har i dag ca. 620 elever på 1-10. trinn og ca 100 ansatte, som inkluderer egen aktivitetsskole og egen spesialavdeling.

Arbeidsoppgaver

- Skolen har ledig et vikariat i 70% stilling i kunst og håndverk. Gerne med kompetanse i andre undervisningsfag, som norsk eller engelsk.
- Stillingen kan utvides til 100% stilling.
- Undervisning på mellom- og ungdomstrinnet
- Samarbeid i team og faggrupper

Kvalifikasjoner

- Godkjent lærerutdanning med fordypning i kunst og håndverk
- Kompetanse i Vurdering for læring
- God kompetanse i klasseledelse

Utdanningsretning

- Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk
- Utdanningstittel: Lærer

Utdanningsnivå

- Høgskole/Universitet/Diplom/BachelorgradCand.Mag.

Personlige egenskaper

- Fleksibel og løsningsorientert
- Høy arbeidskapasitet
- Tydelig og omtentksom klasseleder
- Mål og resultatorientert
- God på relasjonsbygging
- Godt humør og arbeidsglede
- Samarbeidende og utviklingsorientert
- Personlig egnethet blir tillagt stor vekt

Vi tilbyr

- Et inspirerende og utviklingsorientert arbeidsmiljø
- Fagsamarbeid i organiserte faggrupper
- Mye godt humør og arbeidsglede
- Personlig egnethet blir tillagt stor vekt

Søknadsfrist:

29.03.2017

Nøkkelinformasjon:

Annonsør:
Oslo kommune,
Utdanningsetaten

Ref. nr.: 3379507738
Stillingsbrøk: 70%
Vikariat
Antall stillinger: 1

Kontaktinfo:

Eyvind Dahl
rektor
93412761
eyvind.dahl@ude.oslo.kommune.no

Sven Stefferud
ass rektor
48176609
sven.stefferud@ude.oslo.kommune.no

Søkekriterier:

Sted
Utdanningsetaten
Bransje
Skole, barnehage, undervisning, fritid og forskning
Fagfelt
Undervisning

Arbeidssted:

Enebakkveien 264, 1187
Oslo

[Vis arbeidssted i større kart](#)

MASTERAVHANDLING - FAGDIDAKTIKK, KUNST OG DESIGN
AVDELING FOR ESTETISKE FAG, HØGSKOLEN I OSLO OG AKERSHUS
VÅREN 2017